

NYERE
66 BYRUM
ET INSPIRATIONSKATALOG

BYFORNYELSE

MINISTERIET FOR
**BY, BOLIG OG
LANDDISTRIKTER**

66 NYERE BYRUM

ET INSPIRATIONSKATALOG

MINISTERIET FOR
BY, BOLIG OG
LANDDISTRIKTER

AKTIVITET

MØBLER

VAND

ARRANGEMENTER

ARKITEKTUR

IDRÆT

STILHED

BEVÆGELSE

66 NYERE BYRUM

Publikationen er udgivet af:
Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter

Publikationen er udarbejdet af:
Børling Rådgivning og Formidling
Tegnestuen Jens V. Nielsen

Foto: Hvor intet andet er angivet,
er fotos ved forfatterne.

Produktion: Datagraf

Oplag: 500

ISBN trykt udgave: 978-87-7134-035-8

ISBN elektronisk udgave: 978-87-7134-034-1

Publikationen kan bestilles hos:
www.schultzboghandel.dk

© Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter 2012

BEPLANTNING

BORDE OG BÆNKE HANDICAPFORHOLD

BELYSNING

ET INSPIRATIONS KATALOG

BYENS RUM er de sidste årtier kommet til at fylde mere og mere i fornyelsen og udviklingen af vore byer. Fornyelsen af de eksisterende byområder har for snart mange år siden flyttet fokus fra fornyelse af boliger og bygninger til en bredere indsats overfor byens helhed og ikke mindst det offentlige byrum. Offentligt støttet byfornyelse i form af områdefornyelse har fornyelsen af gader, pladser og parker som et væsentligt element. Også mange nyere byudviklingsprojekter – som fx Carlsbergområdet og Nordhavnen i København eller de mange havneomdannelser – har byrummet og det offentlige liv i fokus. Det gode byliv er ikke bare livet i og omkring boligen, men i høj grad også livet ude i byen, i det store offentlige fællesskab på gader og pladser.

Indretningen af nye byrum har typisk følgende mål: For det første at gøre et byområde smukkere og skabe sammenhæng i mere eller mindre usammenhængende bymiljøer. For det andet at skabe rum for byliv, socialt liv og forskellige former for udendørs aktiviteter. For det tredje at synliggøre en fornyelses- eller udviklingsproces og derved bidrage til en afsmittende effekt, der rækker udover investeringen i selve byrummet. Nye byrum er en kraftig motor i forandringsprocesser – både når nye bydele skal etableres og når der skal fornyes i den eksisterende by.

Den øgede fokus på byrum aflæses tydeligt i antallet af gennemførte projekter. Der indrettes hvert eneste år et større antal nye byrum i Danmark – i stort set alle typer og størrelser af byer og byområder. Hvor byrum for ikke så mange år siden var forbeholdt de tætte centrale byområder og det mere kommercielle bymiljø er byrum nu et langt bredere tilbud i bybilledet – i landsbyen, i brokvarteret, i den nye bydel ved vandet, i det almene boligområde og i mange andre bydele.

ET INSPIRATIONS KATALOG

Der er de senere år udgivet en række publikationer med relation til emnet byrum – heraf flere udgivet af Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter. Publikationerne har fokus på delemler som fx byrum for udsatte brugere eller aktivitetsmuligheder i byens rum og har typisk en analytisk tilgang til emnet. Tanken med denne publikation er at supplere disse mere analytiske udgivelser ved at præsentere et beskrivende og billedrigt overblik over nogle af de projekter, der er gennemført indenfor de seneste ca. 10 år. Inspirationen i kataloget kan dels findes i helhederne, men i lige så mange tilfælde i enkeltlementer i de forskellige eksempler.

Publikationen er tænkt som et konkret inspirationskatalog for alle, der er involveret i beslutnings- og planlægningsprocesser i forbindelse med fornyelse af byens rum – det være sig kommuner, boligsekskaber, beboergrupper, rådgivere eller andre.

Publikationen er bygget op med to hoveddele: en beskrivelse af 66 udvalgte byrum, hovedsagelig i Danmark, og et tematisk katalog over udformning og anvendelse. Der er lagt vægt på at udforme publikationen som et praktisk anvendeligt redskab. Krydshenvisninger fra eksempler til temaer og omvendt gør det muligt at finde inspiration inden for særligt relevante områder, som fx belægninger, kunst eller vand.

DE VALGTE EKSEMPLER OG TEMAER

De 66 byrum repræsenterer et begrænset udvalg blandt mange fine eksempler rundt i landet. Der er i udvalget lagt vægt på at komme rundt til mange forskellige typer af byområder og byrum og både vise den storslåede plads og de små hjørner, som er gennemført for begrænsede midler. For at løfte blikket og også vise inspiration, som ikke endnu findes i danske eksempler, er desuden medtaget et mindre antal udenlandske byrum som supplement.

De danske byrum er heldigvis i rivende udvikling. Denne publikation gør en slags status i 2012, men der kommer hele tiden nye inspirerende eksempler til – ligesom mange ældre eksempler udenfor denne udgivelse også har store kvaliteter.

MINISTERIET FOR BY, BOLIG OG LANDDISTRIKTER

2012

ET BYRUM
LIGGER I EN BY

ET BYRUM
HENVENDER SIG
TIL BYEN

ET BYRUM
ER OFFENTLIGT
TILGÆNGELIGT

ET BYRUM
HAR EN BYMÆSSIG
KARAKTER

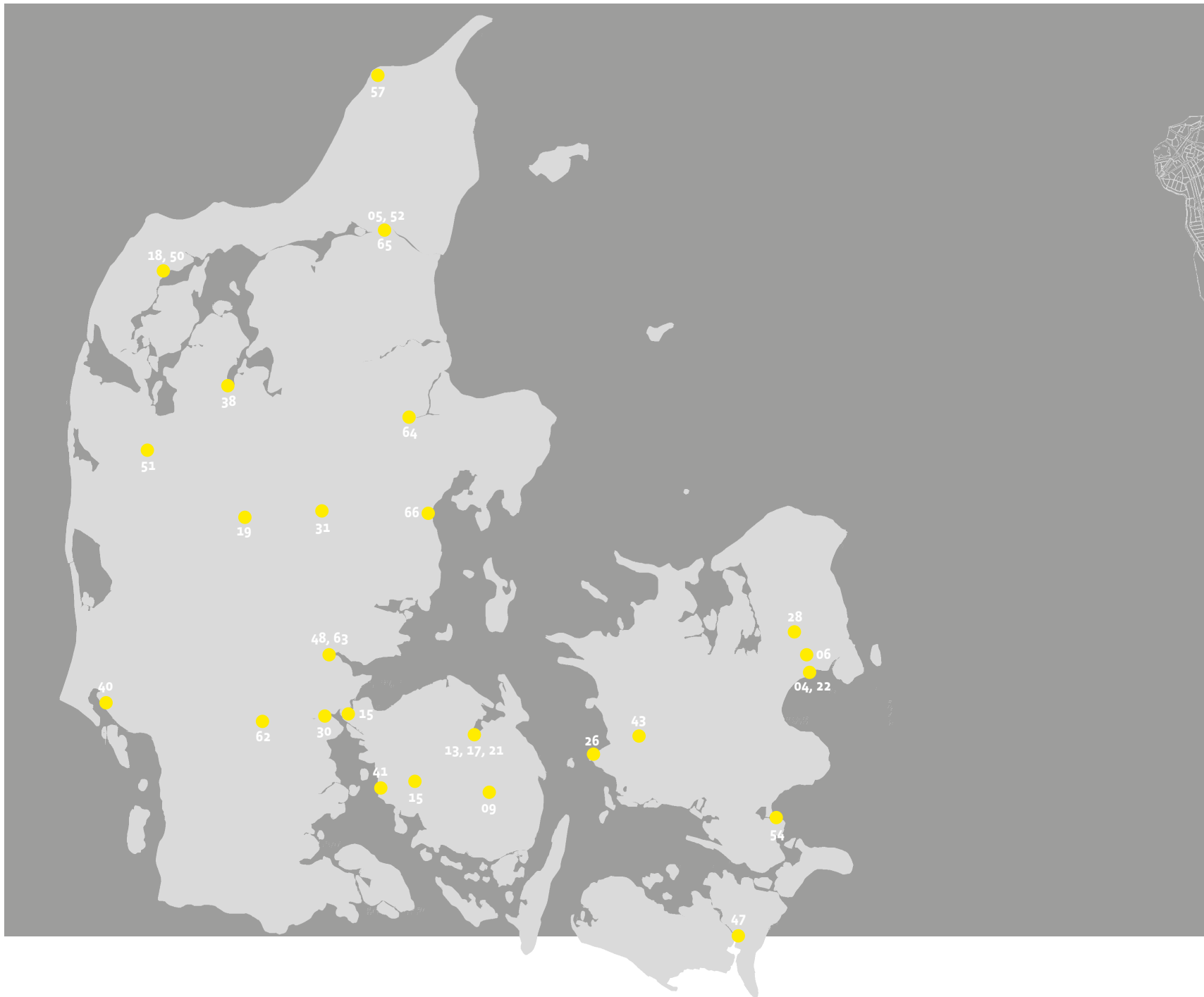
INDHOLD

66 NYERE BYRUM

- 01 **BaNanna Park** | København N | side 10
- 02 **Bevægelsesstrøget** | København N | side 12
- 03 **BO 01** | Malmø | side 14
- 04 **Byhaven** | Ishøj | side 16
- 05 **Byhaven** | Nørresundby | side 18
- 06 **Byparken** | Albertslund | side 20
- 07 **Carlsberg byrum** | København V | side 22
- 08 **Cathedral Gardens** | Manchester | side 24
- 09 **Centrumpladsen** | Ringe | side 26
- 10 **Charlotte Amundsens Plads** | København K | side 28
- 11 **Cutting Room Square** | Manchester | side 30
- 12 **Das Netz** | Köpenick | side 32
- 13 **Farvergården** | Odense | side 34
- 14 **Finsbury Avenue Square** | London | side 36
- 15 **Glamsbjerg Torv** | Glamsbjerg | side 38
- 16 **Guillotiere Terraces** | Lyon | side 40
- 17 **Havnepladsen** | Odense | side 42
- 18 **Havnetorvet** | Thisted | side 44
- 19 **Ikast Torv** | Ikast | side 46
- 20 **Kilen** | Frederiksberg | side 48
- 21 **Klingenberg** | Odense | side 50
- 22 **Klydens Plads** | Ishøj | side 52
- 23 **Leifs Plads** | København S | side 54
- 24 **MFO Park** | Zürich | side 56
- 25 **Middelfart havnefront** | Middelfart | side 58
- 26 **Motalavej** | Korsør | side 60
- 27 **Multipladsen** | København N | side 62
- 28 **Måløv Aksen** | Måløv | side 64
- 29 **Nemo** | Amsterdam | side 66
- 30 **Nicolai Kulturcenter** | Kolding | side 68
- 31 **Norups Plads** | Silkeborg | side 70
- 32 **Odinsgade lommepark** | København N | side 72
- 33 **Oerliker Park** | Zürich | side 74
- 34 **Ofelia Beach** | København K | side 76
- 35 **Pillows** | London | side 78
- 36 **Pipperen** | København NV | side 80
- 37 **Place de la Bourse** | Lyon | side 82
- 38 **Posthustorvet** | Skive | side 84
- 39 **Promenade of Light** | London | side 86
- 40 **Promenaden** | Hjerting | side 88
- 41 **Pulsen** | Assens | side 90
- 42 **Schöne Ecke** | Berlin | side 92
- 43 **Schweizerpladsen** | Slagelse | side 94
- 44 **SEB Bank / Bymilen** | København V | side 96
- 45 **Silopladsen** | Gudhjem | side 98
- 46 **Sjællandsgade byrum** | København N | side 100
- 47 **Slotsbryggen** | Nykøbing F | side 102
- 48 **Spinderihallerne** | Vejle | side 104
- 49 **Stadtlounge** | St. Gallen | side 106
- 50 **Storetorv** | Thisted | side 108
- 51 **Storåen** | Holstebro | side 110
- 52 **Sundby Brygge** | Nørresundby | side 112
- 53 **Sundby Have** | København S | side 114
- 54 **Svend Gønges Torv** | Præstø | side 116
- 55 **Sønder Boulevard** | København V | side 118
- 56 **Tingbjerg byrum** | Brønshøj | side 120
- 57 **Trappemonumentet** | Hirtshals | side 122
- 58 **Turbinen Platz** | Zürich | side 124
- 59 **Under Elmene** | København S | side 126
- 60 **Valby Langgade Station** | Valby | side 128
- 61 **Vandmøllestræde Pladsen** | Nykøbing F | side 130
- 62 **Vejen bymidte** | Vejen | side 132
- 63 **Volmers Plads** | Vejle | side 134
- 64 **Østervold** | Randers | side 136
- 65 **Aalborg havnefront** | Aalborg | side 138
- 66 **Åboulevarden** | Aarhus | side 140

TEMAER TIL INSPIRATION

- Aktiviteter** | side 144
- Belægnings** | side 145
- Bygninger** | side 146
- Café** | side 147
- Cykler** | side 148
- Farver** | side 149
- Former / mønstre** | side 150
- Handicapforhold** | side 151
- Idræt / motion** | side 152
- Kunst** | side 153
- Leg** | side 154
- Lys** | side 155
- Møbler** | side 156
- Parkering** | side 158
- Promenade** | side 159
- Planter / grønt** | side 160
- Scene** | side 161
- Skate** | side 162
- Skærme / vægge** | side 163
- Trafik** | side 164
- Trapper** | side 165
- Træer** | side 166
- Vand** | side 167

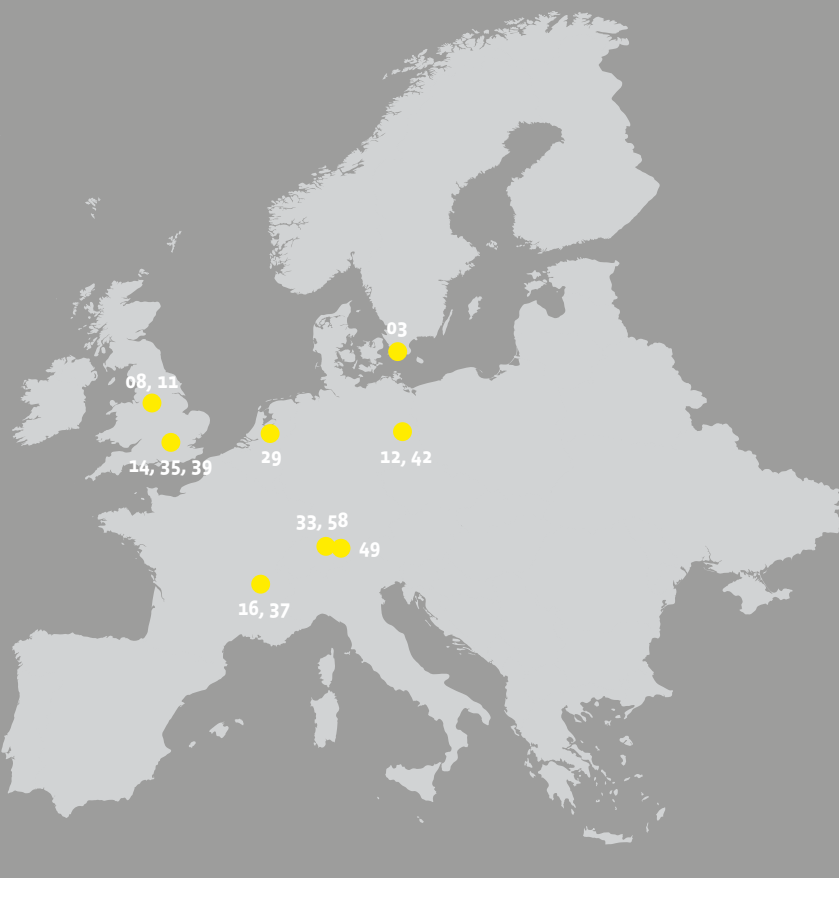
06	Albertslund Byparken side 20	34	København K Ofelia Beach side 76
29	Amsterdam Nemo side 66	01	København N BaNanna Park side 10
41	Assens Pulsen side 90	02	København N Bevægelsesstrøget side 12
42	Berlin Schöne Ecke side 92	32	København N Odinsgade lommepark side 72
56	Brønshøj Tingbjerg byrum side 120	27	København N Multipladsen side 62
20	Frederiksberg Kilen side 48	46	København N Sjællandsgade byrum side 100
15	Glamsbjerg Glamsbjerg Torv side 38	36	København NV Pipperen side 80
45	Gudhjem Silopladsen side 98	23	København S Leifs Plads side 54
57	Hirtshals Trappemonumentet side 122	53	København S Sundby Have side 114
40	Hjerting Promenaden side 88	59	København S Under Elmene side 126
51	Holstebro Storåen side 110	07	København V Carlsberg byrum side 22
19	Ikast Ikast Torv side 46	44	København V SEB Bank side 96
04	Ishøj Byhaven side 16	55	København V Sønder Boulevard side 118
22	Ishøj Klydens Plads side 52	12	Köpenick Das Netz side 32
30	Kolding Nicolai Kulturcenter side 68	14	London Finsbury Avenue Square side 36
26	Korsør Motalavej side 60	35	London Pillows side 78
10	København K Charlotte Amundsens Plads side 28	39	London Promenade of Light side 86

GEOGRAFISK OVERSIGT

KØBENHAVN / FREDERIKSBERG

- 16 **Lyon** | Guillotiere Terraces | side 40
- 37 **Lyon** | Place de la Bourse | side 82
- 03 **Malmø** | Bo 01 | side 14
- 08 **Manchester** | Cathedral Gardens | side 24
- 11 **Manchester** | Cutting Room Square | side 30
- 25 **Middelfart** | Middelfart havnefront | side 58
- 28 **Måløv** | Måløv Aksen | side 64
- 61 **Nykøbing F** | Vandmøllestræde Pladsen | side 130
- 47 **Nykøbing F** | Slotsbryggen | side 102
- 05 **Nørresundby** | Byhaven | side 18
- 52 **Nørresundby** | Sundby Brygge | side 112
- 13 **Odense** | Farvergården | side 34
- 17 **Odense** | Havnepladsen | side 42
- 21 **Odense** | Klingenberg | side 50
- 54 **Præstø** | Svend Gønges Torv | side 116
- 64 **Randers** | Østervold | side 136
- 09 **Ringe** | Centrumpladsen | side 26
- 31 **Silkeborg** | Norups Plads | side 70
- 38 **Skive** | Posthustorvet | side 84
- 49 **St. Gallen** | Stadtlounge | side 106
- 43 **Slagelse** | Schweizerpladsen | side 94
- 18 **Thisted** | Havnetorvet | side 44
- 50 **Thisted** | Storetorv | side 108
- 60 **Valby** | Valby Langgade Station | side 128
- 62 **Vejen** | Vejen bymidte | side 132
- 63 **Vejle** | Volmers Plads | side 134
- 48 **Vejle** | Spinderihallerne | side 104
- 24 **Zürich** | MFO Park | side 56
- 33 **Zürich** | Oerliker Park | side 74
- 58 **Zürich** | Turbinen Platz | side 124
- 65 **Aalborg** | Aalborg havnefront | side 138
- 66 **Aarhus** | Åboulevarden | side 140

BANANNA PARK	LEIFS PLADS	SILOPLADSEN
BEVÆGELSESTRØGET	MFO PARK	SJÆLLANDSGADE BYRUM
BO 01	MIDDELFART HAVNEFRONT	SLOTSBRYGGEN
BYHAVEN	MOTALAVEJ	SPINDERIHALLERNE
BYHAVEN	MULTIPLADSEN	STADTLOUNGE
BYPARKEN	MÅLØV AKSEN	STORETORV
CARLSBERG BYRUM	NEMO	STORÅEN
CATHEDRAL GARDENS	NICOLAI KULTURCENTER	SUNDBY BRYGGE
CENTRUMPLADSEN	NORUPS PLADS	SUNDBY HAVE
CHARLOTTE AMUNDESENS PLADS	ODINGGADE LOMMEPARK	SVEND GØNGES TORV
CUTTING ROOM SQUARE	OERLIKER PARK	SØNDER BOULEVARD
DAS NETZ	OFELIA PLADS	TINGBJERG BYRUM
FARVERGÅRDEN	PILLOWS	TRAPPEMONUMENTET
FINSBURY AVENUE SQUARE	PIPPEREN	TURBINEN PLATZ
GLAMSBJERG TORV	PLACE DE LA BOURSE	UNDER ELMENE
GUILLOTIERE TERRACES	POSTHUSTORVET	VALBY LANGGADE STATION
HAVNEPLADSEN	PROMENADE OF LIGHT	VANDMØLLESTRÆDE PLADSEN
HAVNETORVET	PROMENADEN	VEJEN BYMIDTE
IKAST TORV	PULSEN	VOLMERS PLADS
KILEN	SCHÖNE ECKE	ØSTERVOLD
KLINGENBERG	SCHWEIZERPLADSEN	AALBORG HAVNEFRONT
KLYDENS PLADS	SEB BANK / BYMILEN	ÅBOULEVARDEN

01 | KØBENHAVN N | BANANNA PARK ET LOKALT UDFOLDELSERUM

ADRESSE Nannasgade, København N

BYGHERRE Københavns Kommune

LANDSKABSARKITEKT Nord Arkitekter og Schønherr Landskab

SÆRLIG FINANSIERING Områdefornyelse

ANLÆGSÅR 2010

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | AKTIVITETER | IDRÆT/MOTION | LEG

BANANNA PARK Etableringen af Bananna Park er et af de markant synlige resultater af områdefornyelsen i Mimersgadekvarteret i København. Her er der på en tidligere kraftigt forurenet industrigrund midt i et tæt bebygget boligkvarter indrettet et aktivitetsorienteret byrum, primært med børn og unge som målgruppe.

Efter at erhvervsvirksomhederne havde forladt grunden lå den i årevis hen som en vildtvoksende oase i kvarteret og blev anvendt til ustruktureret leg af nogle af kvarterets børneinstitutioner. Man kan på den måde sige, at kvarterets børn havde vundet hævd på arealet. Da forskellige investorer meldte sig på banen med ønsket om opførelse af nye boliger i kvarteret, pressede aktive lokale aktører kommunen til at købe grunden for at skabe et nyt grønt rum.

Parken er bygget op i tre zoner; junglen, pladsen og plænen, og har som vartegn en bananformet jordvold belagt med en gul gummibelægning.

Junglen er anlagt omkring en klynge større eksisterende træer, der er suppleret med nye kirsebærtræer og bambusbuske. Her kan ungerne lege forholdsvis ugeneret. Tæt på junglen står et flittigt benyttet boldbur.

Pladsen er anlagt lige bag indgangen. Den er belagt med asfalt og der er opstillet forskelligt praktisk byinventar. Mest markant er en 14 meter høj klatreportal med ikke mindre end 50 forskellige klatreruter.

Plænen har som navnet antyder en græsflade til boldspil og leg. Her ligger den gule banan og fungerer både som legeflade og som siddeplads for tilskuerne til boldspillet på græsset.

BaNanna Park er et eksempel på, hvordan lokalt engagement spiller en afgørende rolle for, at et nyt byrum kan møde de lokale rekreative behov på en optimal måde. I et tæt bebygget bykvarter er her skabt et stort grønt rum, som har plads både til børn og unges aktiviteter i institutions-tid og fritid og til voksnes ophold og afslapning. Den direkte adgang til parken fra omkringliggende børneinstitutioner medvirker til, at der stort set altid er stor aktivitet i det grønne byrum. Den gule banan og det store klatretårn er blevet markante vartegn, som beboerne er stolte af, og som også tjener praktiske formål.

02 | KØBENHAVN | BEVÆGELSESSTRØGET

EN AKSE TIL MOTION

ADRESSE Valhalsgade, Vermundsgade og Aldersrogade, København
BYGHERRER Københavns Kommune, Metropol, Lejerbo, E/F Vibekevang
LANDSKABSARKITEKT Center for Idræt og Arkitektur
SÆRLIG FINANSIERING Områdefornyelse, Nordea Fonden
ANLÆGSÅR 2011

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | BELÆGNINGER | IDRÆT/MOTION | LEG

BEVÆGELSESSTRØGET Haraldsgadekvarteret er et noget slidt område på det yderste Nørrebro i København. En omfattende områdefornyelse har siden 2006 gjort meget for at skabe muligheder for nye udfoldelser for beboerne. Der er i tæt samarbejde med engagerede borgere og andre aktører i området udarbejdet en Trafik- og Byrumsplan, og denne plan ligger til grund for de fysiske tiltag, der er realiseret eller vil blive realiseret i kvarteret.

Et af projekterne er Bevægelsesstrøget, der forbinder tre mindre, men markante byrum omkring Aldersrogade og Vermundsgade. Strøget begynder med en fin, mindre siddemulighed ved kulturhuset i Valhalsgade. Herfra bevæger man sig mod Aldersrogade, hvor første udfordring er en stubbeskov ved indkørslen til boligkomplek-

set Den grønne Trekant. På et lille trekantet jordstykke er her rejst en skov bestående af hundredevis af rødmaledede træstolper i forskellige højder. Ved stolperne, der både pynter og inviterer børnene til leg, er placeret fem små fiberstøbte strukturer, der også kan bruges til at sidde på. Videre af Aldersrogade kommer man til Krakas Plads, som er en aktivitetsplads domineret af et imponerende rødt gyngestativ og et flot parkourklatrestativ på en rød gummibelægning. Indretningen af dette byrum afspejler et præcist beboerønske fra kvarterets børn, som ønskede at der kom gynger og boldbaner.

Gyngemotivet går igen på den tredje plads, hvor Vermundsgade støder sammen med Sigurdsgade og Lersø Parkalle. Her er etableret en langstrakt "lommepark" med navnet Sifs Plads. Langs

Lersø Parkalle er opført græshøje, som afskærmer en nyanlagt cykelforbindelse og de aktivitetsmuligheder, der er skabt her. I græsset er en stor gynges, som sammen med et mindre trædæk og et par brede betonsøjler er eneste inventar. Græsset afgrænses af en lav, lys betonkant, hvor på der er sat træriste som bænke.

På Professionshøjskolen Metropol's grund er en ellers ubenyttet græsplæne med et par gamle platantræer indrettet som bevægelsesrum. Inventaret er en række røde stativer med traditionelle gymnastikringe, stillet på en række røde kunstgræsstriber.

Et gennemgående element i de nye byrum er belysningen, som består af forholdsvis korte, knækkede mastestandere med spots, samt solcellestyrede lysarmaturer i græsset.

Bevægelsesstrøget ved Haraldsgade er udført med en fin detaljering og møblering i god overensstemmelse med områdets lidt rå identitet. Pladserne er hurtigt blevet populære, både blandt beboerne, og som pauserum for de mange studerende på Metropol. Specielt Sifs Plads er blevet vellykket. Hvor der før var et kedeligt overskudsareal mellem boligblokke, erhvervs- og undervisningsbygninger og forskellige vejanlæg, er der nu skabt en overskuelig cykelrute og et beskedent, men fint rekreativt og grønt areal. En håndfuld forgyldte vejrhøns medvirker til at give stedet identitet og markerer naboskabet med zoologisk museum på den anden side af Jagtvej.

03 | MALMØ | BO 01

GRØNNE OPHOLDSLOMMER

ADRESSE Västra Hamnen, Malmö

BYGGERE Malmö Stad

LANDSKABSARKITEKT 13.3 landskapsarkitekter A/S, Oslo

ANLÆGSÅR 2001

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | BELÆGNINGER | PLANTER/GRØNT | VAND

BO 01 På Malmøs havnefront er der omkring årtusindeskiftet opført en helt ny bydel i Västra hamnen. Målet var at vitalisere et nedlagt og forsoomt erhvervs- og havneområde. Området blev opført som en form for bydstilling for svensk byudvikling og byggeri, og fra myndighedernes side blev der lagt mange kræfter i at planlægge en velfungerende, rar og bæredygtig bydel. Bebyggelserne, der i langt overvejende grad indeholder boliger, er opført i varierede højder, og bebyggelsesplanen er udlagt med både udsigts-ejendomme ud til Øresund og småhuse i læ inde mellem boligblokkene.

Det offentlige byrum har været en bærende del af planlægningen med blandt andet en række små lokale byrum placeret som udspartlinger i bebyggelsesplanens lave byggeri.

De små byrum er indrettet med forskellig karakter, samtidig med at der i materialer og fx anvendelsen af grønt og vand er arbejdet med at få bydelen til at stå som en helhed.

Der er i rummene arbejdet med kombinationer af belagte arealer, grønne indslag, kunst og vand. Et sted ses fx et regnvandsbassin omgivet af skulpturelle granitblokke og masser af grøn beplantning, et andet sted er der blevet plads til en legeskulptur af rustfrit stål. Affaldsnedkast samt genbrugscontainere er gemt af vejen i overdækkede afskærmninger, hvor brugen af klatreplanter medvirker til at styrke det grønne indtryk på pladserne.

Belægningen af betonklinker harmonerer fint med klinkebelægningerne på kørebanerne op mod husene.

Overalt i bebyggelsen er regnvandsrender et velfungerende og synligt bæredygtigt element. På den måde indgår regnvandet i naturens kredsløb ved afledning til små bassiner og til havet, samtidig med at det giver oplevelser i byrummet.

De små byrum er i deres skala og indretning gode eksempler på bolignære rum, der umiddelbart virker meget private, men som tilsammen tilbyder et væld af offentlige opholdsmuligheder i den tætte bydel. De små grønne åndehuller er godt indtænkt i en i øvrigt meget varieret bebyggelsesplan, og giver samtidig fin mening i bydelens offentligt tilgængelige byrumshieraki. Nettet af mindre frirum spiller fint sammen med byområdets rekreative muligheder ved kystpromenaden samt strand- og byparken.

04 | NØRRESUNDBY | **BYHAVEN**

FRISKE FORMER VED FJORDKANTEN

ADRESSE Mellem Carl Klitgaards Vej og Mellem Broerne, Nørresundby

BYGHERRE Aalborg Kommune.

LANDSKABSARKITEKT SLA

SÆRLIG FINANSIERING Helhedsorienteret byfornyelse

ANLÆGSÅR 2005

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | **BELÆGNINGER** | **PLANTER/GRØNT** | **SKÆRME/VÆGGE**

BYHAVEN Udviklingen af Nørresundbys havnefront har stået på siden 1990'erne. Som en naturlig konsekvens af, at store industrikomplekser langs vandet måtte indskrænke, flytte eller lukke, er attraktive arealer langs Limfjorden blevet ledige til nye byfunktioner. Der er udarbejdet en samlet strukturplan, hvori der blandt andet mellem nye og gamle boligkarreer er indarbejdet et ca 1.000 kvm stort byrum med navnet Byhaven. Placeringen af Byhaven er tænkt som et tilbagetrukket og mere læfyldt supplement til den promenade, der strækker sig langs vandet. Et højt, groft ståltrådshegn afskærmer delvist Byhaven imod omgivelserne, og modsat vandet er der sat solide, vandretliggende brædder i hegnet. Adgangen foregår gennem en åbning i hegnet og over en ca 6 meter lang bro i rustent stål.

Mod havnefronten åbner Byhaven sig uden nogen former for hegn, men terrænforskellen gør, at adgangen sker ad et trappeanlæg i en blåfarvet gummibelægning. Terrænspringet optages i en corten-stålplade og en finere betonkant med en stålramme. Byhaven er udfyldt med slyngede asfaltflader, hvor der er sat vanddyser, som kan sende fine vandstråler op til flere meter opad. Belægningerne er anlagt med en ujævnhed, som kan samle vandet i pytter, der er herlige at lege i og med. Udover plads til vandpytter er der bede med stauder, græsser, bregner og mosser, samt stier og flader med blanke blåmuslingskaller. Nærmest byen er placeret en række guldhængepiletræer. Mellem træerne er sat vandforstøvere, som giver fine vanddampe.

Belysningen er beskednen, idet det primært er lyset fra den omgivende by, der oplyser pladsen, dog sammen med en række uplights i asfalten.

Byhaven er et fint lille, men også meget tidsty-pisk anlæg med interessante detaljer. Anlægget er enkelt i sin udformning, her er ikke meget anden underholdning end vanddyserne. Rustent stål, asfalt, farvede gummibelægninger og vandet er brugt i en blanding, der rummer både et rå og et forfined udtryk. Og anvendelsen af de blå muslingskaller er en spændende reference til vand og havn.

05 | ISHØJ | BYHAVEN

EN OASE I ET HEKTISK BYCENTRUM

ADRESSE Store Torv, Ishøj

BYGHERRE Ishøj Kommune

LANDSKABSARKITEKT Charlotte Skibsted Landskabsarkitekter

ANLÆGSÅR 2008

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | BELÆGNINGER | PLANTER/GRØNT | VAND

BYHAVEN Byhaven ligger imellem Ishøj Bycenter og svømmehallen ved et af de mest trafikerede fodgængerstrøg i hele Køge Bugt området. En nord-syd gående forbindelse med flere gangbroer hen over de store trafikårer forbinder storcentret med de omkringliggende byområder og specielt den store nærliggende boligbebyggelse Vejleåparken. Ved centret løber en af gangbroerne lige henover Byhaven, og på den måde er der rigtig mange mennesker, der hver eneste dag "går igennem" Byhaven, men knapt så mange der "går i" Byhaven.

Udfordringen ved den storstilede renovering af Byhaven i 2008 har derfor været både at skabe et rart og indbydende sted til ophold og samtidig gøre stedet smukt at se på ved passage. Landskabsarkitekterne har valgt at skabe en meget

orientalsk inspireret park. En fint udformet vandtrappe fører en rislende bæk fra et bassin ved svømmehallen ned i anlægget. Et udtjent spejlbassin er udskiftet med en mere nutidig fast belægning af betonfliser med rødlige granitbånd, hvorpå er rejst en ca. 4 meter høj vandskulptur. 19 store teglkrukker, bl.a. med oliventræer, er placeret primært op imod den markante centerbygning. En stor del af anlægget er udlagt med rhododendronbevoksning og løgplæner, ligesom der ved centret er bevaret en træplantet lund med brostensbelagt opholdsplads med granitskulpturer og siddemuligheder. De forholdsvis store, sammenhængende græsplæner er ligeledes bevaret, og giver god mulighed for børns udfoldelse, når vandtrappe og de orientalske bevoksninger er udforskede.

Den gode stemning i Byhaven – bl.a. skabt af det rislende vandløb og de smukke beplantninger sammen med de rolige flader i anlægget – inviterer til ophold for både børn og voksne. Anlægget bruges lejlighedsvis også til større kulturelle arrangementer som koncerter, fejring af studenterhuen og lignende.

Byparken er et smukt eksempel på, at der sagtens kan skabes tidløse og inspirerende byrum i den moderne funktionalistiske by – paradoksalt nok ved anvendelse af klassiske og tidløse elementer i havekunsten. Man kunne unde flere at slappe lidt af fra hverdagen i denne lidt skjulte oase af ro, som står i en spændende kontrast til det omgivende hektiske bycenter og de stærkt trafikerede veje.

Foto: BO-VEST

06 | ALBERTSLUND | **BYPARKEN**

VITALISERING LANGS KANALEN

ADRESSE Storkens Kvarter, Albertslund Syd

BYGHERRE Albertslund Kommune

LANDSKABSARKITEKT Charlotte Skibsted Landskabsarkitekter

SÆRLIG FINANSIERING Helhedsorienteret byfornyelse

ANLÆGSÅR 2007

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | IDRÆT/MOTION | LEG | MØBLERING

Foto: BO-VEST

BYPARKEN I Albertslund Syd er i 1960'erne og 70'erne opført, hvad man på den tid regnede for fremtidens by. Her er tæt-lav huse og rækkehuse anlagt i en storstilet skematisk bebyggelsesplan med stilleveje, fodgængerstier og kanaler. Bebyggelsen er renoveret i flere omgange, senest med en omfattende helhedsplan, som blev igangsat i 2008. Planen omfatter udover energiforbedrende bygningsrenovering også etablering af en række nye byrum og opgradering af flere af de eksisterende. Et af de største eksisterende byrum, der både er blevet opgraderet og udvidet er Byparken, som ligger centralt i bebyggelsen ud til kanalen. Byparken er opdelt i en kultiveret og en mere vild del og rummer plads til såvel ophold som leg og fysisk udfoldelse. Beliggenheden ned til kvarte-

rets gennemgående kanal tilføjer vandelementet som en særlig oplevelse. En halvcirkulær platform skyder sig fra pladsen ud i kanalen. Pladsen domineres af en træningspavillon, anlagt på en bund af grus. Pavillonen rummer forskellige redskaber til motionsdyrkelse samlet i en let konstruktion under et skulpturelt sejldugtag. En brostensrække og en lys betonkant omkranser gruspladsen med pavillonen, og på en belægning af betonklinker står en række træbænke med granitborde, hvori er udhugget forskellige brædspilplader. Som modspil til pavillonen står to smukt krogede træer i hver sit bed, fyldt med småsten og omkranset af en lille lys betonkant. I den østlige del af byrummet er sat tre faste bænke, hvor samtale er mulig.

I kanten af byrummet findes den mere vilde del. Her er en legeafdeling, der også rummer pilekrat og hyldebuske, samt en håndfuld "tilfældigt" placerede store natursten. Hele byrummet oplyses af traditionelle spotlamper sat på en høj stålmaster.

Byparken er en plads, der fungerer som mødested for beboere i alle aldre. Pladsens indretning og møblering spiller i sit udtryk fint op imod den omgivende bebyggelse, og der er indtænkt aktivitetsmuligheder, samtidig med at der også er plads til mere stille sysler.

07 | KØBENHAVN V | CARLSBERG BYRUM

MIDLERTIDIGHED SOM STRATEGI

ADRESSE Carlsberg bryggeriet

BYGHERRE Carlsberg Ejendomme AS

LANDSKABSARKITEKT Keinicke & Overgaard Arkitekter/Uiwe og Primus Arkitekter/Streetmovement

SÆRLIG FINANSIERING Københavns Kommune, Realdania, Lokale- og Anlægsfonden

ANLÆGSÅR 2010

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | IDRÆT/MOTION | LEG | MØBLERING

CARLSBERG BYRUM Den stort anlagte omdannelse af Carlsberg bryggeriets område midt i København er blevet noget forsinket på grund af finanskrisen. Bryggeriet har derfor besluttet at etablere tre midlertidige byrum på i alt ca. 25.000 kvm. Tanken er, at de tre byrum skal eksistere i fem år, men levetiden vil afhænge af udviklingskonjunkturerne. De tre byrum er skabt af to kreative teams, der har fået forholdsvis frie hænder til deres arbejde.

Det første byrum er Tap E Plads, som ligger ved en bygning der bl.a. rummer Dansens Hus. Denne plads har den mest eksponerede placering, idet publikum til danseforestillingerne her kan mødes før forestillingen samt trække ud i pauserne. Her er da også etableret en café, som har udeservering på pladsen.

Tap E Plads er møbleret med store stabler af egetræssveller, som er malet orange i enderne. Svelterne er placeret i en tilsyneladende tilfældig orden på den originale asfaltbelægning, der har fået en række opstribninger. Men dog på en sådan måde, at de både inviterer til ophold og bevægelse. Som platform for cafeens udeservering er opbygget en stor grønmalet flade i krydsfinér, hvor der er mulighed for at nyde serveringen og hvor der også er blevet plads til bambus i krukker, parasoller og andet caféudstyr. Den anden plads i triologien er den såkaldte Boble Plads. Hvor Tap E Plads er tænkt både til aktiviteter og ophold foran Dansens Hus, er Boble Plads en ren aktivitetsplads. På en belægning af sort asfalt med bobler og afstribninger er opstillet forskellige klatreelementer, og også her er an-

vendt egetræssveller. Pladsen ligger smukt som nabo til den fine gamle Carlsberg have, og der er også anlagt en lille grøn lund i forbindelse med pladsen.

Boble Plads har fået sit navn på grund af naboskabet til Boblehallen, en stor hal med et karakteristisk bobleformet tag. Denne hal anvendes til indendørs idræt i fint samspil med pladsen.

Den sidst indviede plads er Ny Tap Plads. Under et fantastisk 5,5 meter højt halvtag på ca 1.000 kvm er ophængt 3.500 hvide reb, som er malet orange i enderne. En sti løber tværs gennem rebskoven og der er udsparet fem rum i forskellige størrelser i rebskoven. Den utraditionelle indretning af Ny Tap Plads inviterer både til leg i rebene og til at udforske skoven og måske slå sig ned i de halvsjulte rum.

De midlertidige byrum på Carlsberg er et fornemt eksempel på, at en bygherre bruger tiden mellem planlægning og udvikling af et område til at skabe aktivitetsmuligheder for naboer og andre. Som en sidegevinst må det antages, at de nye byrum også har været med til at skabe en øget bevidstheden om Carlsbergområdet og dets unikke kvaliteter blandt potentielle investorer. Det er med enkle virkemidler lykkedes at skabe et kunstnerisk udtryk i de rå industrielle omgivelser.

08 | MANCHESTER | CATHEDRAL GARDENS

HÅRDT OG BLØDT SUPPLERER HINANDEN

ADRESSE Cathedral Gardens Manchester

BYGHERRE Manchester City Council

LANDSKABSARKITEKT Building Design Partnership Ltd

ANLÆGSÅR 2002

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | PLANTER/GRØNT | TRAFIK | VAND

CATHEDRAL GARDENS I 1996 blev store dele af Manchesters indre by lagt øde af en IRA-bombe. De menneskelige tab var yderst begrænsede, ingen omkom og kun få personer kom til skade. Bomben efterlod den i forvejen nedslidte by med et ødelagt kommercielt og kulturelt center. Et hårdt slag for Manchester, som i forvejen var ramt af den strukturelle krise i England i 1980'erne og 1990'erne. Bombesprængningen blev derfor på paradoksalt vis en løftestang for byens transformation til moderne storby med en tidssvarende og indbydende bymidte. Genopbygningen af byen er understøttet af midler fra staten, bevaringsfonde og en central fond til finansiering af projekter til fejring af årtusindskiftet. Et af flere markante projekter i Manche-

ster er etableringen af et stort byrum, der skaber forbindelse mellem et par af byens ældste kulturbygninger; katedralen, en musikskole, et bibliotek samt et nyopført kulturhus, Urbis. Anlægget bygger på en række historiske referencer og har vand som et gennemgående tema. Det store anlæg spændes ud mellem to markante vandbassiner, omkranset af granitkanter til at sidde på, og med springvand og anden vandkunst. Mellem bassinerne er anlagt en fint bølget græsplæne, hvor der er plantet spinkle birketræer og sat indfarvede betonplinte til ophold. Da pladsen fungerer som forbindelse mellem en af byens største stationer og indkøbsområdet i centrum, er forbindelseslinierne vigtige. I den ene side af pladsen er anlagt en kørebane og i den anden en bred gangsti. Såvel kørebane som

gangsti er belagt med enkle granitfliser med god standerbelysning. Flere steder på både gangsti og ved kørebane er sat betonkuber og stålsteler – elementer, der både retningsdirigerer trafikken og giver mulighed for uforpligtende ophold.

Cathedral Gardens er et godt eksempel på, hvordan det bløde og det hårde kan kombineres i et byrum. De hårde belæggninger understøtter anlæggets funktion som gangforbindelse mellem punkter i byen, samtidig med at anlæggets forskellige siddemuligheder og ikke mindst de bløde græsflader indbyder til ophold. To delikat udformede vandinstallationer giver yderligere rigeligt at kigge på og lege med for de små.

09 | RINGE | CENTRUMPLADSEN

BILER SKIFTER MED BASKETSPILLERE

ADRESSE Centrumpladsen, Ringe

BYGHERRE Ringe Kommune

LANDSKABSARKITEKT Land+

SÆRLIG FINANSIERING Realdania, Lokale- og Anlægsfonden

ANLÆGSÅR 2005

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | AKTIVITETER | BELÆGNINGER | IDRÆT/MOTION

Foto: Land+

CENTRUMPLADSEN Fonden Realdania markerede sit indtog som mæcen for livet i det byggede miljø i 2003 med en stort anlagt kampagne, hvor et antal projekter blev udvalgt som bud på fremadrettede og spændende byrum.

Et af disse er Centrumpladsen i Ringe, et blandt efterhånden flere byrum som udnytter det store aktivitetsmæssige potentiale, der ligger i en dobbeltudnyttelse af de mange store parkeringspladser. Specielt i mange provinsbyers centrum er anlagt et stort antal parkeringspladser i arealerne bag hande­lsgaderne. Da butikker og andre former for erhverv her fylder mere end boliger, betyder det, at en stor del af parkeringsarealerne ligger ubenyttede hen udenfor butiks- og kontortid. I Ringe er gennemført et projekt, der opdeler en sådan parkeringsplads i fire mindre rum; ung-

dommens plads, kroppens plads, kulturpladsen og den folkelige plads. Her kan hænges ud, spilles bold og dyrkes gadeidræt, der kan være marked og events og man kan mødes og hygge sig under parasollernes skygge.

Bag et trådnæt og på en afvigende belægning af bl.a. opmalet rød asfalt er opsat basketnet på en konstruktion af rustfri dørklader. Det rustfri materiale går igen i siddemøbler, affaldsbeholdere og redskabsskur, samt i en særligt designet metalflise – en linje i terrænet – hvorunder er installationer og flagstangsholdere. Derudover har pladsen udstyr til en lille scene samt et digitalt display, der kan bringe informationer til brugere og tilskuere.

Centrumpladsen står som et flot gennemarbejdet byrum baseret på en indlysende rigtig idé.

Disponeringen med dobbeltanvendelse er oplagt og kunne anvendes i mange andre byrum. Møb­leringen giver en vellykket opdeling af det langstrakte rum og står samtidig smukt og skulpturelt. Man har fra starten været bevidst om, at aktiviteterne skulle hjælpes på vej, og der har derfor i pladsens første fire år været afsat et mindre beløb, som kunne understøtte livet på pladsen.

10 | KØBENHAVN K | CHARLOTTE AMUNDSSENS PLADS

RÅ STREET-PLADS I HJERTET AF KØBENHAVN

ADRESSE Ahlefeldtsgade, Nansensgade, København K

BYGHERRE Københavns Kommune

LANDSKABSARKITEKT Morgen Arkitektkontor og 1:1 landskab

SÆRLIG FINANSIERING Lokale- og Anlægsfonden, DONG Energy

ANLÆGSÅR 2008

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | AKTIVITETER | IDRÆT/MOTION | SKATE

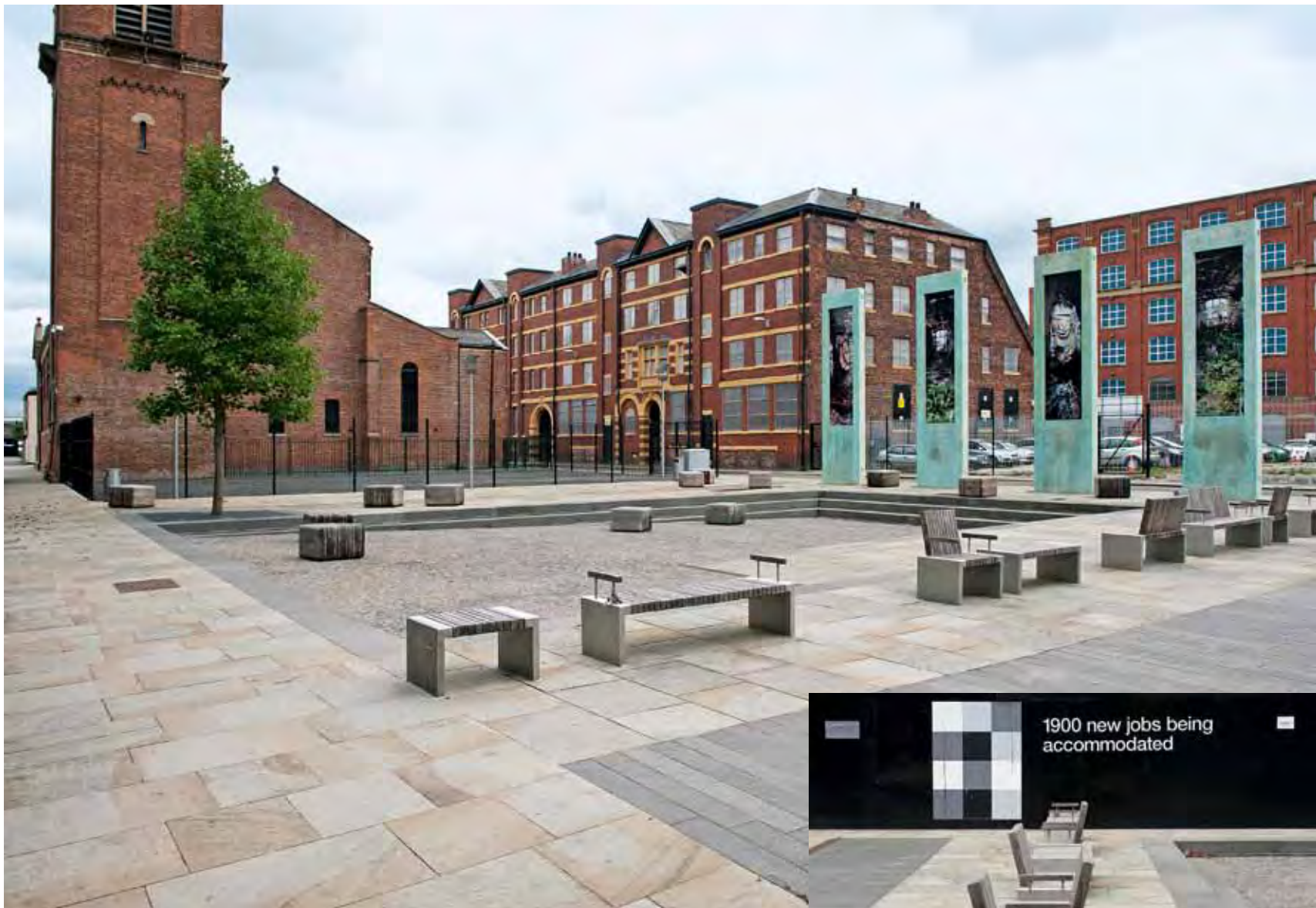
CHARLOTTE AMUNDSENS PLADS Indre By Medborgerhus blev helt tilbage i 1978 indrettet i en nedlagt sporvognsremise i Ahlefeldtsgade. Remisen stod med en tillukket facade, og de øvrige bygninger, der omgiver den lille plads foran huset, var tilsvarende lukkede og afvisende bagvanter og gavle. Adgangen til kulturhuset var derfor en noget blandet fornøjelse og stedets store potentiale som frirum i et tæt bebygget kvarter slet ikke udfoldet.

I 2003 etablerede en lokal beboergruppe sig med det formål at få etableret et byrum på den forsømte plads, der ikke engang havde sit eget navn. Syv år tog det at skrabes fondsmidler sammen til at skabe det nye aktivitetsrum. Rådgiverteamet har her projekteret et varieret oplevelses- og aktivitetsrum, som passer fint i

sammenhængen med kulturhuset, hvor der dyrkes såvel teater og musik som idræt. Pladsen er indrettet i tre afsnit; den klassiske københavnerplads med brostensbund og bænke til det stille ophold foran kulturhuset, en asfaltbelagt og forsænket boldbane, afskærmet fra pladsen af en lav betonmur, som kan bruges af tilskuerne til boldspillet og endelig et integreret hvidt "klippelandskab" i hvid beton, der er perfekt til udfoldelse med skateboards, cykler og løbehjul. På den store bagvant overfor kulturhuset er etableret en klatrevæg, og der er også blevet plads til såvel en petanquebane og en klatreskulptur. Boldbanen kan overdækkes med sejl, når det er hensigtsmæssigt i forhold til at afvikle loppemarkeder, koncerter, fester og andre events. Der er arbejdet meget fint med træbe-

plantningen, idet landskabsarkitekterne har lagt vægt på at anvende træer, der med sine forskellige udtryk og blomstringer kan bibringe pladsen fine kulører på de forskellige årstider, samtidig med at der tilbydes skyggefulde områder.

Det er med indretningen af Charlotte Amundsens Plads lykkedes at skabe et flot proportioneret og veldefineret byrum. På trods af den noget rå stemning, der præger specielt de omgivende graffitibemalede flader, er der en rar stemning på pladsen, og det er ikke usædvanligt at se flere generationer være sammen på pladsen – hver med sine sysler. Det er lykkedes at indpasse et forholdsvist voldsomt aktivitetslandskab i et byrum, hvor det samtidig signaleres, at der også er plads til det stille ophold.

11 | MANCHESTER | CUTTING ROOM SQUARE

HISTORISKE SPOR I STRAMT DESIGN

ADRESSE Hood Street, Ancoats, Manchester

BYGHERRE New East Manchester

LANDSKABSARKITEKT Camlin Lonsdale og Martin Stockley Associates

ANLÆGSÅR 2008

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | AKTIVITETER | KUNST | MØBLERING

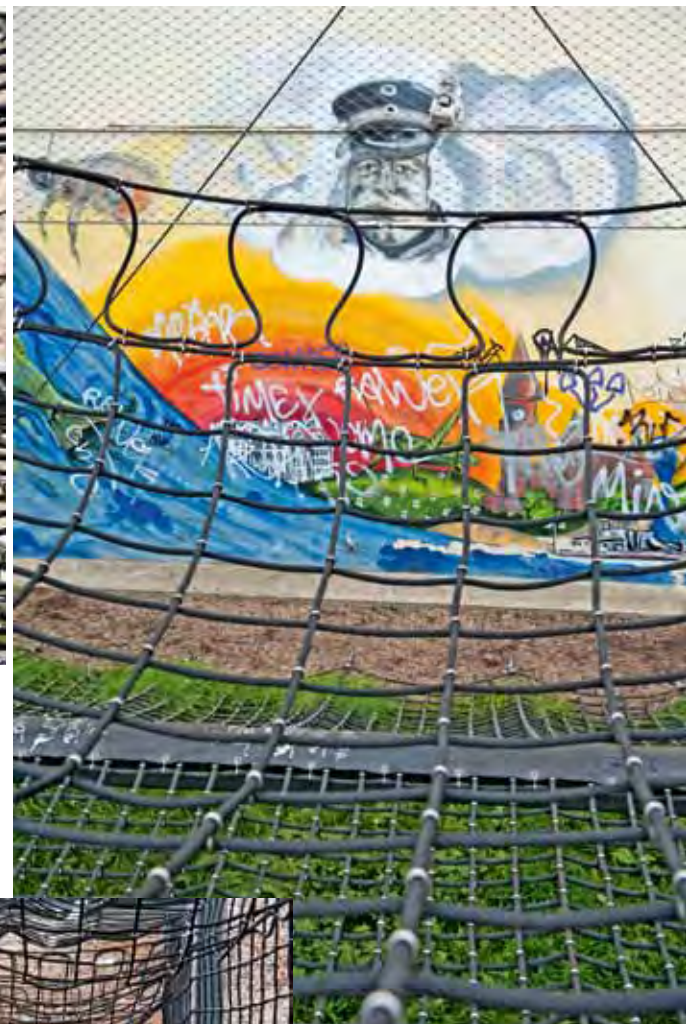

CUTTING ROOM SQUARE Manchester er bla. kendt som industriens vugge. I den nordlige del af byens centrum, i bydelen Ancoats, opstod i løbet af 1700-tallet verdens første industrikvarter. Her opførtes bygninger og anlæg primært til brug i den enorme bomuldsindustri. Mange af anlæggene blev opført i en gennemarbejdet og smuk arkitektur, der tog store hensyn til såvel funktion som æstetik. Manchester har i disse gamle industriområder fået foræret en enestående ramme for en centrumnær byudvikling. De nedslidte bomuldsspindrier og maskinfabrikker har i en årrække været under omdannelse i et af Europas største igangværende byudviklingsprojekter. Private bygherrer investerer milliarder af kroner i omdannelsen af bygninger, og det offentlige bidrager med re-

novering af gader og etablering af nye byrum og friarealer. Mere end 100 millioner kroner er afsat hertil, og det første byrumsresultat er the Cutting Room Square i Hood Street. Pladsen indrammes af en smuk kirke, et nyrenoveret pakhuis og et nyere parkeringshus og er disponeret som en stor flisebelagt flade med forsænkede arealer med brostensbelægning. Pladsen er møbleret med stålstoie og stålbænke, samt en række trækuber, der er udformet som bomuldsballer, og som både kan bruges til at sidde og lege på. Pladsen rummer også boldbaner indhegnet af trådhegn, og et enkelt træ får lov at repræsentere det landskabelige element – og samtidig symbolisere det ikke atypisk lave niveau for grønt indhold i det oprindelige industrikvarter.

Markant på pladsen står fem betonstandere på hver ca. syv meters højde prydet med farvefotos af motiver, der bla. viser tidligere tiders forfald i området. Bag de kunstneriske skiver står en lokal kunstner, Dan Dobowitz, som har specialiseret sig i at udforske og udfordre lokalområdets mange kreative muligheder.

Cutting Room Square viser, hvordan et nyetableret byrum på en meget vellykket måde kan referere til et områdes historie. Både de store fotos og "bomuldsballerne" trækker spor til bydelens svundne storhedstid og medvirker til at give rummet en stærk lokal identitet. De historiske referencer har fået et nutidigt udtryk i det spændende byrumsinventar. Der er ikke meget museum over dette sted.

12 | KÖPENICK | DAS NETZ

HULUDFYLDNING PÅ NY MÅDE

ADRESSE Grünstrasse 6-8, Köpenick, Berlin
BYGHERRE Berlin Senatsforvaltning og Bydelen Köpenick
LANDSKABSARKITEKT NL Architects, Amsterdam Holland
ANLÆGSÅR 2008

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | LEG | SKÆRME/VÆGGE

DAS NETZ I 2007 gik Berlins Senat og lokaladministrationen i bydelen Köpenick sammen om et kunstprojekt, hvor fire udvalgte steder i bydelen blev udpeget til en kunstnerisk bearbejdelse og transformation. Formålet var at indrette fire centralt beliggende byggetomter i bydelen med projekter, der sammen og hver for sig kunne skabe en kunstnerisk berigelse af det offentlige byrum. Det mest markante af projekterne findes i Grünstrasse, som er en hyggelig, stille indkøbsgade, der fører gående fra et af de større torve ind i den indre bys labyrinthiske net af smågader. Midt i gaden er der på en uudnyttet byggetomt rejst et kæmpe klatre-net mellem de to fritstående gavle. På bagsiden af byggetomten, hvor nettet er rejst, er anlagt en parkeringsplads, hvorfra der er fin udsigt til floden Spree.

Nettet er et elastisk legeredskab, som er hængt op i en markant konstruktion af stål-rør, der er lakeret mørkegrønne. Såvel stål-rør som net giver en transparent struktur, der på en gang lukker facaderækken og sikrer gennemsigtighed. Konstruktionen består i virkeligheden af flere sammensatte net. Et ydre net danner form og sikrer forbigående imod at blive ramt af tabte genstande. Inden i det ydre net hænger selve klatre-nettet, og i dette er flere mindre net spændt ud i forskellige niveauer.

Nettet er i første række orienteret mod børn, som har lyst til at klatre, hoppe og løbe omkring i flere etager. Men nettet og rummet omkring anvendes også til anden underholdning som gøgl, friluftsbio og koncerter. Her indgår selve nettet som en del af tilskuernes siddemuligheder.

Das Netz demonstrerer en rekreativ anvendelse af et hul i husrækken, hvor det netop prioriteres ikke at bygge, men i stedet indrette et offentligt byrum. Den konkrete udformning ligger måske i den kostbare ende af, hvad man kan foretage sig med en tom grund i byen, men måske er den investering kommet ind igen i form af den styrkede identitet og interesse fra omgivelserne, som den markante indretning har afstedkommet. Das Netz er samtidig et godt eksempel på, hvordan en meget enkel løsning kan forløse et steds potentiale.

13 | ODENSE | FARVERGÅRDEN

INTIMT RUM MED KLARE FARVER

ADRESSE Brandts Passage, Odense

BYGHERRE Odense Kommune

LANDSKABSARKITEKT Land+

SÆRLIG FINANSIERING Realdania

ANLÆGSÅR 2008

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | BELÆGNINGER | CAFÉ | FARVER

FARVERGÅRDEN I Odenses centrum er etableret et stærkt, kulturelt miljø primært omkring de omdannede erhvervsbyggerier, som tidligere husede Brandts Klædefabrik. Som en del af området fint sammenhængende offentlige udearealer er indrettet et nyt byrum ved et tidligere farveri. Arealet er indrettet til både gennemgang og til uforpligtende afslapning med og uden kulturelle arrangementer.

Pladsen er disponeret med en bund af gule teglsten ilagt sorte granitbånd. Det ca. 1.200 kvm. store byrum er indrettet med enkle og smukke midler: Siddemøbler af opstøbet tømmer, skovfyrrertræer i græsplantede bede, godt med moderne udformede cykelstativer og semihøje lysmaster. Inventaret suppleres med møblering fra den café, der står for udendørsserveringen på

pladsen. Her er, udover borde og stole, opsat en række store parasoller i meget markante signalfarver – klare farver, der understreger gårdrummets navn "Farvergården".

Det gamle farveri er en karakterfuld bygning med en stor sort tagflade, hvorfra karakteristiske skorstene rejser sig og medvirker til at give byrummet en dynamisk og dramatisk indramning. Forskellige tiders erhvervsbygninger, der efterhånden er renoverede, samt et nyt boligbyggeri udgør karakterfulde og levende vægge omkring pladsen. En stor flisemosaik på en bagvant og glaspåbyggede indgangspartier skaber en god stemning, både om dagen og ikke mindst om aftenen, når kunstlyset er tændt bag glasfacaderne. Gårdrummet har en rigtig rar skala, og indramningen giver ro.

Farvergården er et fint eksempel på de muligheder, der kan ligge i udnyttelsen af også lidt mere upåagtede baggårde. Her er et sådant rum indrettet både til smutvej og som en del af det kommercielle og kulturelle byrumshierarki omkring Brandts Klædefabrik.

Selv om byrummet er en del af det kommercielle centrum, fremstår det alligevel som en afslappet urban oase i den indre by, og de forskellige funktioner medvirker til, at der oftest er liv i det godt benyttede gårdrum. Anvendelsen af enkle materialer og byrumselementer samt en velvalgt møblering er med til at gøre Farvergården til et meget vellykket byrum.

14 | LONDON | FINSBURY AVENUE SQUARE PAUSERUM TIL KONTORLIVET

ADRESSE Finsbury Avenue Square, London

BYGGERE Bishopsgate Estates

LANDSKABSARKITEKT Skidmore, Owings, Merrill

ANLÆGSÅR 2004

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | BELÆGNINGER | LYS | MØBLERING

FINSBURY AVENUE SQUARE Londons hektiske finanskvartar har bredt sig til området omkring Liverpool Street Station. Her er i de seneste tiår bygget talrige nye kontorejendomme. Området er både højt og tæt, og der arbejder tusinder i domicilerne. At der er mange mennesker samlet fornemmes klart ved arbejdstids start og ophør samt i frokostpausen. Så myldrer det med mennesker, og områdets få friarealer er velbesøgte. Et af de bedste friarealer er Finsbury Avenue Square. Her er skabt et byrum, der trods den klemte placering mellem omgivende høje huse er behageligt at opholde sig i. Pladsen fungerer både som passage og fordeling mellem stationen og arbejdspladserne og som pausested. Netop til pauserne fungerer det fint, at der er opsat en række bænke af trælameller på

granitblokke, sine steder opdelt af kantstillede, tykke glasskiver. I den ene side af pladsen er etableret en restaurant med udeservering i sommersæsonen.

Spredt på pladsen er placeret enkeltstående løvtræer, der både er skyggegivende og med til at danne rum imod de omgivende bygninger. På tilsvarende vis er tre lysstandere med til at skabe et forholdsvis intimt rum, ligesom en enkelt skulpturgruppe passer naturligt ind. Underlaget består af en mørk granitbelægning med lys under glasbånd på kryds og tværs. Der er i det hele taget gjort ekstra meget ud af belysningen. Et avanceret system af LED-lys i glasbåndene giver en fornem og meget stemningsfuld belysning, når det er mørkt.

Pladsen anvendes til tider til motionsfremme,

PR-formål eller mindre performance-events. At se et par advokater sluge sine sandwiches, smide jakken og stille op til et slag bordtennis er forfriskende midt i finansdistriktets øvrige stræben med alvor og seriøsitet.

Finsbury Avenue Square er både i skala og indhold en velkommen pause i finansdistriktets tætte kontorbyggeri. Som eksempel illustrerer pladsen nødvendigheden af også at tænke behovet for byrum ind i byområder domineret af kontorerhverv og arbejdspladser.

15 | GLAMSBJERG | GLAMSBJERG TORV STATIONSBYENS NYE CENTRUM

ADRESSE Søndergade, Glamsbjerg

BYGGERE Glamsbjerg Kommune (nu Assens kommune)

LANDSKABSARKITEKT GBL Gruppen for by og landskabsplanlægning

SÆRLIG FINANSIERING Områdefornyelse

ANLÆGSÅR 2007

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | AKTIVITETER | BELÆGNINGER | VAND

GLAMSBJERG TORV Både hotel og station på Søndergade i Glamsbjerg er nedlagt, og rummet imellem disse to tidligere så vitale dele af byen lå i flere år hen som en åben og kedelig grusbelagt parkeringsplads.

I 2005 fik kommunen støtte til en områdefornyelse, hvis formål var at forskønne bymidten fysisk og funktionelt. Et af de centrale mål var rummet mellem hotel og station, som er blevet et multifunktionelt torv, der i sit indhold og sin udformning er forholdsvis sjældent at se i en by af Glamsbjergs størrelse.

Torvet er blevet et langstrakt rum på knapt 100 x 30 meter. Mod by og Søndergade ligger det tidligere hotel, der ligger i en nystandsats, statelig bygning. I den tidligere stationsbygning i den modsatte ende er der nu indrettet grillbar. På

langsiderne flankeres torvet på den ene side af et grønt stræk, hvor der er en boulebane, og hvor jernbaneskinneerne er bevaret og i dag bruges til dræsinekørsel. Til den anden side er afgrænsningen en vej med en husrække i halvanden etages højde.

Det er altså fire meget forskellige kanter, som torvet skal spille op til. Og det gøres i en ganske selvbevidst stil, hvor torvet er indrettet på en måde, som man ellers skal til større byer for at finde. Opdelt i tværgående zoner, der mod hotellet begynder urbant og stringent og bliver mere og mere opløst jo nærmere man kommer grillbaren. Møblering og indretning skifter fra et spejlbasin med vanddysser, en sceneforhøjning og granitplinte til lidt legeredskaber mellem en håndfuld træer på en græsplæne. Foran den gamle stations-

bygning er anlagt en flisebelagt terrasse, som fungerer som udeservering i en skala, der er mere almindelig i en by af Glamsbjergs størrelse.

Torvet i Glamsbjerg er meget urbant i forhold til den skala det indgår i. Det er et flot torv med mange funktioner. Aktivitetsmulighederne er ikke højt prioriteret i byrummet, men der er dog skabt muligheder for aktiviteter blandt andet gennem legeredskaber og en scene. Beliggenheden midt i byen berettiger til et stort anlagt byrum, og set op imod hotellet er torvet en storby værdig. På den måde er det fint tænkt at holde de bløde funktioner imod cafeen i den gamle stationsbygning. Dræsineskinneerne i det grønne fortæller en fin lille historie om stedets tidligere betydning som trafikalt knudepunkt.

16 | LYON | GUILLOTIÈRE TERRACES

LIVET LEVES PÅ BYENS TRAPPE

ADRESSE Quai Claude Bernard og Quai Victor Augagneur, ved Pont de la Guillotière, Lyon

BYGHERRE Lyon Kommune

LANDSKABSARKITEKT In Situ, France

ANLÆGSÅR 2010

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | AKTIVITETER | TRAPPER | VAND

GUILLOTIERE TERRACES Lyon i Sydfrankrig er ikke kun begunstiget af et dejligt klima, men også af en enestående beliggenhed, hvor den indre by gennemskæres af to vitale floder. Begge floder har indtil for ganske få år siden betjent en voldsom og vigtig industriel flodtransport, og størstedelen af flodbredderne har derfor været udlagt som havne-, lager- og transportarealer. Dette er kommunen i fuld gang med at forandre. Første etape af den enorme omdannelse af flodbredderne til rekreative formål er netop gennemført på Rhone-flodens østbred. Over en strækning på ca. 5 km er her skabt en promenade med god plads til fodgængere og cyklister. Undervejs er etableret forskellige opholds- og aktivitetsmuligheder; legeplads, parkourredskaber, sidde-møbler, græsflader og lignende. Beplantningen

varierer fra det naturligt selvgroede buskads og træer i vandkanten til blomsterbede og træsamlinger. Al beplantning er udført, så det kan tåle eventuelle oversvømmelser, når floden en gang imellem går over sine bredder.

Det mest markante element på promenaden er et gigantisk trappeanlæg, som er anlagt, hvor der tidligere var en stor parkeringsplads. Anlægget er enkelt udformet med cykel- og gangsti langs floden og trapper langs kørebanen på land. Over et stykke på ca 500 meter er trapperne anlagt i et cirkelslag, der er ca. 100 meter på det bredeste sted. Trappeanlægget ender i en række vandbassin mod promenadestierne.

En bro med en bred vej gennemskærer anlægget. På nordsiden af broen, som forbinder nogle af de største indfalds- og gennemfartsveje i byen, er

der udelukkende trappeanlæg. På sydsiden af broen er yderligere indrettet en terrasseret flade, hvorpå der er indrettet en boldbane og et område til skatere, bl.a. med et par karakteristiske gryder nedgravet i terrænet.

Lyon har med hele promenaden, og trappeanlægget i særdeleshed, skabt et pragtfuldt rekreativt strøg langs floden. Trappeanlægget virker som fluepapir i eftermiddags- og aftensolen, uanset om man er her for at promenerer, for at sidde, eller måske vil røre sig lidt på sine rulleskøjter/skateboard. Anlægget er ikke bare storslået, men også meget stort. Det kan måske være svært at forestille sig noget tilsvarende i en dansk skala, men der er meget at lære af anslaget og man kan sagtens finde delelementer at bruge herhjemme.

17 | ODENSE | HAVNEPLADSEN

STORE ATTRAKTIONER VED HAVNEN

ADRESSE Londongade, Odense

BYGHERRE Odense Kommune

LANDSKABSARKITEKT Schønherr Landskab

SÆRLIG FINANSIERING Områdefornyelse

ANLÆGSÅR 2005

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | AKTIVITETER | LEG | VAND

HAVNEPLADSEN Byudviklingen i Odense er de seneste år også nået til havneområderne. De første nye boligejendomme er skudt op, og en række ældre erhvervejendomme er renoveret og transformeret til nye funktioner.

Havnepladsen er medvirkende til at binde de nye havneområder sammen med den eksisterende by, og er Odenses største plads. Udover at fungere som lokalt samlingssted i den nye bydel tilbyder pladsen mangeartede aktiviteter til alle Odenses indbyggere og besøgende.

Pladsen er anlagt oven på en parkeringskælder. Betondækket over kælderen har udspæringer, hvorigennem kælderen oplyses, og hvorigennem der vokser træer op gennem hullerne. På det hævede dæk er lavet opstribninger til forskellige boldspil. Her kan bl.a. spilles hockey og basket-

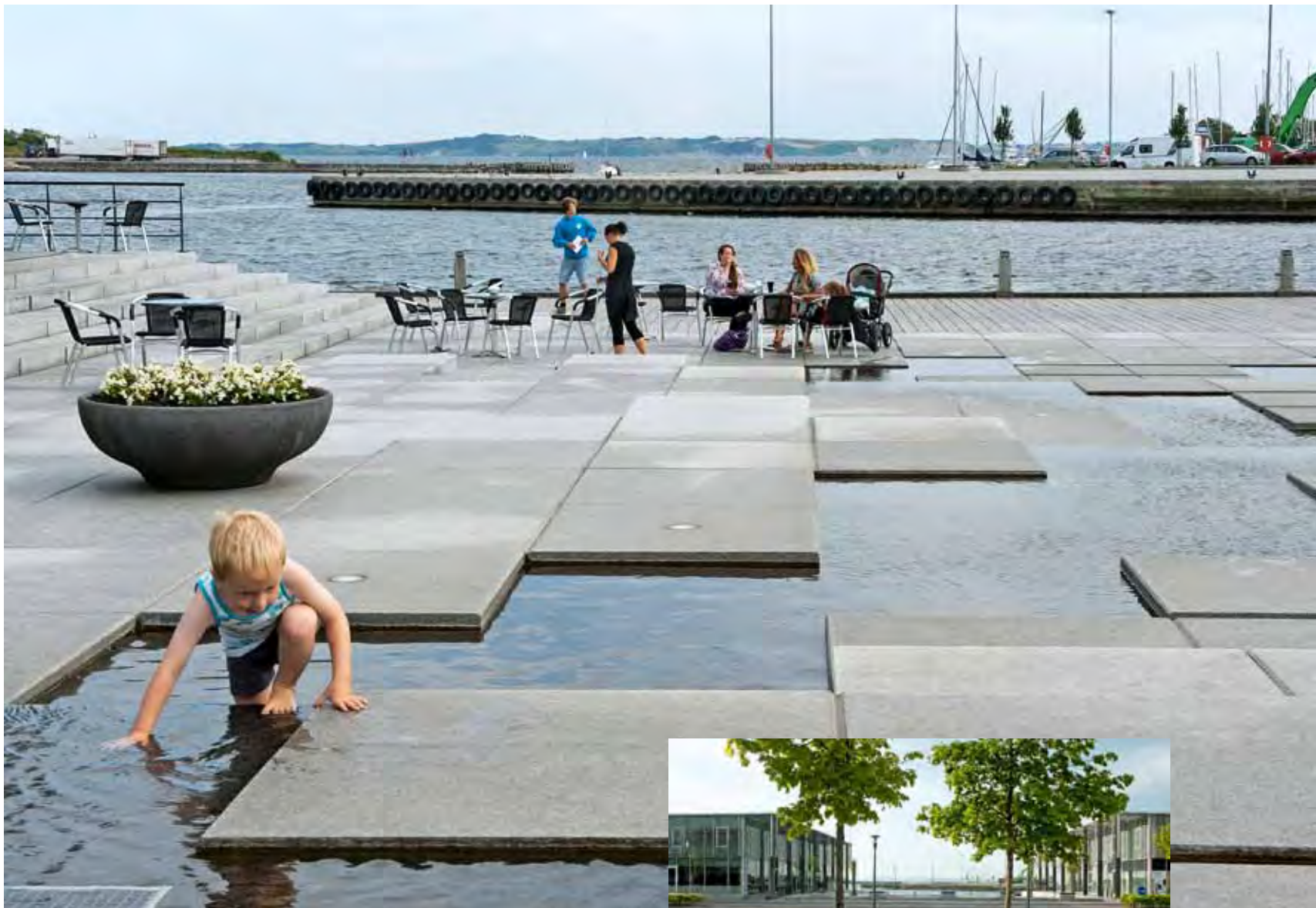
ball, løbes på rulleskøjter og der er endda opstribet en bane for modelbilrace. For enden af bassinet er sået græs og her er også legemuligheder for de mindste. Udover betondækket er etableret et varmt trædæk, der inviterer til mere roligt ophold og promenade, idet trædækket rækker helt ned til en række trappetrin ved et havnebassin. Med tiden er det tanken, at der skal være mulighed for badning i havnen.

I overgangen mellem promenadedækket og aktivitetspladsen står tre kuber, der dels giver adgang til parkeringskælderen og dels rummer toiletter, bade- og teknikrum. Kuberne er beklædt med glasfiberplader og har på toppen et udsigtsdæk med lette bænke.

Over hele pladsen er udspændt et net til lamper, der sikrer anvendelse også i de mørke timer.

De større flader er brudt op, både med opstribninger og med farvede markeringer af boldbaner, samt i betondækket med cirkler i en lysere beton. Rummet brydes derudover op af forskellige sidde-møbler, klatrestativer og smårampes for skatere og lignende.

Med Havnepladsen har Odense fået en multianvendelig plads, der i kraft af sin størrelse og indretning virkelig lever op til sit formål. Der er tale om et usædvanlig varieret og alsidigt byrum, der allerede bliver meget benyttet. Med den nye plads er der samtidig skabt en stærk motor for den videre byudvikling ved Odense Havn.

18 | THISTED | HAVNETORVET

BYENS RUM AFSLUTTES VED LIMFJORDEN

ADRESSE Havnetorvet, Thisted

BYGHERRE Thisted Kommune

LANDSKABSARKITEKT Birk Nielsens Tegnastue, nu Sweco

SÆRLIG FINANSIERING Realdania

ANLÆGSÅR 2005

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | BELÆGNINGER | MØBLERING | VAND

HAVNETORVET Thisted Kommune opnåede i 2002 støtte fra Realdanias projekt Bedre Byrum til indretning af tre nye byrum. Projektet indgår i en for danske forhold usædvanlig sammenhængende og højt prioriteret byrumsstrategi. I den forholdsvis lille by er det muligt på en spadseretur gennem bymidten at følge skiftende tiders byrumsideal; fra det brostensbelagte lilleby-tema fra 1990'erne over Storetorvs raffinerede blanding af materialer og former til Havnetorvets flotte bud på, hvordan by kan møde fjord. Den tidligere travle industrihavn er under omdannelse til et nyt spændende område for aktiviteter ved Limfjorden. Området er temmelig forblæst og det nye byrum er derfor etableret som et mellemrum mellem to nyopførte erhvervs-ejendomme på kajen. De nye bygninger har pub-

likumsorienterede funktioner som butikker og restaurant/café i stueetagerne. Pladsen er etableret som et 800 kvm stort, terrasseret opholdsområde med vandløb og vandbassin og med fliser i granit, der ligger forskudt så der også bydes på siddemuligheder. Mod fjorden mødes granitbelægningen af en træbrygge og ved den kraftigt trafikerede Kystvej sker overgangen i stramt lagte betonfliser. Dette element fortsætter på den anden side af vejen, hvor betonfliserne ligger med brostensbånd imellem. På denne side af vejen er sat solitære siddemøbler formet som metalkegler mellem enkeltstående træer. På havnesiden er placeret enkelte blomsterkummer, og de offentlige siddemøbler er betonplinte med træriste som sæder. Som mindre enkeltstå-

ende lægivere er rejst elefantriste med klatreplanter. Belysningen er en blanding af mastebelysning og enkelte uplights i granitbelægningen. Havnetorvet afslutter med en enkel og smuk møblering et spændende rumligt forløb gennem Thisted bymidte. Selvom torvet ligger på den anden side af en stærkt trafikeret havnevej, har det tilpas med karakter til at trække publikum til. Og nybyggeriet og de opretstående elefantriste sikrer, at det er til at finde en læplads, hvorfra man kan nyde udsigten over fjord og havn.

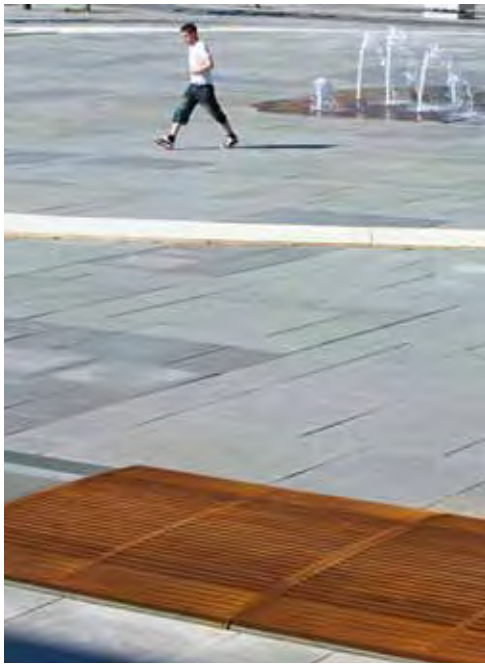
19 | IKAST | **IKAST TORV**

EN FLADE DER SAMLER MONUMENTERNE

ADRESSE Mellem Vestergade og Rådhusstræde, Ikast
BYGGERE Ikast Kommune (nu Ikast-Brande Kommune)
LANDSKABSARKITEKT Birk Nielsens Tegnestue, nu SWECO
SÆRLIG FINANSIERING Helhedsorienteret byfornyelse
ANLÆGSÅR 2007

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | BELÆGNINGER | TRÆER | VAND

IKAST TORV Den driftige erhvervsby Ikast led i mange år under voldsom gennemkørende trafik på hovedvej A15, der lå som en barriere mellem nord og syd i bymidten. Efter at en ny motorvej er åbnet og har taget gennemkørselspresset fra byen, har kommunen gennemført en helhedsorienteret byfornyelse i bymidten med vejoplægning og indretning af ny central plads. Den tidligere hovedvej er nu fredeliggjort med indsnævring af kørebanerne og med etablering af en grøn midterrabat. Byens torv foran rådhus og kirke er nyindrettet. Hvor der før var en stor parkeringsplads er i dag skabt et smukt symmetrisk torv, der samler tre af byens markante store bygninger (rådhus, kirke og hotel) og skaber forbindelse over hovedvejen til et nyt indkøbscenter.

Det nye torv er indrettet som en kvadratisk flade med en cirkulær forsænkning, tre trin ned, og med et springvand i midten. Kvadratet er indrammet af en flisebelægning i en mørkgrå granit, der er formet som en vandrende. Overgangen sker på cortenriste. På siden mod hotellet er opbygget fem kuber med en lag-på-lag opbygning af granitfliser iblandet lysbånd. På samme side og på den modstående side mod rådhuset er sat tre bænke, og i det ene hjørne af pladsen er rejst et sejloverdække. Mod vejen er bevaret to rækker fine gamle plantantræer, mens der i den modsatte ende af torvet er plantet to nye mindre træer og opsat tre gange tre plantekummer. For at sikre forbindelsen over hovedvejen mellem torvet og indkøbscenteret er der arbejdet med skiftende belægninger på kørebanen.

I forbindelse med etableringen af torvet er der sket en renovering omkring kirken, hvor en mur omkring kirkegrunden er fjernet. Belysningen på pladsen sker fra høje lysmaster i hvert hjørne af kvadratet og fra spinkle armaturer til belysning af ganglinjerne. Ikast Torv er et storslået byrum, ikke mindst i en trods alt mindre by som Ikast. Æstetikken er her prioriteret på bekostning af den "intime hygge", man ellers søger at skabe rum til mange steder i de mindre provinsbyer.

20 | FREDERIKSBERG | **KILEN**

PERFEKT SAMSPIL MELLEM UDE OG INDE

ADRESSE Kilevej, Frederiksberg

BYGHERRE CBS

LANDSKABSARKITEKT Marianne Levinsen Landskab Aps

ANLÆGSÅR 2006

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | PLANTER/GRØNT | PROMENADE | TRAPPER

KILEN Den kileformede nybygning, der rummer en afdeling af Copenhagen Business School, rejser sig flot på en græshøj i den sydlige del af det store campusområde, der er etableret på det centrale Frederiksberg. På alle sider af bygningen er skabt gode og anvendelige byrum.

På forsiden er bygningen hæftet op på en markant gangsti, der forbinder Ndr. Fasanvej og Frederiksberg Bymidte. Stien er bygget op af store, ru betonplader, der er lagt i det bølgende græslandskab. I udsparede huller af varierende størrelse er sat forskellige former for beplantning, såvel græsser som træer. Disse bryder på en fin måde det lange kig og skaber variation på gåturen. En stringent række af pullertlamper sikrer, sammen med uplights i betonpladerne, en god belysning. Med ujævne mellemrum er lagt styk-

ker af mørkt hårdtræ på tværs af stien, og langs hele stien er på den ene side placeret en bred og dyb vandrende. Vandrenden er selv uden vand med til at stramme stien op i overgangen til det bløde og frodige græsklædte landskab.

På bagsiden af bygningen, men også ved en indgang, er rummet etableret på en asfaltflade, der spænder mellem Kilen og en anden undervisningsbygning med facade imod Howitzsvej. Asfaltfladen er brudt af tværgående betonbånd og i nogle af de felter, der hermed dannes, er sat lavendler og græsser. Der er opstillet en mængde cykelstativer og enkelte bænke. Dette rum danner en god indgang for de mange studerende, som for manges vedkommende ankommer på cykel. Der er da også tænkt på god plads til cyklerne i rummet.

Indgangene til Kilen er skåret ud i græshøjen, som huset står på, og uderummene er så at sige ført igennem huset. Uvendige trappesten er skudt ind i græshøjen, og nogle af dem går igen indvendigt i det store atrium, der er udlagt til fælles funktioner primært for de studerende.

Det er ved Kilen lykkedes at skabe et flot samspil imellem bygning, landskab og rummene omkring bygningerne. Mange bruger passage gennem byrummet skaber liv – såvel inde som ude, som foran og bagved huset.

21 | ODENSE | KLINGENBERG OGSÅ PLADS TIL CYKLISTER

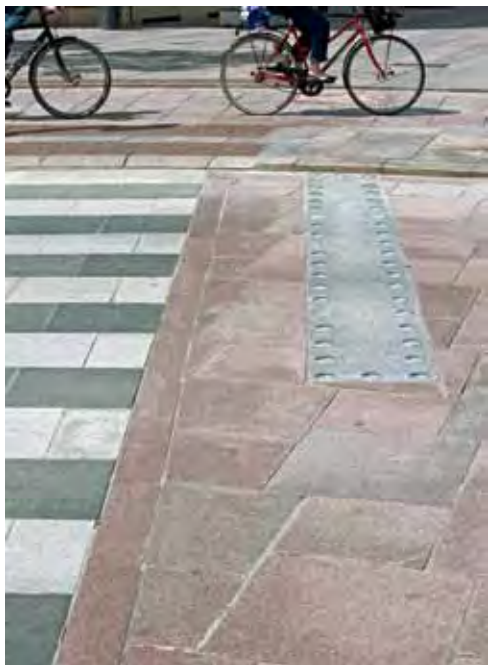
ADRESSE Klingenberg og Flakhaven, Odense C

BYGHERRE Odense Kommune

LANDSKABSARKITEKT Europlan og Odense Kommune

ANLÆGSÅR 2003

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | BELÆGNINGER | CYKEL | TRAFIK

KLINGENBERG Klingenberg udgør sammen med Flakhaven et stort sammenhængende og travlt befærret byrum omkring Odense Rådhus. Begge navne anvendes også på vejstykker i det centrale Odense.

Det store byrum springer i øjnene som et smukt udformet og blandet trafikrum, hvor cykler (i begge retninger) og biler snor sig forbi i hvert sit granitbelagte tracé. Fodgængerfelterne er markeret med striber af forskellige nuancer i granitten. Umiddelbart kan trafikafviklingen se lidt forvirret ud. Men man skal blot stå stille et kort øjeblik på pladsen, før man opdager, at trafikken glider i fin samklang.

Den fint nuancerede flade med granitbelægninger passer smukt sammen med de historiske rammer, der omkranser pladsen med domkirken,

St. Knuds Kirke, som det fineste eksempel. Som modspil til domkirkens rolige romanske indgangsparti har man valgt at placere tre modernistiske lampestandere, der giver et behageligt oversigtslys, og som med sine opadlysende glaskærme komplementerer de mere traditionelle standere.

I et hjørne af pladsen er indrettet en rolig, rektangulær grusflade kantet af 12 stynede platantræer og godt med siddebænke, udformet som trælameller på granitsten.

Nabobyrummet er en stor flade, der spænder ud mellem rådhus, kirke, Bryggergården og et par markante butiks- og erhvervsbygninger. Det er et klassisk "midtbyrum" med en belægning af brosten og bordursten, hvorpå der er rejst både en jernskulptur, blomsterbaljer og siddemøbler.

Fælles for de to pladser skal nævnes, at der er opstillet godt med cykelstativer – en disponering som forsømmes i mange byrum.

Klingenberg er eksempel på et fornemt bearbejdet shared-space byrum, hvor cykler og gående er prioriteret, men hvor alle kan være der. Begge byrum fremstår meget urbane med et lille tvist af grønt i form af de bevidst placerede træer, og de valgte belægninger indgår i et flot samspil og danner en delikat flade at færdes på.

22 | ISHØJ | KLYDENS PLADS

DESIGN MED UDGANGSPUNKT I STEDET

ADRESSE Ved Vejleåstien, Ishøj

BYGHERRE Ishøj Kommune

LANDSKABSARKITEKT Charlotte Skibsted Landskabsarkitekter

SÆRLIG FINANSIERING Områdefornyelse

ANLÆGSÅR 2009

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | LEG | MØBLERING | SCENE

KLYDENS PLADS er en del af et områdefornyelsesprojekt i Ishøj centrum. Pladsen indgår i en såkaldt kunstakse, der skal forbinde S-tog stationen og kunstmuseet Arken. Omgivet af elementbyggeri fra 1960'erne og 1970'erne var pladsen oprindeligt et noget forsømt butikstov, der forgæves søgte at sammenbinde et supermarked, småbutikker og boligblokke i forskellige højder. Som led i områdefornyelsen har en arbejdsgruppe bestående af beboere, brugere og rådgivere diskuteret sig frem til pladsens nuværende udseende. Det har været vigtigt, specielt for beboerne, at pladsen skabte opholdsmuligheder og mødesteder for alle aldersgrupper. Landskabsarkitekterne har formidlet arbejdsgruppens ønsker i et rart og vellykket byrum. På en belægning af eksisterende grå betonklinker,

suppleret med nye i en mørkere grå nuance, der illuderer klydens fjerpragt, er placeret såvel lege-redskaber som overdækning til optræden, samt masser af siddepladser.

En ca. 60 meter lang, buet lys granitmur afskærmer pladsen bl.a. imod gennemkørende knallert- og cykelræs og danner samtidig ryg for en tilsvarende lang bæk. I en tilsvarende, men mindre bue er placeret en række solitære granitplinte, der mere specifikt knytter an til overdækningen. Overdækningen er udført som et markant glas-tag på tre stålsøjler. Med sin størrelse er overdækningen med til at accentuere og samle pladsen, hvor det ellers kun er en række større eksisterende træer, der rager op.

Legepladsen er opbygget med standard klatre- og bevægelses-legeredskaber på en blå kunst-

stoffund. På denne del af pladsen er opstillet to traditionelle bænke med ryglæn og god mulighed for en snak, mens de legende småbørn kan overvåges.

Alle elementer i og på pladsen er solide og robuste, uden at det dog springer specielt i øjnene. Området er utvivlsomt udsat for en del trafik og sikkert også en noget hårdhændet brug. Det forekommer at såvel pladsen som dens møblering kan optage og rumme denne brug.

Det er på Klydens Plads lykkedes at skabe et byrum fint tilpasset de vidt forskellige omgivelser og med gode opholdsmuligheder og mødesteder, både i en travl hverdag og ved mere festlige lejligheder. Den planlagte kunstakse er med Klydens Plads kommet godt på vej.

23 | KØBENHAVN S | LEIFS PLADS

FANTASIFULD PLADS PÅ PARKERINGSDÆKKET

ADRESSE Leifsgade, København S
BYGGERE Københavns Kommune
LANDSKABSARKITEKT Preben Skaarup Landskabsarkitekt
ANLÆGSÅR 2011

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | FARVER | LEG | MØBLERING

LEIFS PLADS Københavns Kommune begyndte i 2008 udgravningen til en stor parkeringskælder under den til da ret kedelige Leifs Plads. Arbejdet, som var en del af en ny parkeringsstrategi i kommunen, skulle medvirke til at skaffe flere parkeringspladser i de centrale bydele.

Strategien omfattede installation af et avanceret, fuldautomatisk elevatoranlæg til opbevaring af bilerne. Over anlæggene skulle så etableres nye byrum. Halvdelen af de til dato ca. 400 realiserede parkeringspladser er blevet etableret på Leifs Plads.

Byrummet på Leifs Plads er en multianvendelig flade, der spænder fra facade til facade, og hvor trafikken afvikles som "shared space". Belægningerne er en fin blanding af mørk asfalt og lyse betonfliser i bånd.

Hovedgrebet er en opdeling af pladsen i tre langsgående bånd, der peger ned mod havnen. Opdelingen er foretaget med to rækker slanke piletræer, der omkranser de mere støjende aktiviteter, legeplads og boldbane. Langs facaderne på langsiderne er placeret espalier, cykelparkering, opholdsmuligheder, bænke, affaldsspande og lignende.

I den vestlige del er placeret en lav bygning, der er base for en bemandet legeplads, adskilt fra pladsen bag et lavt hegn. Bag dette indgår et pilekrat som en lille grøn oase. Imod Leifsgade i pladsens østende er udlagt et antal store træsveller, som både kan bruges til leg og ophold, men som vigtigst af alt tjener til at dæmpe biltrafikken.

Det mest iøjnefaldende element er en række gul- og hvidmalede metalkegler, der minder om små

fyrtårne. Sammen med klynger af skråtstillede, ligeledes gulmalede, lodretstående stolper giver disse farvede elementer et fantasifuldt skær over hele den nye plads.

Der er fra start arbejdet med at plante flere træer, end der på sigt vil være plads til i byrummet. På den måde skabes der hurtigt efter etableringen en forholdsvis tæt grøn struktur, som så med tiden tyndes ud og beskæres.

Leifs Plads er veludformet. Møbleringen og funktionsopdelingen er hensigtsmæssig og de farvede kegler og stolper lever gevaldigt op i byrummet. Det store byrum formår også at give plads og rum til nogle af kvarterets mere skæve eksistenser, for hvem den nærliggende havnepark måske er blevet lidt for fin.

24 | ZÜRICH | MFO PARK

DEN GRØNNE HULE

ADRESSE Elias Canetti Strasse, Zürich Oerlikon, Schweiz
BYGHERRE Zürich kommune i samarbejde med private investorer og udviklere
LANDSKABSARKITEKT Burkhardt+Partner og Raderschall.
ANLÆGSÅR 2002

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | BELÆGNINGER | PLANTER/GRØNT | SKÆRME/VÆGGE

MFO PARK I det nordlige Zürich er et meget stort område under omdannelse fra tungt industriområde til en ny bydel, hvor der skabes plads til 5-6.000 beboere og ca. 12.000 administrationsarbejdspladser.

Bebyggelsesplanen, der omfatter et 62 ha. stort område, blev lagt fast efter en konkurrence, der blev afgjort i 1992. Et af de iøjefaldende elementer i planen var etablering af fire store byrum på i alt 50.000 kvadratmeter.

Det mest spændende af disse fire byrum er MFO-park. Byrummet er etableret som en todelt struktur på en knapt 1 ha. stor grund, hvor der tidligere var en maskinfabrik. Mest dominerende er en 5 etagers stålkonstruktion, der skal illudere fabrikens omrids. Konstruktionen i galvaniseret stål er en dobbeltvæg med trappeforbindelser op til

terrasser og soldæk spredt ud i hele konstruktionens udstrækning og højde. Siderne danner bund for et varieret udvalg af klatreplanter, der er udvalgt, så alle årstidernes blomster er dækket ind. På den måde forandrer byrummet sig hele tiden. Både over årstiderne og over tid, hvor begrønningen hele tiden skifter tæthed. Bunden er en kombination af grus og slebne små grønne glasskår, og der er opsat bænke og andre siddepladser, samt anlagt et vandbassin i en rund form med græsser omkring. Byrummets anden halvdel er en grusflade, hvor på der er rejst 25 betonsøjler. Regnvandet bliver opsamlet i regnbede og store mængder vand ledes til underjordiske bassiner. I tørre perioder anvendes det akkumulerede regnvand til at vande planterne.

Begge dele af MFO-park fungerer både som rekreativt pauserum og har plads til udendørs filmfremvisning, koncerter og andre events, der kræver god plads omkring. Specielt er nabolagets unge glade for at tilbringe fritiden på de forskellige terrasser i højden.

MFO's grønne struktur er næsten magisk i sin fremtræden – mere en skulptur og et tredimensionelt bed end et bygningsværk. Det er et rart sted at opholde sig, næsten som i barndommens stille, grønne og lidt hemmelighedsfulde huler. Rummet bliver især brugt af unge, både med lidt boldspil på grusfladen og på de forskellige terrasser i højden. Pladsens naboer i øvrigt kan nyde godt af den kæmpemæssige grønne dekoration – lige uden for vinduerne.

Foto: Land+

25 | MIDDELFART | **MIDDELFART HAVNEFRONT** **LEVENDE BYBYGNING VED BROERNE**

ADRESSE Promenaden langs Havnegade, Middelfart

BYGHERRE Middelfart Kommune

LANDSKABSARKITEKT LAND+

ANLÆGSÅR 2005

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | **PLANTER/GRØNT** | **PROMENADE** | **VAND**

MIDDELFART HAVNEFRONT Scenen fås ikke meget bedre. På Middelfarts nordvendte havnefront, med frit udsyn til de to Lillebæltsbroer og den smukke grønne beplantning imellem, har kommunen udlagt et byggefelt til fire punkthuse med attraktive ejerboliger. Samtidig er rummene mellem husene udlagt med offentlig adgang. Mod øst var i forvejen et grønt kommunalt anlæg og mod vest er nu etableret parkeringspladser og en café/restaurantbygning med udeservering. Ved cafeen er anlagt en forsænket plads med trapper på de tre af siderne og med et mindre vandbassin omkranset af et trædæk. Denne forsænkning omdannes om vinteren til skøjtebane. Ved siden af bassinet ligger en indhegnet beachvolleybane. Hele området henvender sig til den brede offentlighed.

De nye boligblokke er trukket ind i land, så der er skabt mulighed for en bred promenade hele vejen langs kajkanten. Belægningen er granitfliser i forskellige blå-grå nuancer, der strækker sig fra kajkanten til fortov, hvis gule teglklinker står godt til den blålige granit. På promenaden er placeret flere beplantede øer omkranset af både cortenstål og granit. Beplantningen er primært af maritim karakter; græsser og stauder, der kan tåle det udsatte klima samt mindre nåletræer, men en pilebevoksning har også fundet plads. På nogle af granitmurene er etableret siddepladser som bænke med træriste på granitten. I selve promenaden er også foretaget en udsparring med siddepladser og trædæk. Det grønne anlæg er redefineret og domineres nu af bølgede græsplæner og grusbelagte stier

med et par træbænke og lidt legeredskaber. Anlægget er på tværs kantet af promenaden af træer i egehække. Langs hækkene er placeret grusstier, der er afgrænset imod græsset med betonmure, hvorpå der pletvist er udlagt træriste til at sidde på.

Belysningen er lysmaster i hele promenadens længde, samt armaturer på boligblokkene.

Den nye havnefront er udført i en skala, der passer flot til Middelfart. Hele havnefronten er blevet et særdeles attraktivt sted at være. Byens borgere har et godt mål for spadsereture og beboerne i de nye boliger kan trække ned fra altanernes privatsfære til mere fælles opholdsmuligheder, hvor det er muligt at møde naboer fra nær og fjern.

26 | KORSØR | **MOTALAVEJ**

KARAKTER MED ENKLE VIRKEMIDLER

ADRESSE Motalavej, Korsør

BYGHERRE Boligselskabet KAB

LANDSKABSARKITEKT SLA

SÆRLIG FINANSIERING Landsbyggefonden

ANLÆGSÅR 2007

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | FORMER/MØNSTRE | SKÆRME/VÆGGE

MOTALAVEJ Et flertal af Korsør Boligselskabs ca. 3.000 beboere i bebyggelsen ved Motalavej besluttede i 2002 at iværksætte en storstilet genopretningsindsats i bebyggelsen – en indsats der både skulle rette sig imod sociale og fysiske udfordringer. Det blev bl.a. besluttet at indrette et nyt Kvarterhus med tilhørende forplads. Kvarterhus og forpladsen stod klar til indvielse i 2007. Udformningen er bestemt i et tæt samarbejde med aktive beboere, og budgettet har været stramt. Trods de begrænsede midler er det lykkedes landskabarkitekterne at skabe en spændende plads, hvor cirkelslag og runde felter dominerer, – både som bænke i beton, støbte felter, hvori er sat træer og anden beplantning og som runde, bemalede felter.

Cirklene breder sig ud på kørebanen og medvirker til trafikdæmpningen foran kvarterhuset. Tre stålmaster med spotlamper sikrer, at pladsen er velbelyst og tryk at være på om aftenen. Det mest bemærkelsesværdige element er imidlertid plankeværkerne, der kanter forbindelsesstien fra pladsen og ind i boligområdet (og indhegner et mindre gårdrum til Kvarterhusets vare- og affaldsopbevaring). Som en parafase over en Alto-vase står de lodrette lister i plankeværkerne "dansende" i mange retninger. Et fint eksempel på, at noget så profant som et plankeværk kan udføres med stor poesi og i sig selv skabe glæde hos de mange beboere, der dagligt passerer. Forpladsen formidler i sin forholdsvis enkle indretning også en fin adgang til Kvarterhuset.

Det er på Motalavej med enkle virkemidler lykkedes at skabe et fint og stemningsfuldt mødested for såvel lokale som besøgende. De runde betonelementer kan anvendes både til ophold og leg og det unikke dansende plankeværk og de cirkulære elementer har givet byrummet stor karakter.

27 | KØBENHAVN N | **MULTIPLADSEN**

AKTIVT ÅNDEHUL PÅ HJØRNEGRUNDEN

ADRESSE Sankthansgade / Ravnsborggade, København N
BYGHERRE Foreningen for etablering af Multiplads på Indre Nørrebro
LANDSKABSARKITEKT Morten Wassini og House Arkitekter
SÆRLIG FINANSIERING Københavns Kommune, Lokale- og Anlægsfonden
ANLÆGSÅR 2006

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | AKTIVITETER | LEG | SKATE

MULTIPLADSEN En kreds af lokale beboere havde længe ærgret sig over den fantasiforladte og noget forfaldne boldplads, som lå hengemt bag et slidt trådhegn på det attraktive hjørne af Sankt Hans Gade og Ravnsborggade på Nørrebro i København.

I 2004 dannede de derfor en forening med det ene formål at etablere et mere spændende byrum på grunden. Tanken var for kvarterets store børn og unge at skabe et attraktivt sted, som dog også skulle kunne udnyttes ved særlige lejligheder af kvarterets øvrige beboere.

Beboergruppen fik skitseret et rum til såvel leg som boldspil og anden fysisk udfoldelse. Et antal eksisterende, store træer er bevaret, og en let forsænket asfaltflade danner den primære udfoldelsesflade. Fladen er afskærmet af en stål- og

træstolpekonstruktion på kortsiderne. Mod gaden er rejst et lavt træhegn og et par betonplinte til at sidde på. På den modstående langside – imod et plankeværk ind til en nabogård – er terrænet udført som et varieret rampeforløb i betonfliser og betonplinte, til speciel glæde for skatere.

Der afholdes også kulturelle begivenheder på pladsen; bl.a. mindre koncerter. På en af de tilstødende husgavle er malet et stort hvidt felt, som kan tjene som lærred for projektioner fra den fastmonterede fremviser.

Multipladsen tjener til fulde sit formål. Man går sjældent forbi en tom plads. Og den enkelhed og robusthed, der er anvendt i såvel form som materialevalg, passer rigtig godt ind i miljøet.

28 | MÅLØV | MÅLØV AKSEN

KNUDEPUNKT MED DYNAMIK

ADRESSE Ved Måløv Station
BYGHERRE Ballerup Kommune
LANDSKABSARKITEKT Adept og Liw Planning
SÆRLIG FINANSIERING Realdania
ANLÆGSÅR 2010

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | FARVER | HANDICAPFORHOLD | TRAFIK

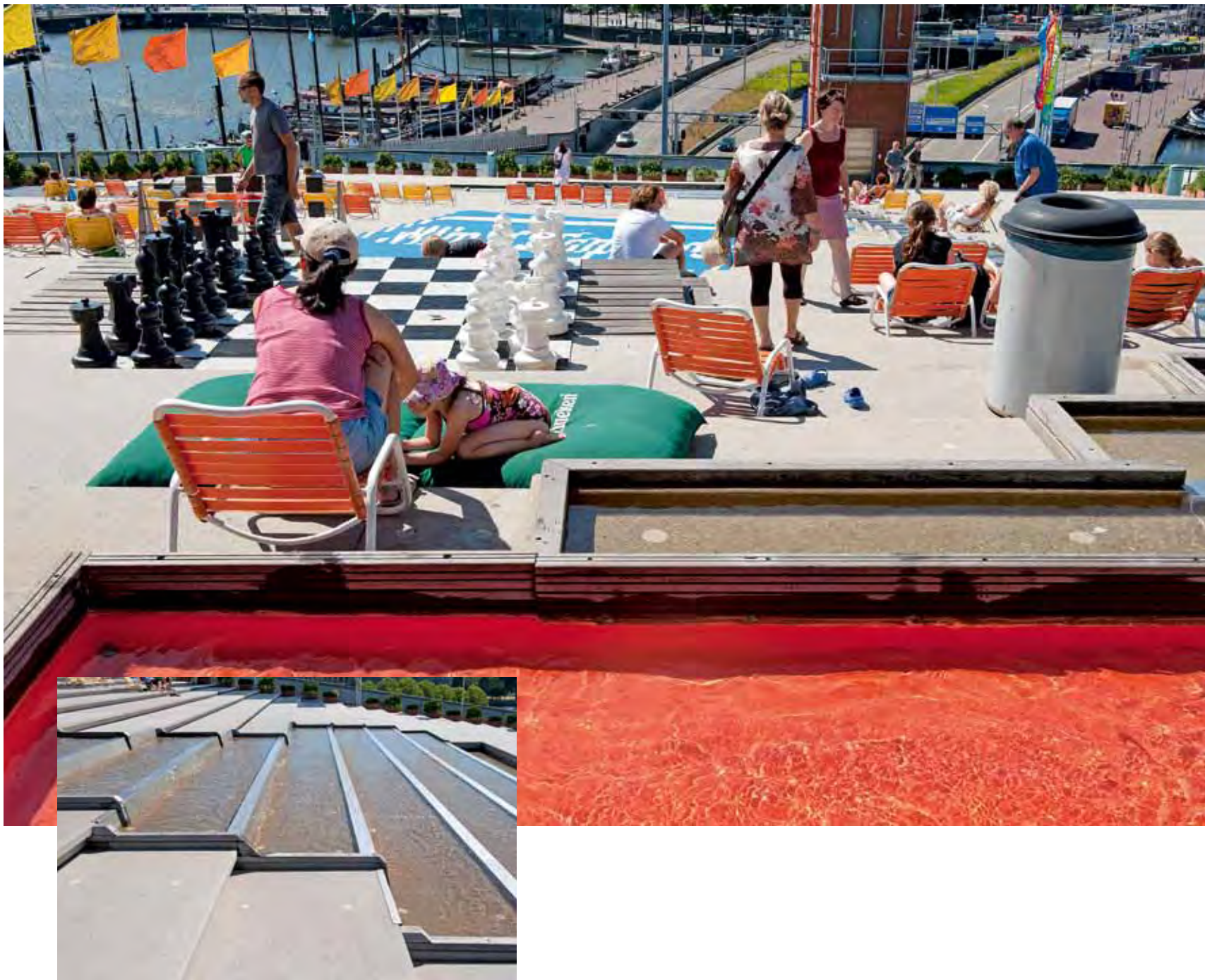
MÅLØV AKSEN Dagbladet Politikens anmelder kalder det "et ikke-sted" og i Danske Landskabsarkitekters begrundelse for at tildele akse Landskabsprisen i 2010 kaldes stedet "komplet umuligt". Det har altså uomtvisteligt været hårde odds landskabsarkitekterne har været oppe imod. Ved Måløv Station krydser en gang- og cykelsti under både jernbanelinjen og den brede Frederikssundsvej. Stien forbinder Måløv Bymidte og det nye torv ved byområdet Søndergård. I det ca. 50 m brede bælte mellem de to tunneller er der opgang til station og til cykelparkering. Tidligere var skråningerne her beplantet med en afvisende busk- og bunddækkebeplantning og havde en trist trapp- og rampe op til stationen. Da udviklingen af den nye bydel Søndergård syd for jernbanen tog fart, blev stiforbindelsen end-

nu vigtigere – ikke bare for pendlere til og fra stationen, men også for at skabe sammenhæng mellem Søndergård og den gamle Måløv by. Inspiration for akse er en smeltevandsdal, illustreret ved blandede sorte og grå asfaltflader som smeltevandsaflejringer og et varieret trappe-/rampeforløb med opholdslokker, en skulpturel betonklatrevæg og plantebede. Anlægget er opbygget i en markant lys beton og fører op til cykelparkering og station (som der endnu ikke er gjort noget nyt ved). De to tunneller er efter fornyelsen nu brede, lyse og oversigtlige. Siderne er beklædt med transparente plader og lys, og der er arbejdet fint med belysningen på stier og ramper. Akse fortsætter på den anden side af Frederikssundsvej og omfatter her den såkaldte Krogrund,

hvor arkitekterne har bearbejdet en tidligere trist beplantet skråning til en vital passage afskærmet af tværstillede betonskiver med smukt placerede orangefarvede bænke.

Mod syd ender akse i en tofarvet, vifteformet belægning i det nye torv ved Søndergård, hvor en stor grusflade brudt af brostensbånd danner bund for et bassin med en stor Bjørn Nørgaard-skulptur, som igen ender ved en nyanlagt sø.

Måløv Akse er et flot bud på løsning af problemet med stianlæg igennem kedelige tunneller under større trafik anlæg. I tidens formsprog er et tidligere transportområde omdannet til et dynamisk opholds- og mødested. Selv siger landskabsarkitekten, at man har gjort "et ingenmands-land til et allemands-land".

29 | AMSTERDAM | NEMO BYLIV PÅ TAGFLADEN

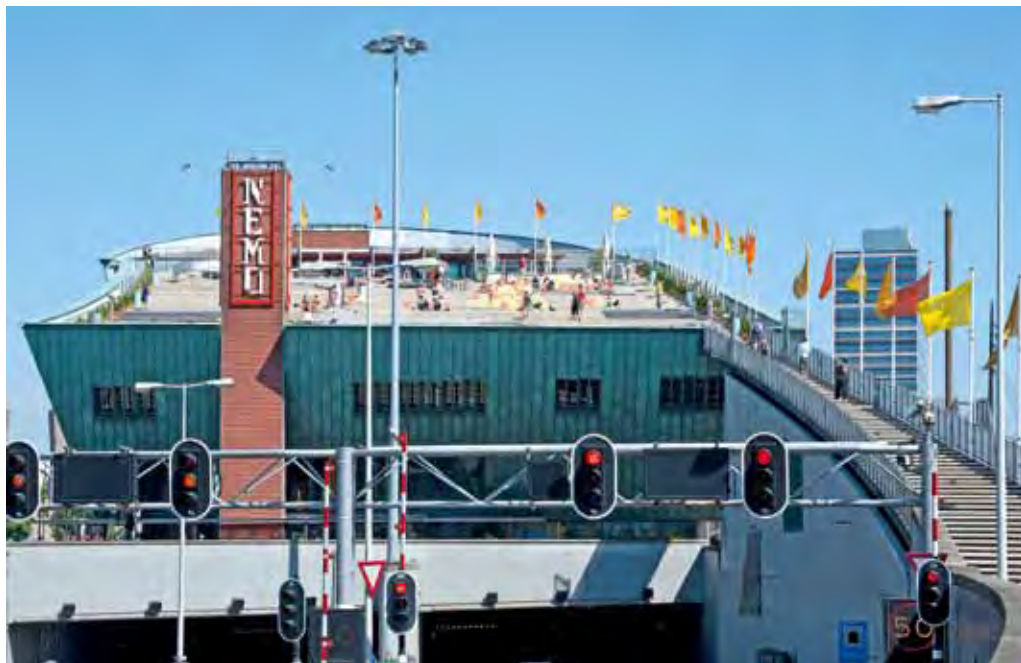
ADRESSE Oosterdok Amsterdam

BYGHERRE Stichting Nationaal Centrum voor Wetenschap en Technologie (NCWT)

LANDSKABSARKITEKT Renzo Piano

ANLÆGSÅR 1997

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | MØBLER | TRAPPER | VAND

NEMO I 1997 kunne Amsterdams nyeste attraktion indvies midt i det centrale havneløb. Oven på en vej tunnel under havnen, har arkitekten Renzo Piano skabt et hus, der med klare referencer til en skibsstævn rummer en blanding af et teknisk museum og et eksperimentarium. En kæmpe legeplads for store og små. Bygningen er udformet med en stor skrånende tagflade med fald mod syd. På taget er etableret en stor, behagelig, træbeklædt tagterrasse med masser af opholdsmuligheder. Begunstiget af en pragtfuld udsigt over det centrale Amsterdam er her et frirum for folk i alle aldre. Der er mulighed for at slikke solskin i flugt- og liggestole, og der ligger bløde sækkestole og madrasser til fri disposition. Tro mod husets indhold er der også muligheder for, at børnene kan udforske fysikkens

mange mystiske regler og love, bl.a. i store vandbassiner, ligesom der er mulighed for at spille overdimensionerede brætspil. Den store tagterrasse er ikke bare et enestående udendørs opholdssted til gavn og glæde for byens indbyggere og besøgende. Tagterrassen fungerer også som en raffineret reklame for huset. Jo flere mennesker, der kan ses nyde livet på forskellige måder, des mere lokker indholdet i husets spændende indre.

Projektet illustrerer det store potentiale, der ligger i at indrette opholdsarealer på tage og andre utraditionelle "rest-områder" i tæt bebyggede bykvarterer. Det højtliggende byrum tilbyder ophold hævet over trafikstøj og anden nærliggende bylarm. At eksemplet findes i Amsterdam hænger

nok sammen med den store befolkningstæthed i byen. Man er vant til at være tæt på hinanden, og vant til at udnytte hver kvadratmeter i hovedstaden i det lille land med de mange indbyggere. Men det bør jo ikke afholde os i Danmark for også at se mulighederne for gode frirum på utraditionelle steder. Mindre end dette store og meget åbne og velbeliggende rum kan jo gøre det.

30 | KOLDING | NICOLAI KULTURCENTER FORVANDLING AF EN SKOLEGÅRD

ADRESSE Skolegade, Kolding

BYGHERRE Kolding Kommune

LANDSKABSARKITEKT Dorte Mandup Arkitekter og Kristine Jensens Tegnestue

SÆRLIG FINANSIERING Realdania

ANLÆGSÅR 2007

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | CAFÉ | FORMER/MØNSTRE | SKÆRME/VÆGGE

NICOLAI KULTURCENTER Sct. Nicolai Skole er et kompleks af forskellige bygninger, der er tilføjet skolen siden opførelsen af den første skolebygning i 1856. Med sin centrale beliggenhed i Koldings bymidte var det oplagt at etablere et kulturelt og undervisningsmæssigt samlingspunkt i komplekset, da det blev for trangt og utidssvarende til skolebrug.

Kolding Kommune har her skabt et levende og stærkt kulturcenter midt i midtbyens ellers kommercielle højborg. De fem skolebygninger er nu indrettet til biograf og café, historisk center med stadsarkiv, kunst og designcenter med udstillinger og værksteder, scene for musikalsk udfoldelse samt et børnekulturhus. Med respekt for de eksisterende bygningers værdier har arkitekterne omdannet bygningskomplekset, bl.a. ved at

sammenbinde de enkelte bygninger med en gennemgående brug af cortensstål.

Den gamle skolegård er bearbejdet til også at sammenkæde oplevelserne i de forskellige huse. Med inspiration i den sorte skoletavle har landskabsarkitekterne skabt forskellige afdelinger og rum, der passer til husenes funktion og anvendelse. I det langstrakte gårdrum er strøet en stor mængde hvide prikker i asfalten – prikker der rækker fra hus til hus og skitserer sigtelinjer mellem huse og funktioner.

Asfalten kan lægge areal til markeder og events, der er en lille scene og en træterrasse tilknyttet cafeen, samt en lille grøn have og lidt legeredskaber. Det hele er disponeret i smuk harmoni og med gode muligheder for såvel aktiviteter som ophold for alle aldre og generationer.

Kolding har med Nicolai Kulturcenter fået et vittalt og indbydende byrum, der binder stedets funktioner sammen. Med stor respekt for det eksisterende er der skabt et spændende byrum, der både inviterer til voksnes ophold og børns leg. Der er samtidig skabt en indholdsrig passage til butiksområderne i den indre by i Kolding. Kommunen har her vist, at det er muligt at udforme byrum i kvalitativt samspil med de kommercielle kræfter i en bymidte.

31 | SILKEBORG | NORUPS PLADS

COOL INDGANG TIL BYMIDTEN

ADRESSE Vestergade / Hostrupgade, Silkeborg

BYGHERRE Silkeborg Kommune og Jyske Bank

LANDSKABSARKITEKT Årstiderne arkitekter

SÆRLIG FINANSIERING Jyske Bank

ANLÆGSÅR 2008

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | BELÆGNINGER | KUNST | TRAFIK

NORUPS PLADS I de glade dage i begyndelsen af dette årtusinde havde Jyske Bank behov for mere plads til sit hovedsæde i midten af Silkeborg bymidte. Banken havde i forvejen overtaget en historisk bygning i Vestergade, der havde huset byens avis, og nu blev løsningen den lidt utraditionelle, at man valgte at nedrive den bevaringsværdige bygning i Vestergade, der husede den lokale avis, og genopføre den lidt længere nede af vejen. Herved blev der plads til det kontorbyggeri, der i dag er opført på hjørnet af Vestergade og Hostrupsgade, med en fin lille plads foran og overfor.

Den nye plads er anlagt sammen med et eksisterende rum på den anden side af Hostrupsgade, hvor der ligger et smukt istandsat provinsbyhus. Huset her anvendes bl.a. som menighedshus for

den katolske kirke på nabogrunden. Foran huset var der før renoveringen udlagt parkeringspladser bag en høj mur. Disse er nu fjernet og pladsen indgår i det nye byrum.

Pladsen er belagt med lyse granitfliser med brostensbånd imod det gennemgående vejtracé, der er anlagt i in-situ-støbt beton. På denne måde er der skabt adskillelse mellem trafikarterne.

Pladsen er meget enkelt møbleret med polerede mørke granitkuber med lysere træriste til at sidde på. I den del, der ligger vest for vejen, er anlagt et bed med bunddækkeplanter, og der er opsat et par træbænke og enkelte træer. I den anden del er eneste udsmykning en stor kobberskulptur udført af kunstneren Frode Steinicke.

Til belysning er rejst en høj stålmaster med spots på hver halvdel af pladsen.

Norups Plads fremstår ikke som en oplagt opholdsplads. Men pladsen danner i al sin enkelhed en fin overgang mellem midtbyens gågadenet og den øvrige by. Det er lykkedes at formidle en svær enhed mellem de fine gamle byhuse og det nye bankkontor, samt ikke mindst et tæt trafikret vejkrud.

Eksemplet viser, at det er muligt at bygge nyt i et tidssvarende formsprog midt i et ellers smukt bevaret gammelt område, og at det ikke nødvendigvis er godt for et byrum at udfylde det med for meget møblement og udstyr.

32 | KØBENHAVN N | ODINGGADE LOMMEPARK

PLADS TIL DE SKÆVERE EKSISTENSER

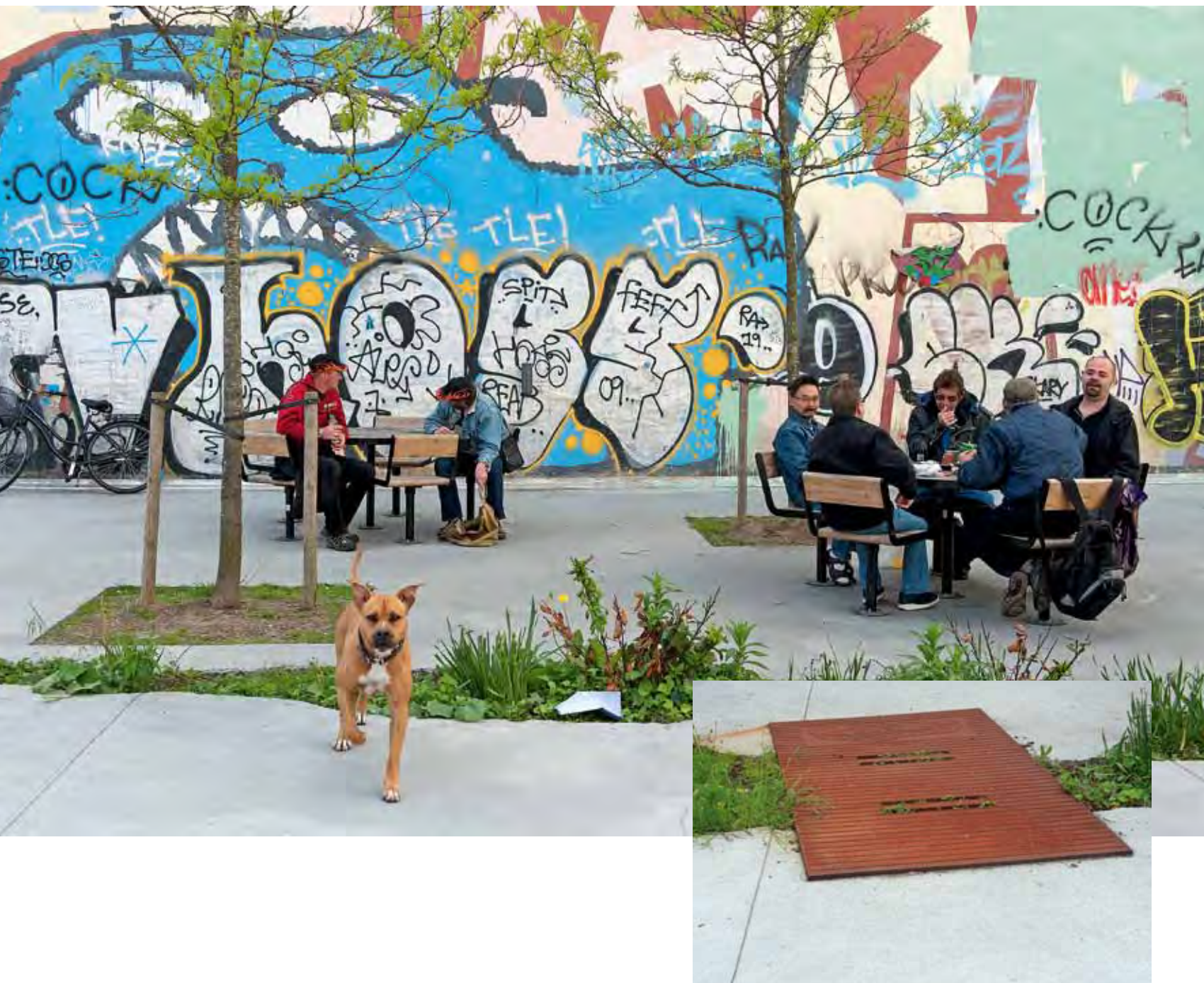
ADRESSE Odinsgade, Nørrebro i København

BYGHERRE Københavns Kommune

LANDSKABSARKITEKT Thing og Wainø Landskabsarkitekter

ANLÆGSÅR 2009

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | BELÆGNINGER | MØBLERING | PLANTER/GRØNT

ODINSGADE LOMMEPARK Som et led i en klimatilpasningsplan vedtog Københavns Kommune bl.a. i 2008 en begrønningsstrategi, hvor begrebet "lommeparker" blev introduceret i en dansk sammenhæng. Målet er, at der skal opføres 14 lommeparker i byen frem til 2015. En lommepark defineres som et mindre grønt område i byen til ophold og leg – et lille grønt åndehul, typisk mindre end 5.000 kvm. i nærheden af, hvor folk bor og færdes. Den første lommepark blev indviet i november 2009 i Odinsgade på Nørrebro. På en smal grund, ca 15 x 40 meter, mellem Odinsgade og en mur af fem og to etagers høje bagvanter er skabt en meget urban have. Bagvanterne er prydet af farverig graffiti, bilerne drøner døgnet rundt forbi på Jagtvej og nogle af storbyens skæve eksistenser har taget pladsen i besiddelse.

Pladsen, der spænder ud mellem en eksisterende legeplads og Jagtvej, er udlagt på en stor betonskive, hvori beplantningen myldrer op gennem en række sprækker af varierende bredde. I sprækernes muldlag skyder bl.a. liljer, vedbend, rhododendronbuske og træer op gennem betonen. I ganglinjerne er udlagt broer af cortenstål over sprækkerne. I betonskiven er udsparet kvadratiske huller til træer, og der er fastmonteret 25 stole, enten i grupper, som par eller enkeltvis. Ved stolegrupperne er endvidere sat borde og langs bagvanterne er opstillet bænke. Belysningen klares hovedsagligt af gadebelysningen fra Jagtvej og Odinsgade. På pladsen er der i beplantningen også rejst to høje stålmaster med spots.

Det er med lommepladsen lykkedes at skabe et fint lille frirum på det tætte Nørrebro. Ideen med at lade frodigheden blomstre op gennem betonen er god. Og selv om de fastmonterede siddepladser giver visse begrænsninger i det sociale samvær, bliver pladsen flittigt brugt, ikke mindst af kvarterets mere skæve eksistenser. Uanset om det oprindeligt har været hensigten at give gadens skævere eksistenser dette frirum, er det lykkedes at skabe et byrum der i form og funktion hænger sjældent godt sammen.

33 | ZÜRICH | OERLIKER PARK

NYE KVALITETER I FORSTADEN

ADRESSE Birchstrasse, Zürich Oerliker, Schweiz

BYGGERE Stadt Zürich i samarbejde med private investorer og udviklere

LANDSKABSARKITEKT Zulauf, Seippel, Schweingruber Landschaftsarchitecten og Hubacher og Hærle

ANLÆGSÅR 2001

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | LEG | MØBLERING | SCENE

OERLIKER PARK Oerliker i det nordlige Zürich er et stort industriområde, der aktuelt er under omdannelse til en ny bydel med blandede funktioner. Et vigtigt element i denne omdannelse er etableringen af fire nye, store byrum.

Det største af disse byrum er Oerliker Park, som er anlagt på en grund, der dækker 1,75 ha. Parken er opført som noget af det første i omdannelsesprojektet og har dermed været med til at tegne området og været til inspiration for bygherrer og arkitekter i de tilstødende karreer.

Det er de store træer, der bærer rummet: et højt udsigtstårn, en stor scene-konstruktion, en stor vandrende, en træplantet lund, et stort trædæk, osv. Umiddelbart springer tre rumdannende elementer i øjnene.

De store, stringente træplantninger fylder mest. I

et raster på 4 x 4 meter er plantet mere end 900 3-4 meter høje træer. Træerne er sat i forskellige lunde og repræsenterer arter, der kan findes rundt om i Schweiz; birk, kirsebær, løn, ask og lignende. I en af lundene står træerne i en bund af strandsten, i andre er det grus og græs.

Det andet dominerende element er et stort trædæk med en ca 30 meter hævet grønmalet vandrende og en rød scenebygning. Dækket benyttes til ophold og leg og er også det naturlige sted for markeder og andre events. Ved scenen er etableret en småbørnslegeplads, og sine steder er sat borde og bænke samt grillsteder til fri afbenyttelse.

Det tredje dominerende element er et 35 meter højt blåt tårn. Tårnet er bygget op om en betonkerne, hvoromkring en ståltrappe snor sig. Hele

trappen og udsigtsplatformen i 33 meters højde er pakket ind i et tæt net, så der er sikker adgang for alle til tårnet. Tårnet er skabt dels som et mindede om de skorstene, der stod i industrikvarteret før i tiden, og dels for at skabe overblik.

Oerliker Park er et stort byrum, på grænsen til at være en bydelspark. I kraft af sin størrelse har det været muligt at anlægge rum og flader til meget forskelligartede funktioner. Udformningen af de mange delelementer er godt tilpasset de moderne omgivelser og er derudover disponeret, så de kan fungere sammen, uanset at der er mange mennesker på pladsen.

34 | KØBENHAVN K | OFELIA BEACH

KULTUR OG REKREATION VED HAVNEN

ADRESSE Kvæsthusbroen, København

BYGHERRE Det Kongelige Teater

LANDSKABSARKITEKT Lundgaard & Tranberg

ANLÆGSÅR 2010

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | AKTIVITETER | MØBLERING | SCENE

OFELIA BEACH Siden åbningen af skuespilhuset mellem Nyhavn og Sankt Annæ Plads har Kvæsthusbroen som forplads mod Sankt Annæ Plads ligget hen som en torn i øjet. Det Kongelige Teater har fundet ud af at bruge Kvæsthusbroen fornuftigt. I sommertiden har man i nu et par år haft det midlertidige byrum kaldet Ofelia Beach. I en blanding af asfaltbelægninger, strandsand, boldbur med sandbund, græs og belægninger af stilladsplader er her skabt gode rammer for mangfoldige former for by- og strandliv. Aktiviteterne lagde ud i 2010, hvor meget blev bygget op omkring storskærmsvisning af transmission af VM i fodbold. Men der har også været en stor udendørs café med scene, hvor unge danske bands og andre kunstnere har haft lejlighed til at optræde.

I sommeren 2011 blev området suppleret med en sceneopbygning, hvorfra der blev givet smagsprøver på, hvad teateret kan tilbyde. Og i september 2011 blev det yderligere møbleret som led i Copenhagen Design Week. Der blev blandt andet opført forskellige sidde-, ligge- og opholdsmøbler i rå brædder opbygget i terrasserede former. Gennemgående er der langs vandet, i den vestlige side af molen, anvendt forskelligt farvede stålcontainere, og nogle steder er der mellem to containere spændt et let tag af bølgeplader ud. Belysningen er der ikke gjort meget ud af.

Det er tydeligt, at Ofelia Beach skal fungere om sommeren, og det har virket fint med en dæmpet belysning i de lyse sommeraftener. I det hele taget er Ofelia Beach et rigtig godt eksempel på et

midlertidigt byrum, der favner både det urbane, det naturlige, det kulturelle og det rolige byliv. Og beliggenheden fås ikke meget smukkere.

35 | LONDON | **PILLOWS**

SIDDESKULPTURER I ET SIMPELT BYRUM

ADRESSE Vestry Street og Provost Street, Hackney i London

KUNSTNER Colin Delany

ANLÆGSÅR 2006

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | MØBLERING | KUNST

PILLOWS På et syd-vestvendt gadehjørne i den travle London-bydel Hackney er etableret et minimalistisk byrum. I forbindelse med en byfornyelse i området er opført et nybyggeri, der har efterladt en lille trekantet plads, hvor to veje støder sammen i en y-form. Pladsen har i sig selv ikke undergået den store forandring eller renovering. Den er beklædt med en ujævn lappet asfalt og nærmest spidsen står et ældre træ, der er kraftigt beskåret af hensyn til lysindfaldet i bygningen ved siden af.

Det bemærkelsesværdige er, at der på pladsen, der ikke måler meget mere end 10 x 10 x 10 meter, er opsat seks siddepladser. Siddepladserne er formet som puder, deraf pladsens navn Pillows. Puderne er støbt i beton, og de fem af dem er placeret på fint udformede bronzeben med form

som fåreben. Den sidste pude er bøjet sammen og placeret direkte på asfalten.

Alle puder er dekorerede med små mosaikker af porcelænsstumper, og de er alle omviklet med en kraftig ståltråd. På trods af det hårde og kolde materiale fremstår alle puderne varme og indbydende at se på og røre ved. Det er i den grad lykkedes for kunstneren at skabe en fornem illusion, der i sig selv bærer hele dette byrum.

Der er ikke gjort noget ud af en særlig belysning eller på anden måde at skabe bestemte rammer omkring siddepladserne. Stedets attraktion er alene de seks pudeskulpturer, som til gengæld byder på et fint lille, uprætentøst pausested, der bl.a. flittigt benyttes af rygere fra de omliggende kontorer og uddannelsessteder.

Pillows er et godt eksempel på, at det ikke altid er nødvendigt at ofre de store kræfter på at skabe et identitetsfyldt pauserum i storbyen, når blot det beskedne indhold der bruges, er gennemtænkt, æstetisk og funktionelt.

36 | KØBENHAVN NV | **PIPPEREN**

UDFOLDELSE INDE I BOLIGOMRÅDET

ADRESSE Nattergalevej, Rørsangervej, København NV
BYGGERE Københavns Kommune, Kvarterløft Nordvest
LANDSKABSARKITEKT Henrik Jørgensen Landskabsarkitekter
SÆRLIG FINANSIERING Kvarterløft
ANLÆGSÅR 2005

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE BELÆGNINGER | LEG | MØBLERING

PIPPEREN Omgivet af et grønt og rart udseende boligbyggeri i 3½ etage ligger dette byrum, som er en renoveret legeplads for børn i alle aldre. I 2001-2006 blev et af de første og mest markante kvarterløftsprojekter i København, Kvarterløft Nord Vest, gennemført. En væsentlig del af indsatsen rettede sig imod at opgradere nedslidte byrum og etablere nye gode samlingssteder for kvarterets indbyggere.

Et af de nødlidende byrum, der blev udpeget som ramme for en fornyelse, var den triste legeplads mellem Nattergalevej og Rørsangervej. Arbejdsgrupper med deltagelse af brugere og naboer og forskellige workshops har været med til at tegne ønskerne for den nye legeplads.

Et gennemgående ønske var, at pladsen ikke skulle fyldes op med lege- og sportsredskaber og

andre elementer, men at udformningen skulle give ramme for, at fantasien blev brugt i legen. De større børn ønskede plads til såvel boldspil som muligheder for at "hænge ud", bl.a. ved at kigge på de spillende.

Resultatet er blevet et byrum, hvor et gulmalet, kunststofdækket bakkelandskab dominerer indtrykket. Som en adgangsport fra nordsiden af pladsen spænder en stålbro mellem to bakker, og giver muligheder for at børnene rigtig kan få rørt sig. Og skulle løbeturene op og ned ad bakkerne ikke være nok, er der også etableret en "jorden-er-giftig-bane" med naturtræs-elementer og et klatre-net for de mindre børn. Her er også en boldbane, som er let forsænket i terrænet. Der er opstillet en række enkle men anvendelige bænke rundt langs alle pladsens sider.

Navnet har legepladsen fået efter afholdelse af en navnekonkurrence for alle under 18 år. Det hentyder til, at gadenavnene i kvarteret alle bærer fuglenavne, og derfor i folkemunde altid har heddet "pip-kvarteret".

Selv om udgangspunktet var at skabe en spændende og tidssvarende legeplads, er det lykkedes for lokalområdet at få mere ud af grunden end det. Nemlig et samlingssted som også flittigt benyttes af unge og ældre, både med og uden børn. Der er skabt et oplevelsesrigt lille byrum og når man først er sluset ind ad de to indgange mellem boligbebyggelserne, åbenbares et farverigt fri-rum. Naboerne oplever, at mange af kvarterets beboere bruger Pipperen som mål for en lille spadseretur. Her er nemlig ofte liv og aktiviteter.

37 | LYON | PLACE DE LA BOURSE EN GRØN PAUSE I CITYLIVET

ADRESSE Place de la Bourse ved Rue Republique, Lyon

BYGHERRE Lyon Kommune

LANDSKABSARKITEKT Alexandre Chemetoff

ANLÆGSÅR 1994, renoveret 2002

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | LYS | PLANTER/GRØNT

PLACE DE LA BOURSE Lyon har i årtier været verdensberømt for sine byrum. En stringent og visionær trafikstrategi fra 1980'erne medførte, at man etablerede en lang række nye parkeringskældre i byen. Oven på disse nye anlæg benyttede man så chancen til at skabe forskellige former for byrum.

Place de la Bourse er et af de mindre byrum i centrum af Lyon. Ca. 2.200 kvm udgør den langstrakte forplads til byens imponante børsbygning. Pladsen støder umiddelbart op til byens førende indkøbsstrøg, Rue de la République, og er på den måde også en pause i det hektiske handelsliv.

Landskabsarkitekterne har skabt et meget grønt pauserum. Der er etableret syv grønne bånd på langs af pladsen. I disse bånd er både plantet bukke og ahorntræer og opstillet store terrakotta-

krukker med formklippet buksbom. Rådgiverne ville gerne have sat flere træer, men på grund af en begrænset bæreevne på dækket over parkeringsanlægget var der grænser for, hvor meget muld der kunne udlægges. Løsningen var derfor at vælge 126 krukker, hvilket også har den fordel, at de kan opstilles i en mere fri form. Det er bl.a. sket rundt om nedgangen til parkeringen.

Med krukkerne er det også lykkedes landskabsarkitekterne at skabe små opholdsnicher, hvor man kan sidde forholdsvis ugenert.

Belysningen er primært lagt i flisebelægningen og i bedene suppleret af enkelte høje mastespots. Begge dele giver et fint flimrende lys, når det filtreres gennem det tætte løv, som også sikrer en god skygge. Lyssætningen er en af grundene til, at pladsen er meget populær blandt by-

ens unge efter mørkets frembrud. Medvirkende til at det er lykkedes at skabe et meget attraktivt byrum er også, at der kun er et beskedent butiksliv langs facaderne. En enkelt udeservering har fået plads i det ene hjørne, hvilket medvirker til at skabe fred og ro hele vejen rundt på pladsen.

Med enkle midler er skabt et roligt og skyggefuldt pauserum i en hektisk storby. Man kan næsten blive helt overvældet af alt det frodige og grønne i rummet. Og man kan se at terrakottakrukker som grønne byggeklodser kan bruges til at skabe spændende lommer i et grønt rum.

Foto: Jens Eskildsen

38 | SKIVE | POSTHUSTORVET

FLADE MED MANGE ANVENDELSESMULIGHEDER

ADRESSE Posthustorvet, Skive

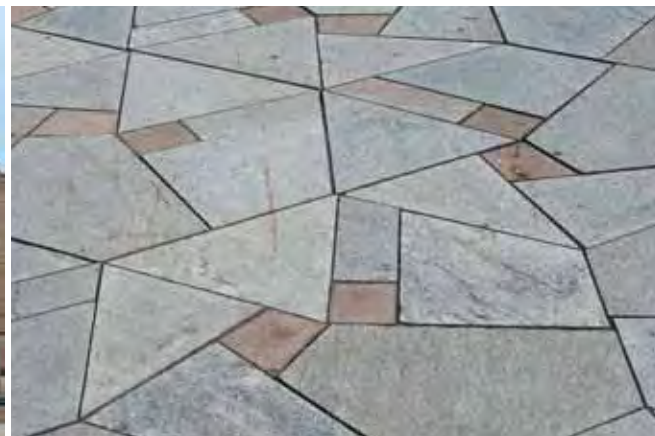
BYGHERRE Skive Kommune

LANDSKABSARKITEKT Schønherr Landskab

SÆRLIG FINANSIERING Helhedsorienteret byfornyelse

ANLÆGSÅR 2006

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | **AKTIVITETER** | **BELÆGNINGER** | **VAND**

POSTHUSTORVET Skive satte med en helhedsorienteret byfornyelse i 1999 fokus på omdannelse af nogle af byens centrale pladser. Et af de større byrum i Skive er Posthustorvet på 2.600 kvm. Dette torv forbinder den indre bys handelsmiljø med stationen og de sydlige indfaldsveje. Torvet bliver derfor dagligt passeret af ganske mange mennesker. Inspirationen til fornyelsen af torvet er det særlige lys, der stråler ved Limfjorden. Størstedelen af belægningen er af den grund udformet som en fantastisk mosaik af granitfliser i forskellige størrelser, former og nuancer. Langs med bygningerne er belægningen udført med en traditionel brosten. Fladen, der skal kunne rumme større arrangementer, torvedage og markeder er robust og ganske åben.

Foran posthuset er placeret en vandkunst med 46 vandsøjler, og lidt længere mod syd er rejst en skulptur bestående af fem granitplader, med motiver fra byen og oplandet. Ved denne skulptur er opstillet et par bænke og overfor vandkunsten er placeret tre bænke – og gøglerstik. Mod den indre bys gadenet optages et terrænspring i et lille trappeanlæg, og mod den befærdede vej Reberbanen er opsat en afskærmning i form af en række granitsøjler i varierende højde. Belysningen klares af spots ophængt i 6 høje, let skråtstillede stålmaster. Om vinteren anlægger kommunen en meget populær skøjtebane, der dækker det meste af torvets areal. Torvet er på den måde et godt eksempel på, at danske byrum ikke bare skal fungere, når det er sol og sommer.

Posthustorvet er et enkelt udformet og møbleret byrum, der på trods af sin forholdsvis store udstrækning alligevel passer godt i størrelse og indretning til Skives skala. Torvet formidler overgangen mellem den hyggelige og rolige bymidte og det mere pulserende liv på de trafikerede veje umiddelbart ved siden af.

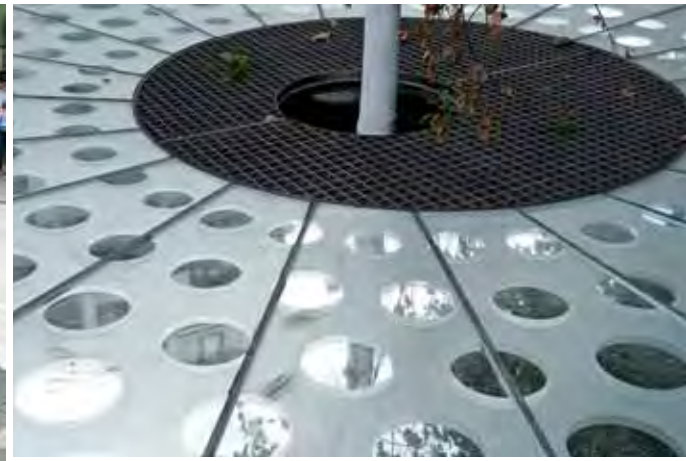

Foto: Tonkin Liu

Foto: Tonkin Liu

39 | LONDON | PROMENADE OF LIGHT MED DET RUNDE I CENTRUM

ADRESSE Old Street, London
BYGHERRE London Borough of Islington
LANDSKABSARKITEKT Tonkin Liu
ANLÆGSÅR 2006

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE FORMER/MØNSTRE | LYS | MØBLERING

PROMENADE OF LIGHT Et ca. 200 meter langt stykke af den voldsomt trafikerede Old Street i London har et usædvanligt bredt fortov. Med ca. 20 høje plantantræer var her en god mulighed for at skabe et attraktivt byrum langs det ellers lidt kedelige vejstykke.

I samarbejde med områdets beboere har arkitekten arbejdet med cirkelmotivet som det gennemgående element i byrummet. Bunden er lyse granitfliser og der er plantet yderligere 24 nye plantantræer. Rundt om alle træerne er sat cirkler. Enten som bænke, borde eller som cylindre, som træerne vokser op af, eller som udsparede huller som er fyldt med sort asfalt, hvori bl.a. er sat telefonbokse og træer. Sine steder er også ilagt små spejle i fliserne, og hele promenaden indledes ved en rundkørsel med et birketræ, der

vokser op af en stor, svævende cirkulær plade med stålkanter og belagt med spejle.

Langs trærækkerne er sat lysmaster, der primært sikrer godt lys på promenaden. Navnet er da også The Old Street Promenade of Light.

Det er med enkle midler lykkedes at etablere en rar promenade, hvor der også er masser af muligheder for at stoppe op og tage ophold i den travle hverdag. Lysets flimren gennem det tætte løv forstærkes af det store antal spejlende overflader. Både i dagslys og ved kunstlys opleves et fint spil i overfladerne, og kontrasten mellem de nye, sorte (cirkulære) elementer og de grå overflader forstærker opfattelsen af spændende liv i byrummet. De cirkulære elementer giver, sammen med de mange høje træer, et varieret og oplevelsesrigt

byrum midt i et hektisk og travlt urbant miljø. Hvad der før var et kedeligt og utrygt bredt fortov er i dag et rart pausested og en fin poetisk og velbelyst promenade, der lever godt op til sit navn. Naboerne har da også taget rummet til sig både dag og nat.

40 | HJERTING | PROMENADEN

EKSKLUSIV OPLEVELSE VED VADEHAVET

ADRESSE Hjerting

BYGGERE Esbjerg Kommune

LANDSKABSARKITEKT Nathan Romero / Nathan Romero Arkitekter og Sofie Willems / Spektrum Arkitekter

SÆRLIG FINANSIERING Realdania, Lokale- og Anlægsfonden

ANLÆGSÅR 2011

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | PROMENADE | VAND

PROMENADEN Hjerting er en smukt beliggende forstad til Esbjerg, som gennem sin beliggenhed direkte til det storslåede Vesterhav appellerer som bosættelse for flere og flere mennesker fra Esbjerg og opland.

Med støtte fra Realdania samt Lokale- og Anlægsfonden har Hjerting fået et nyt bemærkelsesværdigt byrum i form af en strandpromenade. Promenaden bæres af et 660 meter langt trædæk, der løber langs Strandvejen på den ene side og stranden på den anden.

Adgang fra vej til strand sker gennem låger i promenadens bagvæg mod vejen. Promenaden er nogle steder udvidet med opholdsplatforme med bænke og andet inventar. På den måde er der også skabt mulighed for optræden og lignende og altså ikke kun spadseren.

Langs promenadedækket er flere steder sat klynger af lodretstående, solide træstolper. Nogle steder er disse forsynet med net til beachvolley, andre steder med knaster og hak til at klatre på, eller til kolbøttestænger og hængeskøjler. En stor strandpool skal sikre, at der kan bades uanset Vesterhavets tilstand. Poolen forsynes med havvand som skiftes konstant. Hvor promenaden slutter, er anlagt et nyt klubhus til den lokale sejl- og surfklub.

Ved det mest bymæssige sted ved Badehotellet er promenaden udvidet med siddetrætter, der bl.a. er tænkt som solnedgangsplads. Her er også etableret en "havplatform", der glider på 9 stålsøjler sat i sandet, således at platformen kan følge flod og ebbe.

Strandpromenaden er et sjældent flot udført byrum, selv om der ikke er så frygtelig meget by omkring. Sammenhængen mellem helhed og detalje er meget vellykket, og det langstrakte forløb langs Strandvejen giver et roligt og samlende indtryk som modsætning til de meget forskellige villaer i bebyggelsen på den modsatte side af vejen.

Det meget utraditionelle byrum formidler på fornem vis overgangen mellem by og strand, på en måde som man ellers typisk skal til Middelhavslandene for at finde mage til. Udover at være smuk at se på og praktisk i sin formidling af overgang mellem land og vand, rummer promenaden en række udfoldelses- og motionstilbud til brugere i alle aldre.

41 | ASSENS | PULSEN

ZONER TIL IDRÆT, LEG OG OPHOLD

ADRESSE Rådhus Alle, Assens

BYGGERE Assens Kommune

LANDSKABSARKITEKT Keinicke & Overgaard arkitekter, Arkplan

SÆRLIG FINANSIERING Områdefornyelse, Lokale- og Anlægsfonden, Arena Assens Fonden, Assens Forsyning, Danisco, Grundejerforeningen Sukkerfabrikken

ANLÆGSÅR 2011

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | AKTIVITETER | BELÆGNINGER | IDRÆT/MOTION

PULSEN Daniscos sukkerfabriks 30.000 kvm fyldte 1/3 af Assens bys areal, da virksomheden lukkede for produktionen ved årsskiftet 2006/2007. På det tidspunkt havde man allerede i mange år drøftet, hvad det store by- og havnenære areal kunne bruges til. Politikerne besluttede i 2008 at indrette fabrikken til nyt rådhus omgivet af rum for både indendørs og udendørs idræts- og aktivitetsmuligheder. Der skulle skabes muligheder for såvel bevægelse som afslapning. Det nye byrum er vokset ud af den tidligere industrielle anvendelse, og arkitekterne har bygget videre på gamle mure, fundamenter mm. Området er delt op i tre zoner, bundet sammen af et rødt bånd, Pulsen. De tre zoner, den grønne, den urbane og game-zonen tilbyder forskellige rekreative muligheder.

Den grønne zone mod øst rummer et blødt, grønt område med mulighed for boldspil, træklating, naturleg og ophold. Den urbane zone bygger videre på de eksisterende faste belægninger. Her kan spilles forskellige boldspil, skates og cykles på BMX. Byparken, der er en del af den urbane zone, er etableret i skyggen af den gamle, høje skorsten. I overgangen til den rolige rådhus-forplads er forskellige aktivitetsmuligheder på de gamle silo-fundamenter. Her er plads til koncerter, cirkus, dans, forsamlinger, events og andet, der tiltrækker større menneskemængder. Men her er også udfordringer for små og store børn. Her kan klatres, gynges, løbes og leges. I Skovbrynet øst for Byparken er det græsset og enkelte træer, der definerer det grønne rum til leg og ophold.

Umiddelbart vest for idrætshallen, Assens Arena, ligger "Striberne". Her er både terrasse til udeservering og baner til et udsnit af klassiske idrætsformer som løb, længde- og højdespring samt udfordringer kendt fra militære træningsanlæg. Gamezonen kaldes den store sydlige del af det befæstede areal med plads til multiboldbane, squash og pelotaspil samt andre former for street-aktiviteter.

Samlet set er Pulsen et kæmpe aktiv for Assens. Et storslået byrum – eller nærmere en række af forskellige byrum – med opholds- og aktivitetsmuligheder for alle. Og ikke kun af navn, men også af gavn. Her fortælles samtidig en flot historie om fortiden og Sukkerfabrikkens store betydning for hele byens udvikling.

42 | BERLIN | SCHÖNE ECKE

SAMTALEBÆNK I HJØRNET

ADRESSE Kollwitz Platz, Prenzlauer Berg, Berlin

BYGHERRE Pfefferwerk gGmbH

LANDSKABSARKITEKT Büro Bobsie, Berlin

ANLÆGSÅR 2002

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | MØBLERING

SCHÖNE ECKE I det centrale Berlin faldt bomberne tungt under anden verdenskrig, og ikke alle de udbombede ejendomme er blevet genopført. På mange hjørnegrunde i de tæt bebyggede bydele har man bevidst valgt ikke at bygge nyt, for på den måde at få luft ind i de ofte tætte gårdrum i karreernes indre. I stedet er der mange steder skabt små, fine grønne oaser, der både tilbyder legemuligheder og afslapning relateret til gaderummene.

Et af de fineste eksempler på en sådan grøn hjørneplads findes i bydelen Prenzlauer Berg. På det syd-østvendte hjørne af Kolwitzstrasse og Wörther Strasse – lige op til den meget besøgte Kolwitz Platz – blev i 2002 anlagt en fin, lille ca. 600 kvm. plads. Det dominerende element i hjørnet er en 54 meter lang træbænk, der slanger sig

langs de to gavle. Bag bænken er plantet en tæt grøn hæk og foran, på pladsen mellem bænk og kørebaner, er anlagt et mindre trekantet bed med træer. Anlægget komplementeres af en drikkefontæne på gadehjørnet.

Pladsen og bænken tilbyder såvel lokale som besøgende en mulighed for at slappe af. Her inviteres både til at fordybe sig i avisen og til at følge folkelivet på Kolwitz Platz – og det er næsten altid muligt et sted på den lange bænk at finde plads i enten sol eller skygge.

Bænkens udformning er en skulpturel, markant og samtidig enkel og overbevisende løsning på møblering af den lille plads. Det er til at forstå at anlægget også officielt lyder navnet "Schöne Ecke Prenzlberg".

43 | SLAGELSE | SCHWEIZERPLADSEN

VANDET SAMLER OG INTERESSERER

ADRESSE Schweizerpladsen, Slagelse

BYGHERRE Slagelse Kommune

LANDSKABSARKITEKT Europlan/sbs rådgivning as

ANLÆGSÅR 2005

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | AKTIVITETER | CAFÉ | VAND

SCHWEIZERPLADSEN Schweizerpladsen har siden etableringen i 1833 været en central plads i Slagelse. En rytterstatue af kong Christian IX var indtil omdannelsen af pladsen den eneste udsmykning på den trekantede pladsdannelse omkranset af tæt trafikerede veje.

I 2004 begyndte omdannelsen. En rolig granitbelægning spænder ud mellem facaderne og pladsen er inddelt med et "funktionsbånd" mod vest og en 65 meter lang vandrende mod øst.

I funktionsbåndet er placeret cykelstativer, blomsterkummer i cortenstål, bænke, plads til udeservering og andet ophold. Båndet afsluttes mod nord med et trædæk, hvori er sat 12 mindre plantræer. I funktionsbåndet er der også blevet plads til en bølget siddeskulptur i fiberbeton, som er importeret fra Barcelona, hvor disse

skulpturer er udviklet til at stå på byens strande. Pladsen har et markant nord-sydgående fald, som markeres i den lange vandrende. Renden har sit udspring i syd og i den nordlige spids af pladsen, rammer vandrenden trædækket og sammenføjer på den måde pladsens to markante elementer. Langs vandrenden er placeret en granitplint, der både skærmer renden imod kørebanen og kan bruges til leg og ophold. Der er opsat tre nye, ca. 3,5 meter høje skulpturer, som er udført af Preben Boye og har navnet "den røde tråd".

Tæt på rytterstatuen er plantet et plantræ i en størrelse, der matcher statuen. Spredt rundt på pladsen er sat mindre granitplinte og blomsterkasser af forskellig størrelse, som udover at pynte og give siddemuligheder også medvirker til at styre biltrafikken og parkeringen.

Belysningen er primært standere med indirekte lys, placeret langs facaderne. I trædækket er monteret uplights, der belyser plantræerne nedfra. I 2008 blev rytterstatuen restaureret og i den forbindelse blev der sat spotlys på statuen og de tre skulpturer.

Schweizerpladsen udmærker sig ved sin klare og velfungerende opdeling af byrummet. Placeringen af de kommercielle funktioner på et samlet trædæk virker godt, og funktionerne her sikrer et levende byliv både dag og aften. I det øvrige byrum er der rig mulighed for såvel leg som ophold, uden at man nødvendigvis skal bruge penge. Der er sket en hensigtsmæssig adskillelse af trafikanterne og for alle indbyggere er vandrenden et populært tilløbsstykke.

44 | KØBENHAVN K | SEB BANK / BYMILEN

OFFENTLIGHED OMKRING KONTORHUSET

ADRESSE Kalvebod Brygge/Bernstorffsgade, København

BYGHERRE SEB Bank og Pension

LANDSKABSARKITEKT SLA

ANLÆGSÅR 2010

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | HANDICAPFORHOLD | PLANTER/GRØNT | TRAPPER

SEB BANK / BYMILEN På et af Københavns mest trafikerede gadehjørner har den svenske storbank SEB bygget nyt domicil. Her er skabt en fornem ramme for banken i to organisk formede kontortårne i kobber og med grøntonet vinduesglas.

Banken har valgt at invitere byens befolkning med ind på domicilets i alt 7.300 kvm friarealer – ikke som en traditionel præsenterbakke af en paradeplads, men i et bjerglandskab bestemt af placeringen ovenpå et parkeringsanlæg. Landskabsarkitekterne har opbygget et langstrakt rampeforløb fra gaden op i anden sals højde. Herfra forbinder rampen et hævet strøg med små byhaver, der strækker sig fra banken, bag det nye rigsarkiv til Tivoli-hotellet. Med tiden er det planen, at dette strøg skal række over Dybbølsbro.

Rampeforløbet er skabt i en lys beton, der zig-zagger imellem bede med træer, græsser, bregner og mos, der – med behørig respekt for bygherren – er tænkt som en stiliseret og frodig svensk bjergside. Bedene er forsynet med et forstøvningsanlæg med 110 vandforstøvere, så den rette fugtig-frodige stemning kan opnås. I ramperne er udsparet en mængde cirkulære bede, hvor der er sat forskellige, nordiske træsorter. Rampernes forskellige bredde giver mulighed for ophold, men byens unge skatere og BMX-cyklister har også fundet mulighederne for udfordrende udfoldelser på ”bjergsiden”.

Byrummet spiller flot sammen med domicilets arkitektur, og over de to huses første sale er etableret et udkraget tag, der både beskytter indgangspartierne og som en balkon giver plads for

ophold. Samspillet mellem de mørkegrønne bygninger, den lyse beton og den grønne beplantning er afstemt i en meget fin balance, der gør byrummet til en fornøjelse både at opholde sig i og passere forbi.

Byrummet ved SEB Bank er en stor foræring til København og københavnere. Selv om det endnu er begrænset, hvor mange fodgængere, man møder i løbet af en almindelig hverdag, er det et fint eksempel på et uhøjtideligt offentligt byrum i tilknytning til et virksomhedsdomicil. Når forbindelsen over Dybbølsbro etableres, vil strøg og byrum blive en god, alternativ og trafikssikker vej fra Vesterbros tæt befolkede gader til byens centrum og til havneløbets mange rekreative muligheder.

45 | GUDHJEM | SILOPLADSEN

HAVNEMØBLER PÅ KLIPPEØEN

ADRESSE Silopladsen, Gudhjem

BYGHERRE Allinge-Gudhjem Kommune (nu Bornholm)

LANDSKABSARKITEKT Plan- og Byg

SÆRLIG FINANSIERING Helhedsorienteret byfornyelse

ANLÆGSÅR 2007

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | MØBLER | VAND

SILOPLADSEN Gudhjem på Bornholm skylder havnen en stor del af sin eksistens. Men der er langt fra tidligere tiders travle fiskeriaktiviteter til nu, hvor store dele af havnen ligger stille hen bortset fra i et par sommermåneder, hvor turisterne tager over. Når det sker, er der til gengæld voldsom trængsel i de smalle gader og gyder, der leder mod havnen og parkerede biler og slentrende turister fylder bybilledet overalt. En helhedsorienteret byfornyelse i 2002-2007 rettede sig bl.a. mod at løse op for de trafikale og rumlige problemer. Der er anlagt nye, store parkeringspladser udenfor bymidten og et nyt skiltningsystem hjælper med at styre strømmen af biler. I samme anledning blev det besluttet at nyindrette den 1200 kvm. store opholdsplads ved hav-

nen, Silopladsen. Pladsen ligger centralt i havneområdet og rummer bl.a. en gammel mastekran. Indrammet af et tyndt brostensbånd er skabt en plads med samme asfaltbelægning som de omgivende arealer. På pladsen er opstillet bænke i de lokale materialer granit og træ. I et enkelt og smukt formsprog er bænke og plinte placeret på en tilsyneladende vilkårlig måde. Elementerne er alle så store, at der også er plads til at stille en sildetallerken eller en termokande. Der er i opstillingen også blevet plads til en affaldsspand, en drikkevandspost og et par smalle pullertlamper. Havneområdet i Gudhjem er et godt eksempel på, at man for forholdsvis små midler, men med stor omtanke kan skabe velfungerende rum. Formålet med byrummet er at skabe mulighed for at

kunne sidde og nyde stemningen på havnen, og det er lykkedes til fulde. De lokale materialer er anvendt, så de indgår smukt og skulpturelt i omgivelserne.

46 KØBENHAVN N | SJÆLLANDSGADE BYRUM BEVÆGELSESRUM VED SKOLE

ADRESSE Sjællandsgade, Prinsesse Charlottesgade

BYGHERRE Københavns Kommune

LANDSKABSARKITEKT Nord Arkitekter

SÆRLIG FINANSIERING Særlig byfornyelse, Lokale- og Anlægsfonden

ANLÆGSÅR 2011

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | CYKLER | LEG | TRAFIK

SJÆLLANDSGADE BYRUM På Nørrebro i København har det i en del år været vanskeligt at fastholde ressourcestærke børn i de lokale folkeskoler. En kombination af nedslidte skolelokaler, triste friarealer og problematiske trafikale forhold gjorde, at folkeskolen havde svært ved at tiltrække et bredt udsnit af befolkningen. Et initiativ med udgangspunkt i nogle meget aktive beboere har skabt fornyelse af både skolebygninger og de omkringliggende byrum.

Selve Sjællandsgade foran skolen er oprindelig et smukt proportioneret byrum foran Simeonskirken og Sjællandsgades badeanstalt. Men her som mange andre steder forsvandt rummets skønhed i parkerede biler og en forholdsvis voldsom trafik. Med områdefornyelsen er gaden foran skolen omdannet til et fredeligt byrum for gående og

cyklende og med mulighed for ærinde-bilkørsel, men uden parkering. Der er modsat skolen opsat markante træbænke med mastearmaturer og rustne støbejernsriste omkring plantehuller til kommende træer. Ved skolen er udført en pyramide i lysbeton med træbænke og en udsmykning udformet som et kort over kvarteret.

Det store scoop er imidlertid, at der er åbnet op til skolen, således at skolegården er integreret i det offentlige byrum – både foran skolen imod Sjællandsgade og på bagsiden langs Prinsesse Charlottes Gade ned mod det nyopførte fritidshjem i Meinungsgade.

Mod Sjællandsgade er anlagt et kuperet landskab med gule, gummibelagte bakker med indbyggede trampoliner, samt en høj med lang rutchebane. I læ af skolebygningen er opstillet et

par cirkulære sandkasser omkranset af en mørkfarvet beton, som også går igen i form af en lav mur, der adskiller legeområdet fra byrummet. I betonmuren er udskåret slidser, der kan bruges som cykelstativer. På skolens områder er plantet enkelte træer, og der er sat et par øer med bambusbuske.

Langs Prinsesse Charlottes Gade fortsætter den mørke mur og bag den eksisterende træække er etableret et eldorado af legeudfordringer, boldbaner og klatremuligheder. Her er også etableret opholdslommer for de større børn. Anlægget slutter ved det nyopførte fritidshjem mod Meinungsgade.

Et gennemgående element på skolens område er gulmalede stolper, som man enten kan sidde på eller lege omkring.

Byrummet ved Sjællandsgade Skole er et velfungerende og festligt indslag i det tæt bebyggede kvarter. Der er skabt et attraktivt bymiljø, der tilmed har forbedret trafikikkerheden og åbningen af skolens område er en betydelig gevinst, idet børn og forældre kan nyde godt af de mange udfoldelsestilbud, når skolen er lukket.

47 NYKØBING F | SLOTSBRYGGEN

BYLIV HELE VEJEN RUNDT OM BASSINET

ADRESSE Slotsbryggen, Nykøbing Falster
BYGHERRE Nykøbing F Kommune
LANDSKABSARKITEKT Holscher arkitekter
ANLÆGSÅR 2005

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | PROMENADE | TRAPPER | VAND

SLOTSBRYGGEN I 2002 udskrev Nykøbing Falster Kommune en arkitektkonkurrence om en bebyggelsesplan for et nyt udviklingsområde ved Slotsbryggen, i overgangen mellem havnen og bymidten. Nogle år forinden havde kommunen fået udgravet den lille Tingsted Å til en ny kanalhavn. Planen åbnede for nye attraktive byggemuligheder ved vandet, og der er således opført en række etageboligejendomme på den nordlige side af kanalen med bygninger i en maritimt inspireret karakter med altaner, vinduer og forretningslokaler ud til kanalmiljøet. Mellem nybyggeriet og kajkanten er lagt asfalt med lyse granitstriber og ved bolværket er lagt solidt tømmer med en promenade, der er sænket i forhold til kajen. Adgangen til boliger med parkering og tilkørsel sker fra den side af huset, der

vender væk fra vandet. Hermed er det lykkedes at etablere et roligt opholds- og promenadedæk ved vandet. På sydsiden af kanalen er opført et stort biografkompleks med tilhørende café med udendørs servering. Ud for biografen og op imod byen er anlagt et stort trætrappeanlæg i en lille lomme langs bykanten. Det er et trætrappeanlæg med siddekanter imod tre verdenshjørner, så det vil være muligt at fange et solstrejf på de fleste tider af dagen. Nord for biografbygningen er bygget et bådhus, der også henvender sig til byens lystbådehavn knapt hundrede meter syd-vest for Slotsbryggen. Bådhuset er anlagt med en skrånende græsflade som tag og siddemuligheder både på terræn og på taget.

Et godt træk ved Slotsbryggeanlægget er den fine, hollandsk inspirerede vippebro cirka midtvejs i bassinet. Broen sikrer, at der kan ske passage af kanalen ikke kun inde mod byen, men også yderst ved vandet. Dermed undgås et problem, der ellers er typisk for denne slags kanal anlæg; at trafikken bliver ensidig, frem og tilbage til spidsen, hvor promenade møder vandet. Ved Slotsbryggen er der en livlig trafik af gående og cyklende, som bruger forbindelsen i det daglige. Materialevalg og bearbejdning er gennemført og i god kvalitet, og blandingen af funktioner giver muligheder for et godt byliv. På trods af et beskedent befolkningsunderlag for promenade og udendørs serveringer skaber broen et fint flow af forbigående, så Slotsbryggen aldrig opleves som kedelig.

48 | VEJLE | SPINDERIHALLERNE

RÅT UDELIV VED INDUSTRIBYGNINGER

ADRESSE Spinderigade, Vejle

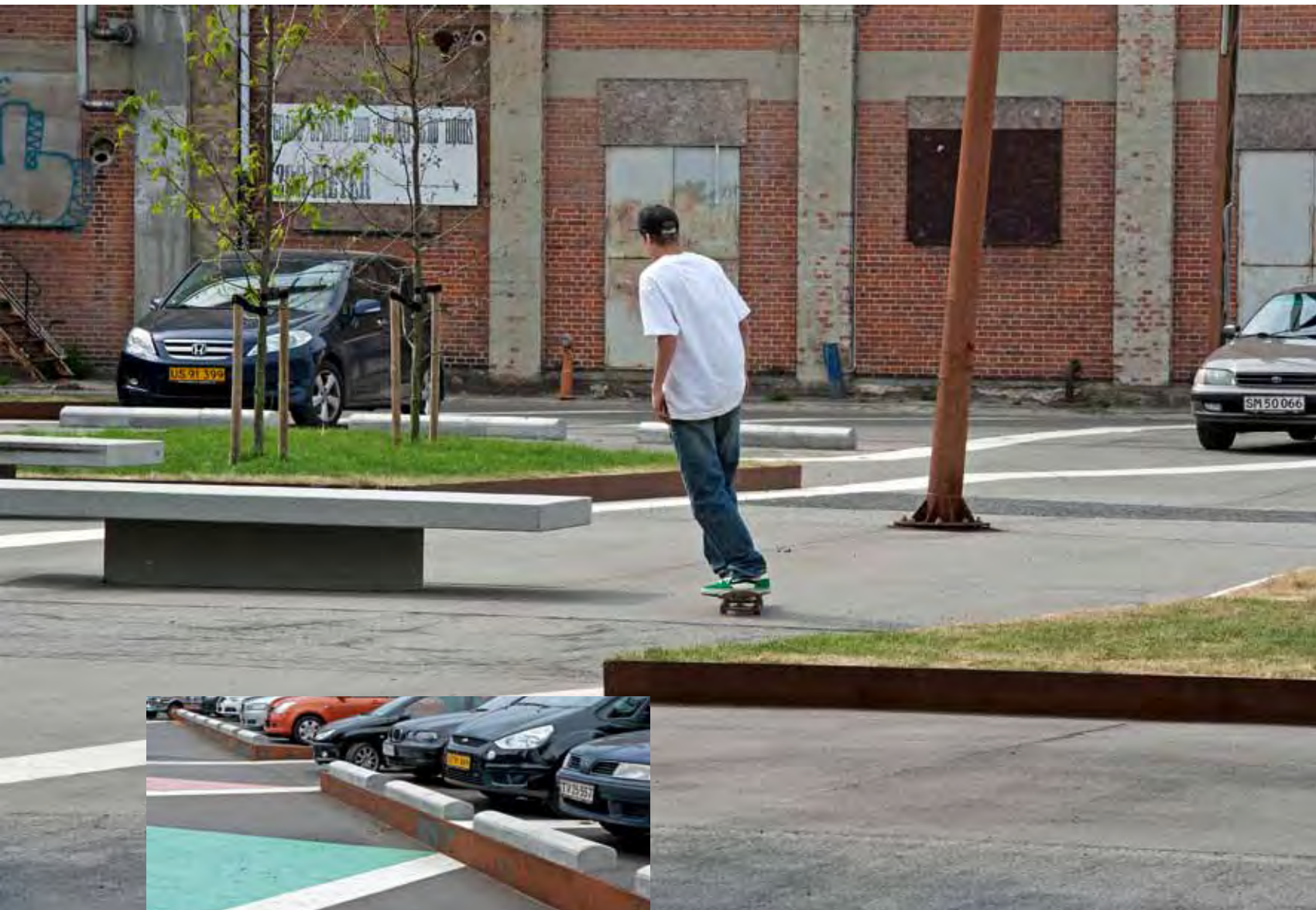
BYGGERE Vejle Kommune

LANDSKABSARKITEKT Schmidt Hammer Lassen architects og Jeppe Aagaard Andersen

SÆRLIG FINANSIERING Helhedsorienteret byfornyelse, Realdania

ANLÆGSÅR 2010

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | FORMER/MØNSTRE | PARKERING | SKATE

SPINDERIHALLERNE 12.000 kvm. nedslidt produktionsareal lige på kanten af Vejles bymidte blev ledigt da bomuldsproduktionen ophørte i 2004. Kommunen havde en vision om at skabe et innovativt og ungdommeligt kraftcenter, og i 2008 kunne projektet skydes i gang. En anstrengt kommunal økonomi har været medvirkende til at man har valgt et projekt, der et langt stykke af vejen bevarer de rå industristrukturer og kun istandsætter nødtørftigt. De gamle industribygninger står således med graffiti og nedslidte elementer som ved overtagelsen. Nye tilføjelser til komplekset er beskedne og de få der er, som fx en række ovenlys på de dybe fabriksbygninger, er holdt i et rå og ungdommeligt udtryk. Kompleksets udearealer er bearbejdet på samme måde. Forpladsen til hallerne med indkørsel fra

Agade er omdannet til en blanding af torv og parkering. Ind imellem står gamle tankanlæg, kraner og andet industrielt vraggods tilbage. Torvet er anlagt med en skønsom blanding af materialer; grus, asfalt, græs, beton og stål indgår i forskellige sammenhænge, og der er også malet flittigt på overfladerne. Møbleringen er tilsvarende uformel – store, skrånede lysmaster i cortenstål, der matcher de rustne kanter omkring græstæpperne og bænke og plinte i lys beton. Der er sat enkelte spinkle træer rundt om i græsset, og hele anlægget oser af urban kreativitet.

Byrummet ved Spinderihallerne er skabt med klare referencer til den tidligere industrielle anvendelse og til hele Vejle som industriby, men har

samtidig et internationalt urbant og kreativt udtryk, der kan lokke ungdommen til. Det har helt sikkert hjulpet med til at skabe det rette udtryk og den rette stemning, at det har været nødvendigt at økonomisere med nye elementer og virkemidler. Det er – både i de omdannede fabrikskhaler og i udearealerne – lykkedes at skabe en formgivning, der læner sig konsekvent op ad et oprindeligt, industrielt udtryk og samtidig giver helt nye anvendelsesmuligheder.

49 | ST. GALLEN | **STADTLOUNGE**

BYEN FIK ET RØDT GULVTÆPPE

ADRESSE Bleicheli, St. Gallen, Schweiz

BYGHERRE Raiffeisen og St. Gallen Kommune

LANDSKABSARKITEKT Carlos Martinez og Pipilotti Rist

ANLÆGSÅR 2008

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | BELÆGNINGER | FARVER | LYS

STADTLOUNGE I den nordschweiziske by St. Gallen er der langt imellem attraktionerne. Måske derfor tog den lokale bank, Raiffeisen, i 2005 initiativ til en konkurrence, der skulle give bud på en nytænkning af en række gade- og byrum i centrum af byen, omkring bankens nybyggede domicil. Arkitekten Carlos Martinez og kunstneren Pipilotti Rist fejede alle konkurrenter af banen med et forslag, der siden har været reference for mange byrumsprojekter.

Det ca. 4.000 kvm store område, der består af en række smalle gader, mindre pladser, nedkørsel til parkeringskælder og små smøger, er overtrukket med en rød gummebelægning. Belægningen spænder ikke bare ud fra facade til facade i hele området, men er også trukket over alt inventar; bænke, borde, vandkunst, afløbsriste, legeinven-

tar og sågår en model af en Porchebil. Tanken har været at skabe et hyggeligt loungemiljø, opdelt i forskellige rum, der glider umærkeligt over i hinanden. Her er en entrézone, et café-område, en businesslounge, en afslapningslounge, en skulpturpark og et læsehjørne – alt betrukket med den røde gummibelægning.

De eksisterende træer er så vidt muligt bevaret og der er derudover sat nye træer som modvægt til alt det røde.

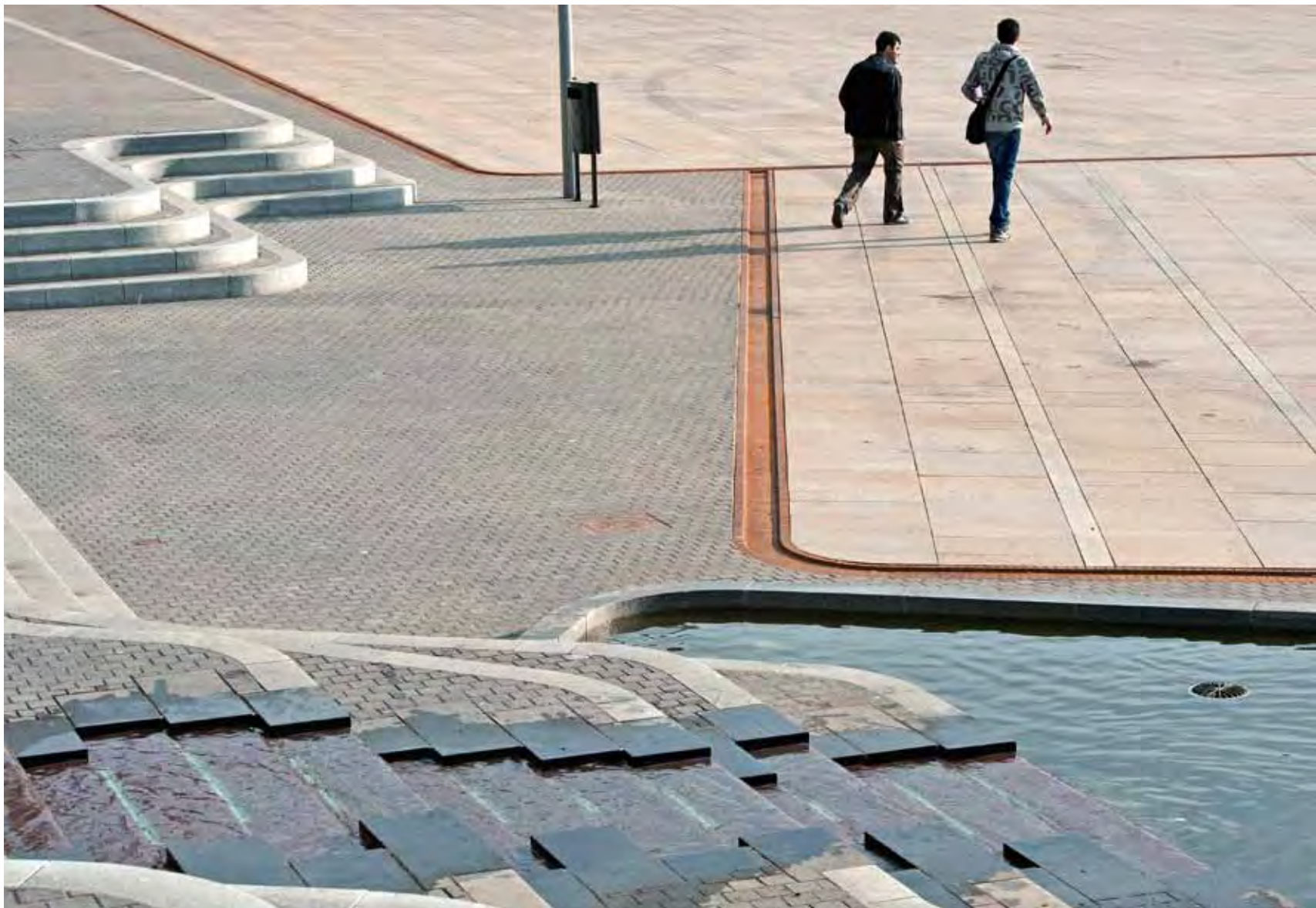
Belysningen er et kapitel for sig selv. Store amorf lamper er hængt op mellem bygningerne, og til daglig giver de et blødt lys over loungeområdet. Ved særlige lejligheder kan lyset varieres.

Selv vejskiltene er nydesignede, idet de traditionelle skilte er sat på flytbare rustfrie stålstandere. Hele området fungerer som et "shared space";

idet alle køretøjer frit kan køre gennem området. Men både belægningen og placeringen af de mange forskellige møbler gør, at der køres med måde. Der er endda etableret enkelte parkeringspladser i terræn, både for biler og cykler. Markeringen af disse parkeringspladser er symboler for den pågældende parkeringsmulighed, malet i hvidt direkte på belægningen.

Stadtlounge er et banebrydende byrum og sporene rækker til byrum over hele verden. Sidste skud på stammen er Superkilen, det kommende nye byrum på Nørrebro, hvor forbindelsen ved Nørrebrohallen er stærkt inspireret af St. Gallen. Den bløde, røde belægning står som en visuel kontrast til de hårde facader, både de skarptskårne nybygninger og de mere rundede ældre byg-

ninger. Uanset alder kan man føle sig velkommen, og når øjnene har vænnet sig til den dominerende røde farve, kan man også slappe af – enten i de mere eksponerede siddearrangementer eller tilbagetrukket i det mere rolige læsehjørne. Det bliver spændende at se, hvordan overfladerne patinerer. På trods af omfattende slidtest før anlæg, er der desværre tegn på, at gummibelægningen har begrænset holdbarhed.

50 | THISTED | **STORETORV**

FLADE MED ATTRAKTIVE HJØRNER

ADRESSE Storetorv, Thisted

BYGHERRE Thisted Kommune

LANDSKABSARKITEKT Birk Nielsens Tegnastue, nu SWECO

SÆRLIG FINANSIERING Realdania, Oticon-fonden

ANLÆGSÅR 2010

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | BELÆGNINGER | TRAPPER | VAND

STORETORV I 2002 kom Thisted gennem nåleøjet i Realdanias åbningskampagne, Bedre Byrum. Thisted Kommunes bidrag var en samlet byrumsstrategi, hvor der gennem midtbyen skulle etableres eller renoveres tre byrum. Det største og mest markante af disse tre er Storetorv.

Storetorv er den centrale plads, der binder byens handelsmuligheder sammen med det nye indkøbscenter, kirke og kirkegård, det fine gamle rådhus samt byens museum. Pladsen er renset for parkerede biler og har fået et nyt og tidssvarende udseende.

Belægningen er holdt i granitfliser i rødlig og gyldenbrune nuancer afgrænset af en afvandsrende i rusten støbejern. Afvandsrenden har fået en fremtrædende rolle, idet den snor sig i bløde sving over pladsen, og kontrasterer til de

forskellige former for granit, der er anvendt som belægninger.

Mellem rende og gader består belægningen af mindre mørke sten og i det ene hjørne er opført en cafébygning placeret på fliser af rusten støbejern, samme materiale som renden.

Mest markant på pladsen er dog det trappeanlæg, der forbinder pladsen med kirkegårdsanlægget, som ligger 3-4 meter højere end pladsen. Trappen er udformet af lyse betontrin udfyldt med den samme lille mørke flise som ved gaderne. Integreret i trappeanlægget er en vandtrappe, hvor det rislende vand ender i et mindre bassin på pladsen. I et hjørne er plantet et solitært træ med en rund bænk omkring og adgang til parkeringsanlægget under pladsen sker fra to nedgange ligeledes i et af hjørnerne.

Selv om Storetorv er stort i forhold til Thistedsskala, er det lykkedes at få skabt et helstøbt og afvekslende opholdsrum for byen. Attraktioner og oplevelser er til hverdag at finde i pladsens hjørner, mens den store rolige flade kan fyldes med aktiviteter, når det er tid for den slags. Trappeanlægget er specielt fornemt udført og medvirker til at give overgangen til det grønne rum ved kirke og kirkegård en særlig dynamik.

51 | HOLSTERBRO | **STORÅEN**

STORSLÅET RUM VED STORÅEN

ADRESSE Ved Åen og Slotsgade, Holstebro

BYGHERRE Holstebro Kommune

LANDSKABSARKITEKT Schul Landskabsarkitekter

SÆRLIG FINANSIERING Realdania

ANLÆGSÅR 2009

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | LYS | TRAPPER | VAND

Foto: Helene Høyer-Mikkelsen

STORÅEN I slutningen af det tyvende århundrede markerede Holstebro sig for alvor som kulturkommune. Med store og værdifulde institutioner som Dansens Teater, Musikteateret og på et tidspunkt også Schaufuss-balletten blev byen et kulturelt kraftcenter i Vestjylland. De markante kulturinstitutioner lokaliseredes ned mod byens å, Storåen, der skærer sig gennem byen, og som i lang tid lå som en utæmmet naturkraft med karakter af "bagside" til byen.

Med støtte fra Realdania udskrev kommunen en konkurrence om at få bearbejdet åen og gjort den til en aktiv "forside" i byen. Det vindende forslag bearbejdede rummene omkring åen til et veldefineret byrum midt i Holstebro. Forslaget tilgodeser såvel åens naturværdier som de bymæssige kvaliteter langs åen.

Langs Musikteateret og de omliggende bebyggelser er anlagt et urbant forløb med en promenade og en langstrakt trappe i beton og træ. Den modstående side er i modsætning hertil udformet med en græsbevokset brink og en rolig promenade, der med bænke vendt mod åen giver mulighed for at nyde sydsolen.

Byrummet ved åen møder byens handlgader mod øst, hvor en nybygget erhvervsjendom er bygget hen over åen. På sydsiden, ved Musikteateret, er etableret andre byrum, der står i tæt forbindelse med å-forløbet. I disse byrum er det muligt at arrangere events, og der er rum for et mere aktivt byliv, mens der langs åen primært er skabt rum for ophold og rekreation.

Sideløbende med, men koordineret med byrumsprojektet, er udført et belysningsprojekt. Der er

med mastearmaturer, spots og LED-lys sat spændende lys på byrum og åløb, og når alt lyset er tændt, spilles der fint op til både Musikteaterets og Dansens Teaters scenografi.

Storå-projektet er et fint eksempel på, hvor store værdier, der kan frigives i en by med en å – hvis der satses kvalitativt på at bearbejde åens omgivelser. Projektet er en kvalitet i sig selv, men fungerer specielt godt i samspil med byen omkring. Og et trappeanlæg som siddemulighed kan man næsten ikke få nok af, specielt ikke hvis det er sydvendt mod forbipasserende vand.

52 | NØRRESUNDBY | **SUNDBY BRYGGE**

OPLEVELSER PÅ VEJ MOD FJORDEN

ADRESSE Mellem Carl Klitgaards Vej og Mellem Broerne, Nørresundby

BYGHERRE Aalborg Kommune og Enggaard A/S

LANDSKABSARKITEKT Vibeke Rønnow / Arkitektfirmaet C. F. Møller

ANLÆGSÅR 2009

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | KUNST | PROMENADE | VAND

SUNDBY BRYGGE Der er fuld fart på byomdannelsen på havnefronten i Nørresundby. Virksomheder, der tidligere lagde beslag på de attraktive, havnenære grunde, er flyttet ud, og der er skabt plads til nyt. I 2005 blev der udarbejdet en helhedsplan for det ca 12 ha. store område, der tidligere husede svineslagteriet Danish Crown. Planen beskriver etablering af en ny bydel med blandede funktioner. Et vigtigt element i helhedsplanen er, at der skal ske en sammenbinding af havnefronten og den eksisterende Nørresundby Midtby. Et af de vigtigste tiltag til at opfylde dette krav er den nye fodgængerforbindelse Sundby Brygge, der forbinder Carl Klitgaards Vej og Havnepromenaden. Strøget erstatter stort set den tidligere Slagterivej.

Fodgængerstrøget er etableret med lyse betonfliser og enkelte diagonallagte, gyldne skiferfliser. Det bærende element er en rislende vandrende, der forsynes af grundvand, som løber ud i fjorden. Vandrenden passerer undervejs både et spejlbasin og to mindre vandbede. Både spejlbasin og vandbede er rektangulære konstruktioner omkranset af cortenstål. I spejlbasinet er eneste udsmykning bronzeskulpturen "Vikingætlingen" af Hanne Warming. Indenfor de to bedes stramme rammer er der med mos og basaltsten skabt en parafrase over et nordisk bjerglandskab. Belysningen er LED-lys i belægningerne og markante master i corten med nedadvendte spots, opsat parvist langs vandrenden.

Karakteren af passage understreges af, at der kun er opsat et par siddemuligheder i form af store, simple træblokke. Ved siden af træblokkene er opsat affaldsspande, også er i cortenstål. Fodgængerstrøget ved Sundby Brygge opfylder sit formål; at skabe forbindelse mellem by og fjord. Når området er fuldt udbygget, vil det utvivlsomt blive mere anvendt end tilfældet er i dag. Og så vil passagen højst sandsynligt også fungere som et rekreativt strøg med mulighed for at møde naboerne i det daglige.

53 | KØBENHAVN S | SUNDBY HAVE

OPHOLD MELLEM GADE OG GRAV

ADRESSE Kirkegårdsvej, 2300 København S

BYGHERRE Københavns Kommune

LANDSKABSARKITEKT Peter Holst Arkitektur og Landskab

SÆRLIG FINANSIERING Områdefornyelse

ANLÆGSÅR 2011

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | AKTIVITETER | BELÆGNINGER | PLANTER/GRØNT

SUNDBY HAV Et af de prioriterede projekter i områdefornyelsen ved Øresundsvej i København har været etablering af en grøn og sikker forbindelse for primært cyklister parallelt med den meget trafikerede Amagerbrogade. Kirkegårdsforvaltningen havde tilbudt at afstå ca. 2.500 kvm af kirkegårdsareal til det nye byrum langs Kirkegårdsvej. Den eksisterende beplantning og heget er fjernet, og der er åbnet op til det grønne på kirkegården.

En arbejdsgruppe bestående af beboere fra nabolaget har engageret bistået med gode ideer til projekteringen. Der er bl.a. lagt vægt på ønsket om, at det nye byrum skal rumme muligheder for mange former for aktiviteter for alle befolkningsgrupper. Det har bl.a. resulteret i en udendørs bio med gavlen på et nabohus som lærred og et op-

holdssted i solnedgangen under blomstrende magnolier. Men også bedre legemuligheder for kvarterets børn skulle indgå i projektet. Beboerne lagde i den forbindelse stor vægt på at få et legeområde uden kommunale standardiserede legeredskaber.

Byrummet, der er ca. 18 meter bredt og 200 meter langt, er opdelt i forskellige funktionsbestemte felter. Til børnene er lavet en legeskov af lodretstående stolper, der er forskellige opholdspladser med sydvendte københavnerbænke, faste borde og bænke, nogle med grill, højbede med stærkt farvede stauder og pergolaer med klatreplanter. Bunden er grus og græs med bånd af forskellige former for brosten og bordursten i granit. Belysningen er solide pullertlamper i cortenstål og der er også opstillet en drikkevandsfontæne.

Som en særlig reference til stedets fortid er to gamle portstolper i tegl bevaret, ligesom man har valgt ikke at flytte et par af de gamle stål-lampestandere.

Sundby Have skal fremhæves af flere grunde. Det er for det første en grundlæggende god idé at opløse de skarpe skel mellem en kirkegårds grønne arealer og de hårde asfalterede omgivelser ved at frigive kirkegårdsarealer til rekreativt brug. Det kan som her ske med et begrænset indgreb, hvor muren til kirkegården fjernes og mindre arealer inddrages. Det er derudover lykkedes at skabe et oplevelsesrigt byrum med mange funktioner, der kan tilgodesee beboere i alle aldre – et smukt, blomstrende resultat i et tæt bebygget kvarter.

54 | PRÆSTØ | SVEND GØNGES TORV

UFORPLIGTENDE HVERDAGSRUM

ADRESSE Svend Gønges Torv, Præstø

BYGHERRE Præstø Kommune (nu Vordingborg)

LANDSKABSARKITEKT Anders Nyvig, nu Rambøll

SÆRLIG FINANSIERING Helhedsorienteret byfornyelse

ANLÆGSÅR 2007

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | AKTIVITETER | KUNST | TRAFIK

SVEND GØNGES TORV Præstø kommune er en af mange kommuner over hele landet, der med held har benyttet byfornyelsen til at opgradere den gamle købstad. Seneste indsats skyldes en helhedsorienteret byfornyelse, hvis hovedformål var at omdisponere det centrale torv, der på det tidspunkt hed Halmtorvet og var en rodet blanding af trafik og parkering.

Det nye, store byrum er udlagt mellem den tidligere stationsbygning, der er renoveret på privat initiativ, og en række ældre pakhuse og nyere erhvervsbygninger, hvorimellem der er etableret passage til den bagvedliggende gågade. I pakhuse er indrettet butikker og et kommunalt aktivitetscenter, og der er forbindelse til byens biograf og tilhørende cafe.

Nærmest pakhuset er byrummet indrettet som

bilfri opholdszone med en stor vandkunst. Ved vandkunsten, som består af en stensulptur i et vandbassin, er opsat granitplinte til at sidde på og blomsterkummer, ligeledes i granit.

Den centrale del af torvet er domineret af byens rutebilterminal. Omkring en enkel, symmetrisk nord-sydgående akse med en brostensbelagt regnvandsrende flankeret af betonblokke og lampestandere kører trafikken i begge retninger, og busstoppestederne er placeret ved en nyere 1½-etagers bygning, der tjener som ventesal og billetsalg.

Modsat busterminalbygningen ligger et større supermarked. I umiddelbar nærhed af dette kompleks er anlagt en større parkeringsplads. Trafikken til og fra parkeringspladsen, der også betjener de øvrige butikker på torvet og i gågaden,

siver gennem området, og de mange handlende er – sammen med buspassagererne – med til at skabe liv på torvet.

Svend Gønges Torv er et vellykket eksempel på et byrum, der kan samle flere af de byfunktioner, som er så vigtige for den mindre provinsby, og som andre steder gemmes af vejen. Her har førsteprioriteten været at skabe rammer for det brogede liv og at skabe muligheder for at ses og mødes. Derudover skaber byrummet også en forbindelse fra bymidten til de rekreative muligheder langs fjorden.

55 | KØBENHAVN V | SØNDER BOULEVARD INTENST BYLIV PÅ VESTERBRO

ADRESSE Sønder Boulevard, København

BYGHERRE Københavns Kommune

LANDSKABSARKITEKT SLA

ANLÆGSÅR 2009

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | AKTIVITETER | LEG | PROMENADE

SØNDER BOULEVARD Sønder Boulevard er en af Københavns forholdsvis få store boulevarder. Godt 1½ km i forlængelse af Halmtorvet strækker boulevarden sig gennem det tæt bebyggede Vesterbro. I forbindelse med den store byfornyelsesindsats gennem de sidste årtier er der også arbejdet med at regulere trafikken og skabe hensigtsmæssige friarealer for befolkningen. På Sønder Boulevard har man slået to fluer med ét smæk i den retning. Boulevarden er oprindelig anlagt med kørebaner langs facaderne og et bredt græsbælte imellem. I græsbæltet var der tidligere forsøgt med beskedne tiltag til rekreative faciliteter, men i bund og grund var der hverken rart eller særlig trygt at opholde sig her. Landskabsarkitekterne fik til opgave at skabe et frirum for alle beboere på Vesterbro. Her skulle

være plads til både børnefamilierne, de unge og de udsatte. Samtidig var det et mål at tilføje et varieret udbud af naturelementer til bydelen.

Opgaven er løst ved at opdele det langstrakte rum og gøre de enkelte dele forskellige, både med hensyn til funktion, møblering, beplantning og belægninger. Grundtanken har været at etablere en form for basisramme, som skal kunne udfyldes af beboerne. Her er legeplads, boldbure, trædæk og græsplæner til ophold, og der er anvendt mange forskellige træer, der blomstrer og springer ud forskelligt.

Der er hele vejen gennem anlægget forholdsvis mange tværforbindelser, og i kørebanerne ved disse er der udført hastighedsdæmpende foranstaltninger, så det er nemt og forholdsvis trygt at komme til og fra det lange byrum.

Beboerne har for længst taget det nye byrum på Sønder Boulevard til sig. Det bliver brugt flittigt i hverdagen til motion og til afslapning og det bliver brugt til fester og events, der retter sig imod hele byen. Også forbigående har stor glæde af at kunne følge naturens skift og alle aktiviteterne. Et særligt plus er, at det nye byrum har gjort det muligt for beboerne at flytte udelivet fra de lukkede, fælles friarealer i gårdrummene og ud i det offentlige rum.

56 | BRØNSHØJ | TINGBJERG PLADSER

ÅNDEHULLER MED ENKLE MIDLER

ADRESSE Ruten mm., Brønshøj

BYGHERRE Københavns Kommune, SAB, FSB

LANDSKABSARKITEKT GHB Landskabsarkitekter

SÆRLIG FINANSIERING Kvarterløft, Områdefornyelse, Byer for alle

ANLÆGSÅR 2009

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | FORMER/MØNSTRE | MØBLER | PARKERING

TINGBJERG PLADSER Tingbjerg ligger med sine ca. 2.750 boliger som en isoleret boligenklave i Brønshøj ved København. Bebyggelsen er tegnet af Steen Eiler Rasmussen i 1950'erne og er kendt ud over landets grænser for sit harmoniske udtryk, sin fine bebyggelsesplan og smukke afdæmpede arkitektur, domineret af gule tegl og hvidt træværk. Desværre er Tingbjerg også kendt for at være et belastet boligområde, og har derfor været omfattet af en række fornyelsesinitiativer. Udover at yde en stor indsats på det sociale og beskæftigelsesmæssige område arbejdes der også med at redefinere uderummene i området. Såvel haverum som veje og pladser er blevet bearbejdet efter en samlet helhedsplan, hvilket bl.a. betyder, at mange elementer går igen i det færdige udtryk.

Bebyggelsens hovedstrøg er Ruten, hvor det tidstypiske indkøbscenter, samt skole, kirke og børne- og ungdomsinstitutioner ligger. Her er lavet diverse hastighedsdæmpende foranstaltninger samt en fornyelse af det langstrakte parkeringsbånd langs centeret. En kedelig grå-sort parkeringsplads er fornyet og der er etableret overgange for fodgængere, understreget af tværstillede espaliers med plantekasser. Som udsmykning er asfaltbelægningen malet med farverige mønstre. I forlængelse af parkeringspladsen – ved indkørslen til centerområdet – er etableret et oplevelsesrigt sti-, lege- og opholdsrum. Belysningen er specialdesignet til opgaven. Den er udført i en afdæmpet, men alligevel effektiv form, som er med til give smukke oplevelser rundt i hele Tingbjerg.

Der er overalt arbejdet med at bearbejde selv de mest beskedne uderum, ikke mindst overgange over veje og pladser foran særlige steder i området. Gennemgående elementer er lyse betonfliser og hvide betonelementer, der anvendes som plinte i forskellige højder, som støttemure og som kantelementer i forskellige former.

Udformningen af byrummene i Tingbjerg – ved Ruten og de mange forskelligartede opholds- og aktivitetspladser – er en gennemført oplevelse. Byrumsrenoveringen er gennemført med respekt for den oprindelige plan og arkitektur, men udført i et design, der karakteriserer vort årtusinde. Renoveringen er forhåbentlig med til at opbygge og skærpe en ny identitet i bydelen Tingbjerg.

57 | HIRTSHALS | TRAPPEMONUMENTET

SKULPTURELT UDGANGSPUNKT

ADRESSE Den Grønne Plads, Hirtshals

BYGHERRE Hirtshals Kommune

LANDSKABSARKITEKT Kunstnerne Dorthe Dahlin og Mogens Møller

SÆRLIG FINANSIERING EU strukturfonde

ANLÆGSÅR 1997

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | KUNST | TRAPPER

TRAPPEMONUMENTET Omdrejningspunktet for bylivet i Hirtshals er bymidtetrekanten, som ligger mellem Nørregade og Jyllandsgade og afgrænses mod nord af skrænten mellem byens plateau og havnens store flader. Her ligger byens butikker, cafeer, restauranter og centrale opholdsplads, Den Grønne Plads, fra 1993. Pladsen er monumental i sit anslag og smykket med symbolsk kunstnerisk udsmykning. I forlængelse af Den Grønne Plads er det store trappemonument etableret. Trappemonumentet ligger på skrænten og danner en skulpturel forbindelse mellem by og havn. Trappeanlægget fungerer samtidig som opholds- og udsigtsplads over havnen og havet. Trappen, der skyder ud af den grønne plads som en mole, er todelt omkring en central skulpturgruppe.

Mellem de to trappeløb er en bro, der fører små ti meter ud til en skulpturgruppe, der bl.a. rummer en stiliseret snemand. Hvor de to trappeløb mødes, er placeret en opstilling af granit-fraktaler, der skal associere til sne- og iskrystaller. Mellem de to trappeløb er en åbning til et meget lille, intimt rum i "molens base". I dette rum er udstillet navnene på en række navnkundige Hirtshals-kuttere, og rummet oplyses af lys med vekslende lysstyrke, afhængig af vindens styrke.

Trappemonumentet skaber en god og meget nødvendig forbindelse mellem by og havn. Niveauforskellen er næsten 10 meter, som alternativt skal tilbagelægges af en lang kørevej. Hvor trappen tager sit udspring i byen, på Den Grønne Plads, er der gjort en stor indsats for at samle by-

livet i Hirtshals. En indsats der krones af det fornemme monument, der på spektakulær vis pifter trappen op og har givet Hirtshals en skulptur og et byrum af høj kunstnerisk kvalitet. En igangværende områdefornyelse, der skal skabe forbedringer i andre gade- og byrum i bymidten, supplerer indsatsen ved Trappemonumentet og Den grønne Plads.

58 | ZÜRICH | **TURBINENPLATZ** **UNDER BIRKETRÆERNES LETHED**

ADRESSE Turbinenstrasse, Zürich, Schweiz

BYGHERRE Stadt Zürich og Sulzer Immobilien AG

LANDSKABSARKITEKT Adr architects Geneve, Schweiz

ANLÆGSÅR 2002

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | LYS | TRÆER | VAND

TURBINENPLATZ I det østlige Zürich er et industri- og kvartier under omdannelse til et kulturelt kraftcenter. Få stop med sporvognen fra centrum blomstrer kulturlivet i og omkring en samling smukke, gamle industrikomplekser.

Fyrtårnet i projektet er Stadsteaterets filial i et gammelt skibsværft, hvor teaterværksteder og prøvesale er indrettet i nye tilbygninger, som også rummer enkelte boliger. Men også en kæmpe hal, der tidligere var støberi, giver liv. Hallen er nu indrettet til kulturelle og kommercielle formål, og har fået påbygget tre nye boligetager.

Samlingspunkt i hele komplekset er en nyanlagt plads, Turbinenplatz. Det er en forholdsvis stor plads på ca. 15.000 kvadratmeter, som i sin rustikke indretning spiller fint sammen med de store omgivende bygningsvolumener.

Pladsen er udlagt på en bund af fast grus og lys beton, hvorpå er sat grupper af birketræer, høje lysmaster i stål og solide sidde- og flydemøbler samlet af jernbanesveller. Der er kørebaner langs alle pladsens fire sider. Også kørebanerne er i beton og strategisk placerede steler holder styr på, hvor og hvor stærkt bilerne kan køre.

I pladsens vestlige kortsider er anlagt et enkelt men også sofistikeret bassin for nedsivning af regnvand. I dybe render med græsser i bunden og bygget op af betontrin og betonkanter kan store mængder regnvand opsamles og ledes til overløbsbassiner. Et både praktisk og æstetisk godt eksempel på en løsning af en af tidens store klimaudfordringer.

Pladsens belysning er også på et højt niveau. Med spots og strålekastere fra de høje stålma-

ster samt armaturer placeret på de omliggende bygninger oplyses plads og kørebaner i forskellige klare farver; blå, rød og gul, samt alt derimellem. Det er en farvet lysætning, der passer med naboskabet til teateret, og som også er med til at give en lettere eventyrlig stemning.

Turbinenplatz er det store byrum, der er robust nok indrettet til at spille sammen med det noget rå miljø, der præger det blandede industri- og nybyggeri, og ikke mindst med det ungdommelige liv, der ofte udspiller sig på pladsen. Den fine kombination af spinkle birketræer og de robuste siddemøbler kan sagtens inspirere til danske forhold, og det samme kan indretningen med regnvandsbassiner som samtidig funktion og grønne elementer i et byrum.

59 | KØBENHAVN S | UNDER ELMENE BYLIV PÅ PARKERINGSDÆKKET

ADRESSE Under Elmene, København

BYGHERRE Københavns Kommune

LANDSKABSARKITEKT Preben Skaarup Landskabsarkitekt

ANLÆGSÅR 2011

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | PARKERING | SKÆRME/VÆGGE

UNDER ELMENE Et af Københavns Kommunes i alt tre foreløbige underjordiske parkeringsanlæg er etableret under gaden Under Elmene først på Amager. Gaden er en stille boligvej, der betjener en række store boligkarreer, og den var før parkeringsanlægget præget af et langt grønt, kuperet bælte, der bl.a. husede en samling beskyttelsesrum. Beboerne har – som de to andre steder hvor der er etableret parkeringsanlæg – været involveret fra begyndelsen af planlægningen. De pegede på, at man gerne ville bevare det rolige, grønne præg i gaderummet, og landskabsarkitekterne fulgte dette ønske op. Anlægget er bygget op som en langt grønt rum med bakker og opholds-lommer i bakkerne. På begge sider af det grønne forløb er der kørebaner.

På nordsiden af byrummet er placeret tre elevatorbygninger med tilkørsel til parkeringsanlæggets i alt 268 parkeringspladser. På sydsiden af rummet er der beboerkørsel, og på begge sider er der mulighed for kortvarig standsning for vare- og personaflysning. En række tværgående, flisebelagte stier forbinder de to facaderækker, og stiernes udformning på tværs af kørebanerne medvirker til, at bilerne dæmper farten. Hvor byrummet krydses af gaden Kongedybet er der etableret en hævet flade, som også medvirker til at dæmpe bilernes fart. Det grønne bakkelandskab er beklædt med græs. Der er plantet tætte rosenbuskader, hvor bakkerne er mest sårbare for slid, og ellers er der plantet forskellige træarter; robiner, tjørn og paradissæbler.

Der er tale om et meget grønt byrum, der med lidt god vilje godt kan give indtryk af et roligt, næsten halvprivat haverum. Medvirkende til at give dette indtryk er bl.a. den afskærmning af lodretstillede lægter med 15 fuglekasser, som er sat mod den tæt trafikerede Amager Boulevard. Den lokale café har indrettet en krog med et par borde og stole, og her er også blevet plads til et mindre legeareal.

Det langstrakte og lidt skjulte byrum ved Under Elmene rummer mange gode elementer. Tilkørslen til parkeringsanlægget er fint integreret og det offentlige rum er – helt i overensstemmelse med beliggenhed og anvendelse – gjort til et halvprivat rum for beboerne, som da også har taget det til sig i det daglige.

60 | VALBY | VALBY LANGGADE STATION

MØDESTED MED ENKLE MIDLER

ADRESSE Valby Langgade, København

BYGHERRE DSB

LANDSKABSARKITEKT Public Arkitekter

SÆRLIG FINANSIERING Områdefornyelse

ANLÆGSÅR 2011

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | MØBLER | TRAFIK

VALBY LANGGADE STATION Områdefornyelsens sekretariat i Valby har etableret sig i tidligere DSB-lokaler på Valby Langgade Station – et godt sted at være i forhold til at møde borgerne, men også et sted, som ved indflytningen havde ganske kedelige omgivelser. Det blev der imidlertid hurtigt rådet bod på.

Umiddelbart udenfor sekretariatets lokaler, øst for stationen, løber Nørretofte Alle ud i Valby Langgade i et udefineret bredt gaderum, spærret for gennemkørsel et halvt hundrede meter fra Langgaden. I et enestående samarbejde med den lokale grundejerforening og Banestyrelsen er områdefornyelsens sekretariat gået i spidsen for at omdanne det kedelige vejstykke til et anvendeligt og pænt byrum. Den eksisterende asfalt og fortovsfliser er fjernet og erstattet af et kuperet

asfaltfelt i midten af byrummet, omgivet af nye lyse betonfliser og nye spinkle træer sat i en ring af flere rækker brosten. Belysningen er spots fra lakerede master.

Enkelte medlemmer af grundejerforeningen udtrykte fra projektets start bekymring for, at det nye byrum ville blive ramme om støjende samvær og aktiviteter. Møbleringen er derfor af midlertidig karakter, idet der kun er møbleret med plasticiddemøbler i stærke gule og orange farver. Disse farverige møbler ses også i andre byrum, og de lyser gevaldigt op, hvor de står. Herudover er, nærmest sekretariatskontoret, opsat et bordtennisbord.

Det beskedne nye byrum ved Valby Langgade Station har skabt en rigtig fin forplads til områ-

defornyelsens lokaler. Eksemplet viser, hvordan lukning af en vej – gennem beskedne midler, men med masser af dialog – kan skabe nye rekreative muligheder i et lokalområde. Både brugerne af sekretariatet og grundejerforeningen har fået noget smukt at se på.

61 | NYKØBING F | **VANDMØLLESTRÆDE PLADSEN**

SHARED SPACE FOR ALLE PENGENE

ADRESSE Vandmøllestræde Pladsen, Nykøbing Falster

BYGHERRE Nykøbing F Kommune

LANDSKABSARKITEKT Jordan+Steenberg

SÆRLIG FINANSIERING Områdefornyelse

ANLÆGSÅR 2009

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | BELÆGNINGER | TRAFIK

VANDMØLLESTRÆDE PLADSEN I forbindelse med en områdefornyelsesindsats i Nykøbing Falster blev det besluttet at etablere et byrum på Vandmøllestræde Pladsen i den nordlige del af Nykøbing Falster bymidte. Pladsen forbinder byens handelscentrum med havneområdet, hvor der omkring den nyåbnede Tingsted å er skabt et nyt bolig- og kulturområde.

Vandmøllestræde Pladsen er en større plads (ca. 4.000 kvm), der samler fem veje. Pladsen er dermed et vigtigt trafikknudepunkt i bymidten.

Før fornyelsen var området et mere regulært vej-kryds med et lille grønt anlæg. Pladsen omkranses hovedsagelig af lave provinsbyhuse; nogle i romantisk bindingsværk, andre i blanke, pudsede og malede teglsten. En stor lav forretningsbygning er den dominerende erhvervsbygning.

Efter fornyelsen er pladsen omdannet til et samlet "shared space" for alle trafikarter med et skulpturelt udformet sidde- og legemøbel placeret centralt på pladsen. Siddemøblet danner en afgrænsning imod de fineste af pladsens huse og giver mulighed for at man kan sidde her og betragte det forbigående liv. Som en del af det centrale opholdsrum er udformet en relief-tegning af slot og nabolag, som det så ud i middelalderen.

Kørebane, fodgængerarealer og opholdsarealer er markeret på forskellige måder med henholdsvis ru og jetbrændte brosten. I det centrale område er opstillet granitsteler i varierende højde, mens et enkelt træ repræsenterer det grønne element. Belysningen kommer fra spots placeret på 6 høje stålmaster.

Projektet på Vandmøllestræde Pladsen har løst et forholdsvis vanskeligt trafikproblem ved at skabe en overskuelig krydsning af fem veje. Samtidig er der for byens borgere skabt et nyt mødested, der kan ses som en opdatering af tidligere tiders tingsteder. Pladsens omgivelser er forholdsvis beskedne, og i den skala er pladsen – og ikke mindst det centrale siddemøbel – et friskt pust af nutidigt byrumsdesign.

62 | VEJEN | VEJEN BYMIDTE

KVALITET I DETALJEN GØR EN FORSKEL

ADRESSE Nørregade, Østergade, Rådhuspladsen, Vejle

BYGHERRE Vejle Kommune

LANDSKABSARKITEKT Arkitema

SÆRLIG FINANSIERING Helhedsorienteret byfornyelse

ANLÆGSÅR 2006

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | BELÆGNINGER | TRAFIK | VAND

VEJEN BYMIDTE I begyndelsen af 2000 besluttede Vejen Kommune at give Vejens små 10.000 indbyggere en ny bymidte. For at styrke handelslivet og bymiljøet blev der udarbejdet en helhedsplan, som foreskrev trafiksikkerhedsforanstaltninger, opgradering af bymidtens pladser samt mulighed for at udbygge bymidtens butikker. Helhedsplanen omfattede mere end 38.000 kvm. Den gennemgående indkøbsgade, Nørregade, blev omdannet til sivegade og blev bl.a. sammen med den krydsende Østergade belagt med chaussesten fra facade til facade. Kørebaner og fortove har fået hver sit udtryk og fortovsbelægningen går igen på pladserne. Til adskillelse af den kørende og den gående trafik er anvendt smukke støbejerns-steler, og sine steder er der opsat lave, lyse betonmure. Beton-

mure går igen omkring træer og også som sidde-møbler, hvor der så er placeret en trærist på overfladen for siddekomfort. Ved rådhuset er anlagt et stort, repræsentativt vandbassin mod gaden. Bassinet er sat i en lav granitkant, og for de modige er det muligt at krydse bassinet via trædefliser. På pladsen er der som sceneopbygning etableret et ca 5 x 5 meter plateau i en halv meters højde. På siden af Rådhuspladsen, imod butikkerne, er pladsen udsmykket med et smukt bølget forløb af chaussesten, der bl.a. optager et ca 30 cm højt terrænspring med trappe og rampe. Pladsen kantes af fine gamle træer på to og en halv side, mens der på den resterende halvanden side er sat nye, mindre træer. Mellem træerne er opsat forholdsvis ordinære mastelamper.

På pladsen er der skabt rum til udendørs handel, markeder og andre events, og de omkringliggende butikker sikrer byliv i hverdagen.

Vejens Bymidte er et godt eksempel på et traditionelt granitdomineret byrum, hvor der er kælet for detaljerne og skabt en række sammenhængende meget rolige, men alligevel interessante byrum. Det er flader og rum, der fungerer lige godt uanset omfanget af aktivitet, og som sammenbinder de fine provinsbyhuse fra forskellige tidsaldrer.

63 | VEJLE | VOLMERS PLADS

TEKNIK OG LEG

ADRESSE Dæmningen i Vejle

BYGHERRE Vejle Kommune

LANDSKABSARKITEKT COBE arkitekter og Morten Stræde

ANLÆGSÅR 2008

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | BYGNINGER | LEG

VOLMERS PLADS En tidligere kedelig og nedslidt parkeringsplads i Vejle er omdannet til et sprudlende legeland med udfordringer for store og små børn. Da Vejle Å i den nærliggende gade Dæmningen blev frilagt, opstod ideen om at skabe et nyt byrum på Volmers Plads. Under pladsen skulle etableres et stort regnvandsbassin. Hensigten var at skabe et rum, hvor børn i alle aldre har lyst til at komme og lege, hvor der også er plads til gående færdsel til og fra byens nye parkeringshus, og hvor forældre og andre voksne kunne sidde og nyde såvel børnenes leg som vestsolen.

Der blev inviteret til borger-workshops og gode inputs herfra førte til ideen om at anlægge en plads med mulighed for at inddrage ny teknologi i legen.

Den nye plads er opdelt i to sektioner. Mod øst er skabt en passage til parkeringshuset, hvor der på en belægning af lys granit er sat to vestvendte bænke med ryg imod et mindre kontorhus. Mod vest er der på en bund af græs og grus skabt et regulært legeland.

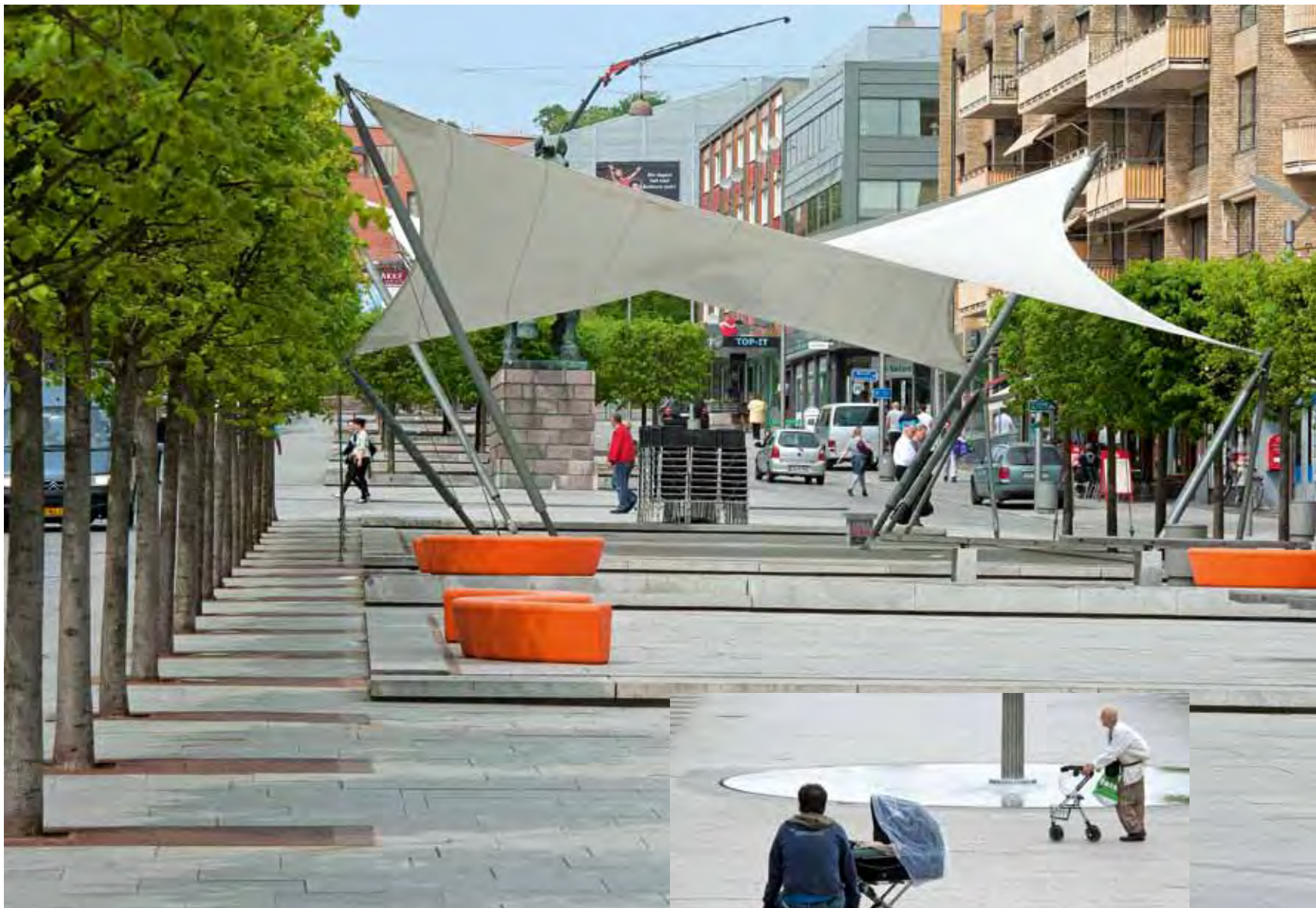
Under et par skråtliggende plastic-kupler er der etableret mindre opholdssteder i ly for regn og blæst. En stor gyngehjørner til de mere traditionelle legeredskaber. Et andet traditionelt element, dog brugt utraditionelt, er et par hvide betonringe, der kan bruges til både at sidde på og til at klatre på.

Der er skabt nye interaktive legeredskaber, der også fremstår som skulpturer på pladsen. Her er et klatrestativ med et markant klatrerør i rustfri stål og et multifarvet tæppe med forskellige mu-

ligheder for med fødderne at aktivere alternative ruter i bevægelserne. Begge redskaber kan styres elektronisk og afgiver såvel lys som lyd.

Centralt i legemiljøet er opført en toiletbygning. I tråd med det samlede lidt futuristiske udseende er bygningen beklædt med stålfelter udfyldt med plasticbøbler. For de større legebørn er der tillige etableret en petanquebane, mellem legeredskaberne er plantet mindre træer, og en enkelt græsbakke er det også blevet til.

Volmers Plads er en fornøjelse. De seriøse bestræbelser på at blande leg og ny teknologi er gået op i en højere enhed, som både tilgodeser legen og kravet om en sammenhængende æstetik i byrummet. Man må blot håbe, at al den nye teknologi kan holde til slid og brug.

64 | RANDERS | ØSTERVOLD

RAMBLA OG MARKEDSPLADS

ADRESSE Østervold, Randers

BYGHERRE Randers Kommune

LANDSKABSARKITEKT Becht/Ibsen + Randers Kommune

SÆRLIG FINANSIERING Områdefornyelse

ANLÆGSÅR 2008

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | AKTIVITETER | MØBLER | TRÆER

ØSTERVOLD Østervold i Randers er et ca 500 meter langt og 40 meter bredt vejgennembrud fra 1960'ernes byomdannelse. Hvad der skulle medvirke til at få trafikken til at glide gennem byen udvikle sig hurtigt til en barriere, der ikke passede til den moderne bys krav til gode forhold for handels- og kulturlivet. Kommunen udskrev i 2000 en arkitektkonkurrence om en omdannelse af Østervold og nabogaderne. Projektet blev omdrejningspunkt for en områdefornyelse og i 2006 kunne det nye byrum indvies.

Målet med omdannelsen af Østervold har været at skabe et storslået multifunktionelt byrum, der kan fungere sammen med det mere intime gågademiljø. Al parkering er fjernet fra midterstykket på Østervold, og der er etableret et enkelt kørespor med parkeringslommer og fortov langs facaderne.

Belægningen er fra facade til facade en lys granitflise, og traceer til de forskellige funktioner er opdelt med kantstene og terrænspring.

Midterstykket, der er kantede med en træække i hver side, er opdelt i tre zoner. Længst mod nord er en opholdszone med bænke og trægrupper på stenmelsflader. Her har et af byens markante værter, skulpturen "Den Jyske Hingst" af Helene Schou, fået god plads omkring sig.

Næste zone er indrettet til handels- og kulturbegivenheder. Her er opsat to store permanente sejl over hævede sceneplateauer. Nogle bænke fungerer som overgang til en stor åben flade, der brydes af en høj slank skulptur i et spejl bassin (fontæne fra 2009 af Ingmar Cronhammar). Under sejlene er placeret cirkulære orange plastsidde-møbler, som lyser op i al granitten.

Den tredje zone er café-zonen, som strækker sig ned mod havnen. Her er etableret en café i en træbygning sat på et trædæk kaldet "træløberen". Denne zone afsluttes mod havnen af en storslået kunstinstitution, "Redfall" fra 2002, også af Ingmar Cronhammar.

Belysningen er uplights sat ved hvert træ, der flankerer midterstykket, masterstandere med uplights og pullerter med lodrette lysstriber.

Med Østervold har Randers virkelig fået sin helt egen Rambla – et nyt byrum, der er passende i størrelsen til markedsdage og andre større begivenheder. Det er et byrum, der i sit anslag og i fx anvendelsen af markante skulpturer har reetableret den østlige del af bymidten og tilført Randers en ny stor attraktion.

65 | AALBORG | AALBORG HAVNEFRONT

ALSIDIGE BYRUM VED HAVNEN

ADRESSE Strandvejen i Aalborg

BYGHERRE Aalborg kommune

LANDSKABSARKITEKT Vibeke Rønnow / arkitektfirmaet C. F. Møller (Toldbodpladsen: Sweco)

ANLÆGSÅR 2010

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | AKTIVITETER | BYGNINGER | PROMENADE | VAND

AALBORG HAVNEFRONT Få byer i Danmark har arbejdet så ambitiøst med at udvikle sine havne-nære arealer som Aalborg. Over en strækning på godt 1,2 km er det planlagt at omdanne det tidligere travle erhvervsområde til et ikke mindre travlt rekreativt område. Som perler på snor er det tanken at etablere en række forskellige byrum med hver sit karakteristika, men som del af en velplanlagt helhed.

Ved Limfjordsbroen er første del af byrummet samlet i Jomfru Ane Parken. Parken er indrettet i forskellige afdelinger, der begynder med et renoveret pakhuis i et lille grønt anlæg med aktivitets- og opholdsmuligheder – pyntet med artefakter fra det tidligere havneliv. Et trædæk rækker fra kajpromenaden til Strandvejen, hvor der er en overgang til en af vejene op til den indre by.

Det grønne anlæg støder op til en nybygning, der er indrettet til butikker, restaurant/café og kontorer. Herefter er anlagt en stor multianvendelig asfaltbelagt flade, hegnet ind af stålnet og forsynet med basket-net og fodboldmål. Fladen skal både kunne anvendes til sport, markedsdage og handelsformål.

Langs en tværpassage ned til vandet er der opført toiletter samt omklædnings- og opbevaringsrum i cortenbeklædte pavillonbygninger. På pladsen er rejst flere store skrånstillede, specialdesignede lysmaster. Resten af parken er udformet som en grøn byhave med græsplæner og staudebede, pergolaer med slyng- og klatreplanter og forskellige træer. Der er grusstier og mellem nogle af bedene er lagt skifersten. I byhaven er skabt et frodigt opholdssted, hvor man på

trods af biltrafikken fra den tilstødende Strandvej, kan slappe af og finde ro i hverdagen. Foran byhaven er opført et havnebad, og til lystfiskerne er der etableret et fornemt trappeanlæg, der rækker ud over vandet.

Efter Jomfru Ane Parken anlægges Slotspladsen. En kombination af et granittrappeanlæg med LED-lys ned imod vandet og græsplæner i en stram rasteform. Slotspladsen skal formidle overgangen mellem Fjorden og den eksisterende park omkring Slottet og voldgravsanlægget på den anden side af Strandvejen.

Langs hele Jomfru Ane Parken er opsat en kant af lys beton, og fortovet er anlagt i et bølgeformet mønster i lyse og mørke granitsten. Belysningen af fortov og cykelsti sker fra master i corten med nedadvendte spots.

På den anden side af Strandvejen ligger den særegne Toldbodplads. Pladsen er domineret af et 17 x 34 meter bassin, der er udfyldt med en række kegler i poleret granit, hvorfra der strømmer vand fra toppene. Ringe i vandet!

Havnefronten i Aalborg er allerede et hit. Når hele det godt 1,2 km lange anlæg er færdigt, vil det tilbyde byens borgere og besøgende et enestående udbud af rekreative muligheder langs vandet. Her er skabt en række sammenhængende byrum, som tilbyder meget forskellige muligheder for aktivitet eller ophold. Udformningen trækker på referencer fra havnens storhedstid og peger fremad i en by, der er under omdannelse fra fortidens industrisamfund til nutidens videns- og oplevelsessamfund.

66 | AARHUS | ÅBOULEVARDEN

LIVET LEVES LANGS ÅEN

ADRESSE Mellem Immervad og Slusebroen, Aarhus

BYGGERE Aarhus Kommune

LANDSKABSARKITEKT Aarhus Kommune og Birk Nielsens Tegnestue

ANLÆGSÅR 2008

TEMAER UDFORMNING OG ANVENDELSE | PROMENADE | VAND

ÅBOULEVARDEN Politikerne i Aarhus Kommune traf en vidtgående beslutning i slutningen af forrige århundrede, da det blev besluttet at frilægge byens å. I mange år havde åen været rørlagt på de sidste kilometre gennem midtbyen til udløbet i havnen.

Første etape af den genåbnede å, fra havnen ved Europaplads til Immervad, blev indviet i 1996 og blev hurtigt byens nye forlystelsescenter med cafeer og restauranter i stort set alle tilgængelige butik- og erhvervslokaler langs det nye vandløb. I første etape blev etableret promenader langs vandløbet med forskellige former for siddepladser, enten på promenadedækkene eller som trappeanlæg ned mod åløbet. Der er ikke sparet på overgange over åen, så der er skabt alle muligheder for et myldrende byliv, hvilket da

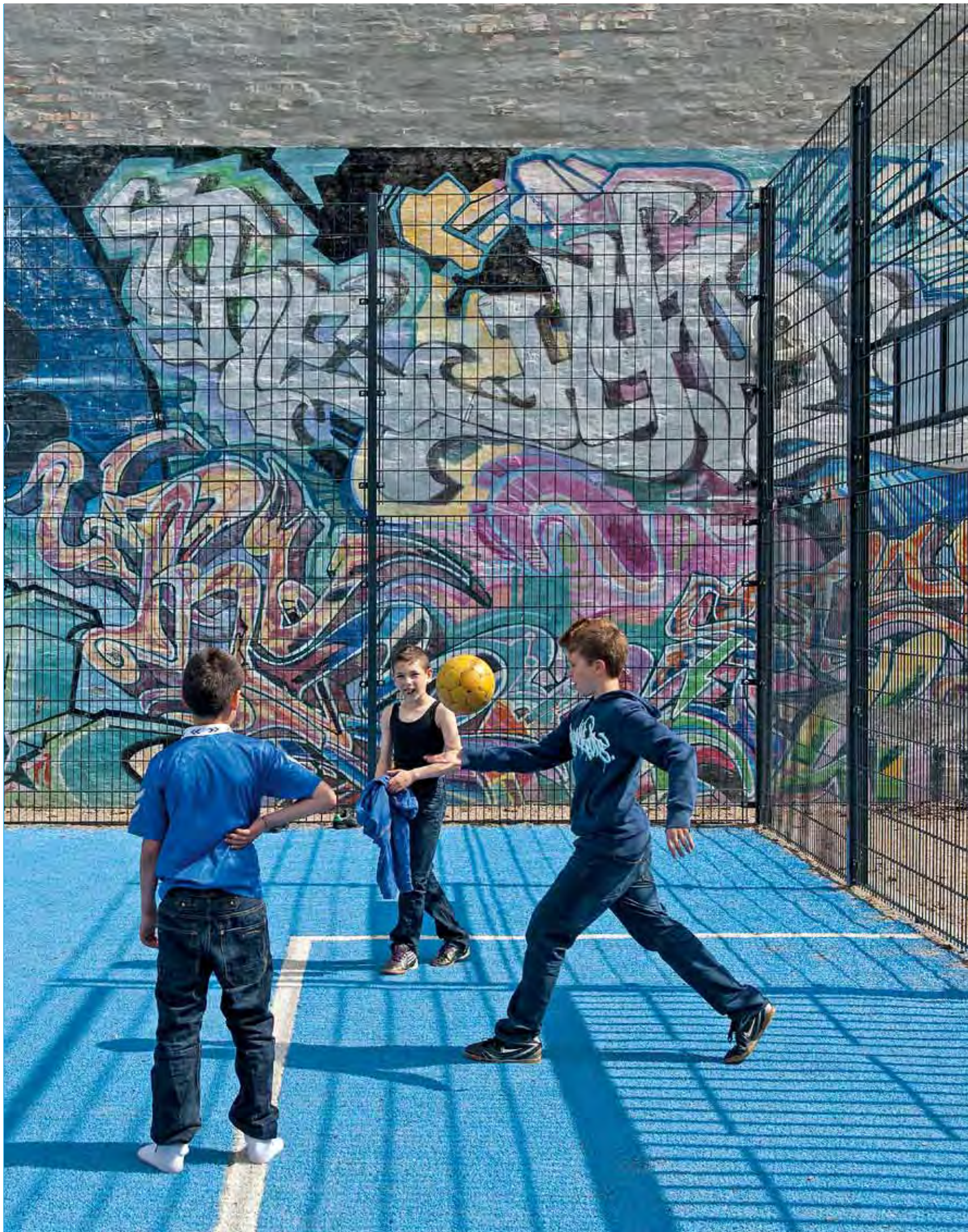
også ses på stort set alle tider af døgnet og året. Succes'en med første etape har gjort det nemt at træffe beslutning om at fortsætte frilægningen. Fra 2005 til 2008 er yderligere et stort stykke af åen blevet frilagt. På det første stykke af denne etape, frem til Busgaden, er forløbet stadig overvejende urbant, og bearbejdningen derfor tilsvarende bymæssig. På det sidste stykke imod Slusebroen og Vestergade er omgivelserne derimod grønne og åbne.

Den kørende trafik er blevet samlet på sydsiden af åen, og den nordlige vejbane er omlagt til et granitbelagt fodgængerstrøg med en ny piletrærække og brinker med bunddækkebeplantninger som vedbend og vildvin. Et par steder er der anlagt trædæk i vandkanten og foran det store grønne parkrum, Mølleparken, er der etab-

leret et stramt skulptureret trappeanlæg med ni forskudte trædæk. En række markante mastelamper flankerer promenaden.

Åpromenaden glider over i Mølleparken. Parken er nyindrettet og en lys betonflise blandet med tre store cirkulære græsplæner samt en zig-zagkantet græsplæne forbinder å med bibliotek og giver mulighed for såvel passage som ophold og aktiviteter. Parkens store gamle træer er smukt bevaret og indgår fint i samspillet med det nye åforløb

Forløbet ved Åboulevarden trækker på flotteste måde både vandet og det grønne midt ind i det centrale Aarhus. Kombinationen af natur og urbanitet er velfungerende, hvilket da også ses i, hvor mange der dagligt bruger byrummet.

AKTIVITETER

BELÆGNINGER

BYGNINGER

CAFÉ

CYKLER

FARVER

FORMER / MØNSTRE

HANDICAPFORHOLD

IDRÆT / MOTION

KUNST

LEG

LYS

MØBLER

PARKERING

PLANTER / GRØNT

PROMENADE

SCENE

SKATE

SKÆRME / VÆGGE

TRAFIK

TRAPPER

TRÆER

VAND

Det gode byrum kan være ramme om forskellige former for **AKTIVITETER** eller **ARRANGEMENTER** – en formel optræden eller en uformel event, en fest for mange eller en lille begivenhed. Det er ikke altid nødvendigt at møblere byrummet for at skabe særlig plads til begivenhederne, nogle gange opstår de spontant og på uventede steder.

Byrum kan danne ramme for **FORMELLE** eller **UFORMELLE** arrangementer og for et aktivt byliv. Ved forskellige lejligheder fyldes græsribatten på Sønder Boulevard i København (1) af feststemte mennesker, der deltager i en festival eller et andet arrangement, der passer til blandingen af græs og by.

I Sct. Nicolai Kulturcenter i Kolding (2) er etableret små rum i rummet til forskellige former for optræden og events. Ofte er det med børn i hovedrollen.

Et kunstigt græstæppe, et par parasoller og en række plasticspande vendt på hovedet kan være tilstrækkeligt til at markere, at "her sker noget". På billedet er det en endags-lyrikfestival i Marseille (3) der har trukket tilhørere.

Byparken i Albertslund (4) er mest af alt indrettet til aktiviteter og leg. Men en sommer blev der også plads til en bydelsfest under motionspavillonens sejldug.

Et lille halv-telt og en række bænke på en central plads i Birmingham (5) udgør den perfekte ramme for et trylleshow – og de kulørte balloner med til at tiltrække et ungdommeligt publikum.

Foto: Kolding Kommune

Et af byrummets vigtigste elementer er belægningerne. Belægningerne skal vælges med omhu, så de først og fremmest tilgodeser funktionelle og æstetiske krav i forhold til de situationer, som byrummet skal "lægge gulv til" – i al slags vejr. Belægningen kan medvirke til at skabe overgange, ganglinjer, pausezoner og lignende. Men belægningen er i høj grad også med til at give et byrum eller en by en særlig identitet. Det er i designernes leg med de forskellige muligheder, at der opstår spændende og uventede løsninger, som kan gøre en forskel mellem det ordinære og det interessante.

Stortorvet i Thisted (1) er et flot eksempel på, hvordan en **BLANDING** af forskellige materialer og former kan give en dynamik, som opvejer en mere sparsom møblering af byrummet.

Bymidten i Vejen (2) er overvejende udført med en meget **KLASSISK GRANITBELÆGNING**. Spændingen opnås med en blanding af chaussésten og bordursten i forskellige mønstre. Et tilskud af betonmure og betonelementer er passet godt ind i det klassiske udtryk.

GRUSBELÆGNINGER kan nemt komme til at fremstå lidt tarvelige og som en spareløsning. Men rigtigt anvendt som på Højer Torv (3) kan grus både være rart at gå og opholde sig på, og så er det en åben overflade, der sikrer let nedsvivning af regnvand.

TRÆDÆK anvendes ofte til at fremhæve en funktion eller til at bryde en ellers ensartet flade. Trædæk kan også give gode siddemuligheder, som vist på billedet fra Ofelia Beach i København (4).

Med Stadtlounge i St. Gallen (5) som det banebrydende eksempel ses farvede **GUMMI- OG TERMOPLASTBELÆGNINGER** anvendt flere steder. Belægningen, der oprindeligt blev udviklet til idræts- og legeanlæg, er for længst accepteret som et festligt indslag i mange af byens forskellige rum.

Knuste og slebne **GLASSKÅR** er en overraskende behagelig belægning at være på og kan fx anvendes som et alternativ til grus. Glasskårene kan have forskellige farver, som kan bringes til at glimte lystigt i skiftende belysninger. Eksemplet er fra MFO-park i Zürich (6).

Selvstændige **BYGNINGER** kan indgå i byrummet og medvirke til at opdele rummet, understrege en funktion eller afskærme funktioner, der ønskes "gemt lidt af vejen". Sådanne bygninger skal udformes med omtanke, arkitekturen skal spille sammen med rummet og balancen mellem at overdøve rummet eller underspille bygningen er hårfin.

På Havnepladsen i Odense (1) er de nødvendige redskabs, toilet- og badebygninger opført med facader af iøjefaldende glasfiberfacader, og på taget er etableret opholdsterrasser.

På havnefronten i Aalborg (2) er de nødvendige bygninger til opbevaring af redskaber, omklædning og toiletter udformet, så de passer til stedet. Corten er et gennemgående materiale i mange af de øvrige byrumselementer og er derfor også anvendt til bygningerne. Med sin placering vinkelret på havnefrontens gangstrøg medvirker bygningerne til at **OPDELE** det langstrakte byrum og er samtidig med til at accentuere gangstrøget.

På mange aktivitetspladser er der behov for plads til opbevaring af redskaber. En nem og forholdsvis billig løsning hertil er anvendelsen af stålcontainere. Hvis disse males og bearbejdes, kan de sagtens indgå i byrummet på en overbevisende måde. Og det lidt rå look passer ofte til aktivitetspladseres øvrige udformning. I Ringe (3) har man valgt at raffinere **REDSKABSBYGNINGEN**. Her er anvendt en rustfri dørklade som facadebeklædning, samme materiale som den gennemgående slidstærke overflade i den øvrige møblering.

På en i øvrigt meget fantasifuldt indrettet legeplads i Malmø (4) er **TOILETBYGNINGEN** udført som en stilfuld, lille pudset bygning med grønt tag. Et robust, men smukt hus, der er designet til det store slid, der er på en af byens mest populære legepladser.

I Madrid (5) har man på en af byens mange fine små pladser valgt at designe specielle **PAVILLONER** til de handlende. En vinduesløs, lille stålcontainer er beklædt med trælister og forsynet med en åbning, der fylder hele den ene side. Denne side klappes ned og fungerer som adgangsrampe når butikken er åben. Foran denne kan den handlende så stille sit udvalg.

Det kan betyde meget for oplevelsen af et byrum at man kan få sig en kop kaffe og sidde i fred og ro og nyde stedet og livet. En café vil altid tiltrække mennesker, og rigtig anvendt kan cafeen give et stort bidrag til et blandet byliv. Her kan man både slappe af og tage del i et hektisk liv som betragter af de forbipasserende. En café med udeservering kan være en god investering i byliv som supplement til de gratis opholdsmuligheder. Så kan man altid overveje hvilken størrelse, form og indhold cafébygningen skal have.

En cafebygning kan opføres som et **SAMLENDE ELEMENT** i rummet. Det kan f.eks. være som den store bygning Hvidovre Kommune har valgt at opføre i forbindelse med en gennemgribende renovering af det lokale torv (1).

Men mindre kan også gøre det. Den lille kiosk i Helsinki (2) er eksempel på en meget beskeden café, der nærmest bare har form af et **FORSTØRRET MØBEL**, men som alligevel tilbyder aktivitet og en beskeden mulighed for at slå sig ned.

I Birmingham (3) er cafébygningen opført som en del af byrummets overordnede design, og i Paris (4) er det blot en forholdsvis simpel træpavillon, der betjener de sultne og tørstige kunder. Her er det store plus, at der er bygget et stort **HALVTAG**, der beskytter imod både regn og sol.

Eksemplerne fra Farvergården i Odense (5) og Nicolai Kulturcenter i Kolding (6) viser, at eksisterende bygninger naturligvis også kan bruges til etablering af en café. I begge tilfælde "putter" cafeen sig **I HJØRNET** hvorfra der er god plads til at betragte bylivet, uden at man nødvendigvis selv behøver at træde ind på scenen.

Det gode byrum har plads til cyklisterne. Der skal være cykelsti eller anden mulighed for tryk færdsel, og så skal der ikke mindst tages hensyn til, at cykler fylder meget og langt fra altid pynter, hvis ikke der er organiserede parkeringsmuligheder.

Byrum med **"SHARED SPACE"** løsninger giver fine forhold for cyklerne, og i mange af eksemplerne i denne samling som fx Klingenberg i Odense (1) er der etableret særskilte cykelstier som en del af byrummet.

Det er vigtigt at huske, at cykler også skal kunne **PARKERES**, og helst så tæt på målet som muligt. I Stadtlounge i St. Gallen (2) er der som en del af udsmykningen malet et cykel-symbol på belægningen, som tegn til at det er her man kan sætte sin cykel – i hvert fald hvis man ikke er afhængig af et cykelstativ. For sådan et findes ikke her.

Spændende **CYKELSTATIVER** finder man derimod på fx Slotsbryggen i Nykøbing F (3). Her er enkelt udformede, lodrette holdere i rustfrit stål, som er både praktiske og smukke.

En anden **SKULPTUREL LØSNING** findes i Sjællandsgade i København (4). Her adskiller en lav, gennemgående betonmur det fuldt offentlige rum fra skolens rum, og i muren er udsåret slids i betonen som passer til et cykelhjul. Muren fungerer samtidig som siddeplads, hvorfra livet både i gaderum og skolegård kan betragtes.

Parkerede cykler fylder godt i byrummet. Ved særligt besøgte steder som fx stationer kan det være vanskeligt at finde den fornødne plads til cyklerne. Mens Nørreport Station i København (5) er under renovering, og det kniber med pladsen, er der opsat cykelstativer i **TO ETAGER**. Det fylder i højden, men skaber god plads til mange cykler.

Farver vil altid live godt op i byrummet. Men det skal overvejes nøje, hvilken virkning man ønsker farverne skal give – fra afmålte farvestænk i en asfaltbelægning, over det orange siddemøbel i et ellers gråt miljø, til steder hvor der er fuldt tryk på hele farvepaletten. Farver giver en oplagt mulighed for at markere forskellige funktioner og anvendelsesmuligheder i byrummet og for at skabe identitet.

Der er noget herligt befriende ved de byrum, hvor det er valgt at sætte mange farver på. Det kan gøres på flere måder. I den farvede **BELÆGNING** i Superkilen ved Nørrebrohallen i København (1) er der anvendt mange nuancer af rødt, mens der i Måløv Aksen ved Ballerup (2) er brugt stærkt farvede felter i nogle af belægningerne.

En anden måde at skabe kulør i byrummet er gennem stedets **INVENTAR**. På Leifs Plads i København (5) lyser gule stolper og gul- og hvidstribede stålkegler gevaldigt op i rummet.

I Farvergården i Odense (3) indgår **FARVEDE FELTER** i et mosaikkunstværk på en facade, men det er de stærkt farvede parasoller, som er placeret ude i byrummet, der for alvor lyser op og understreger byrummets navn.

Endelig må man ikke glemme, at der naturligvis også kan sættes fine farver på byrummet med **BEPLANTNING**, både ved hjælp af stauder og udvalgte nuancer af grønt i forskellige former for græsser, buske og lignende som fx i Sundby Have, København (4).

Geometrien kan være bærende i et byrum. En form kan som gennemgående element styre hele byrummets udformning eller i mindre omfang skabe spændinger i udformningen. Ligesom det er tilfældet med farver er det oplagt at benytte former og mønstre til at tilføje eller understrege et byrums særlige identitet.

CIRKLEN er en populær form at arbejde med. Både foran kvartershuset på Motalavej i Korsør (1) og i Promenade of Light i London (2) går den cirkulære form igen – i belægninger, i bænke og borde rundt om træer og lignende.

MALING af mønstre ses som et dominerende indslag i Kulturcenteret Sct. Nicolai i Kolding (3). Her er de mest oplagte ganglinjer malet op med små hvide prikker, nogle steder afbrudt af større prikker og bogstaver som en reminiscens fra den tidligere skolegård på stedet.

På Vandmøllepladsen i Nykøbing F. (4) er det de **SKARPTSKÅRNE FORMER OG LINJER**, der tegner pladsen.

I Tingbjerg ved København (5) findes et eksempel på, at mønstre i belægningen kan anvendes som **UDSMYKNING** til at peppe en langstrakt parkeringsplads op. Her er malet cirkulære mønstre i forskellige friske farver.

Et byrum skal være tilgængeligt for alle, også personer med forskellige former for handicap eller funktionsnedsættelse. Det kræver **HENSYN** og omtanke i indretningen, så alle kan være med. Tilgængelighedshensyn bør så vidt muligt integreres i byrummet på en naturlig og logisk måde. I nogle tilfælde kan det være nødvendigt at lave særlig adgang eller indretning, og så skal **SKILTNINGEN** være i orden (1).

Hensigtsmæssige **LEDELINJER** for synshandicappede kan lægges i belægningen. På Schweizerpladsen i Slagelse (2) er anvendt traditionelle stålsøm og "marcipanbrød". Ru granitbånd i en ellers plan overflade kan også bruges.

Det mest almindelige element til sikring af ens og lige tilgængelighed er anvendelsen af ramper som supplement til trapper. Der er talrige måder at udføre **RAMPER** på. Mest konsekvent er nok eksemplet fra SEB Bank / Bymilen i København (3), hvor hele rummet er en lang, lys rampe flankeret af plantebede. Her er ramperne, og dermed tilgængeligheden, et bærende og identitetsskabende element i byrummet.

I det storslåede trapeanlæg ved Rhone-floden i Lyon (4) er ramperne indarbejdet på en meget diskret, men samtidig effektiv måde.

Et tilsvarende markant rampeforløb er etableret i Måløv-aksen i Ballerup 5. Her er rampen tegnet skarpt op i sit forløb og den markerer sig med en farvelagt belægning mellem plantebede og opholdsplateauer.

Et af de gennemgående elementer i nyere byrum er muligheden for bevægelse og motion. Det har mange steder været af afgørende betydning at kunne skabe rammer for en bedre folkesundhed gennem byrummets indretning og møblering. Med rammer for et aktiverende byliv kan der slås to fluer med et smæk, idet det samtidig er med til at tilgodese ønsket om mere liv i det offentlige rum.

En del byrum er således etableret med **PLADS TIL BEVÆGELSE**. I nogle tilfælde er det selve formålet med byrummet. Man har så at sige rykket mange af idrætsanlæggets delelementer ud i det offentlige rum, som fx i Pulsen i Assens (1).

En udbredt metode til fremme af motion er opstilling af motionsredskaber i byrummet. Det er nemt at indpasse fx et bordtennisbord som i Sønder Boulevard i København (2) eller en klatrevæg blandt andre elementer i byrummet.

I Madrid (3) er der flere steder i byen opsat forholdsvis avancerede motionsredskaber. Mange af disse henvender sig til byens ældre befolkning, der kan motionere ben eller arme, mens de sidder på en bænk og sludrer med naboerne.

I Bevægelsesstrøget i Haraldsgadekvarteret (4) er der placeret mere traditionelle aktivitetsfaciliteter som boldbur, parkour-bane og skaterramper, men der er også blevet plads til en række mere specielle **MOTIONSREDSKABER** til gymnastisk udfoldelse.

På Carlsberg i København (5+6) er der på de midlertidige pladser lagt stor vægt på bevægelse. Her er både et forholdsvis traditionelt parkour-landskab, men også et ret enestående eksempel på, hvordan man kan forene begreberne idræt og leg. Rebskoven på Ny Tap Plads er et ca. 1.000 kvm. stort tag, hvorfra der hænger klatretove ned og som i sin spændende udformning også tilføjer bevægelsesredskaberne og byrummet en kunstnerisk dimension.

1

2

3

4

5

6

Kunstnerisk udsmykning kan – i dens mange forskellige former – lægge ekstra dimensioner til et byrum. Kunst i byrummet kan skabe identitet og lokale vartegn og pejlemærker for lokalområdet eller byen.

En traditionel anvendelse af kunst er kunsten som **MONUMENT** i byrummet. Det kan være en skulptur, en statue, et vægmaleri eller en tilsvarende udsmykning, der både kan fungere som samlende element og forhåbentlig også vække til eftertanke. Eksemplet fra Axeltorv i Næstved (1) med Bjørn Nørgaards skulptur, Slattenpatten, viser, at kunst i høj grad kan skabe opmærksomhed og interesse.

Valnødden på Østervold i Randers (2) og skulpturen Oceania af Svend Wiig Hansen på Flakhaven i Odense (3) er eksempler på skulpturer, man gerne må både røre ved, læne sig op ad eller ligefrem lege og klatre på.

Kunsten kan også være **INTEGRERET I BYRUMMETS ARKITEKTUR**. Et eksempel på det ses i vægudsmykninger eller fx i belysningen i St. Gallen (4), hvor en håndfuld store "loftslamper" i amorf form både giver lys og pynter oppe i luften.

Udsmykningen af byrummet kan også have form af **AKTIVERENDE KUNST**. I Viborg (5) blev byrummene brugt som et stort udendørs galleri, da en række store malerier og skulpturer midlertidigt var opstillet rundt i byen.

I Malmø (6) skulle et plankeværk omkring en lille plads udsmykkes, og det blev besluttet at lade den lokale ungdom stå for kunsten med bistand fra et par garvede graffiti-malere.

1

2

3

4

5

6

I de fleste byrum vil der være mulighed for leg, men i nogle byrum gøres der en særlig indsats for at opmuntre til legen. Det kan i sin mest konsekvente form ske ved at indrette byrummet som en decideret **LEGEPLADS** indrettet alene til det formål. Her er det legeredskaberne og legelandskabet, der former byrummet. I de gode eksempler som fx legeområdet i Malmø (1) er der også sørget for, at forældrene kan slappe af, mens de overvåger de små.

Andre steder er der ikke gjort noget specielt for at opmuntre til legen. Det skal nok lykkes for børnene alligevel at finde **LEGEMULIGHEDER I RUMMET**. Et kreativt eksempel på det kan fx ses i Manchester (2), hvor en stensætning, der normalt er omgivet af vand, får en dreng til at gøre sig umage med at holde balancen.

I Sjællandsgade i København (3) ses et forhåbentligt skoledannende eksempel på, at **SKOLEN** har åbnet sig imod omverdenen og tilbyder kvartets børn at benytte faciliteterne, når skolen er lukket. Den gamle skolegård er åbnet op og forsynet med lege- og opholdsmuligheder, som fx en markant skulptur, der samtidig udgør et legeredskab.

Mange steder ses **REDSKABER** til leg i byrummet. Det kan være flotte gynger, tip-top moderne redskaber som det teknologiske legetøj på Volmers Plads i Vejle (5) eller det kan være skakbrikker i plastic som i Amsterdam (4) eller kallahaspil i granit som i Albertslund (6).

Godt lys i byrummet er et ufravigeligt krav. Både i forhold til at skabe tryghed, belyse ganglinjer og udvalgte steder og for at skabe rumlig virkning, oplevelser og effekter. Den gode lyssætning kan bruges til at skabe et særligt kunstnerisk udtryk samt bidrage til lokal identitetsskabelse.

Flere og flere steder arbejdes der, ofte i samarbejde med specialister, målbevidst på at skabe spændende **EFFEKTER OG FARVER** i belysningen. Ved såvel direkte som indirekte belysning, projektører og uplights, kan byrummet effektivt forvandles til en teaterscene, som eksemplet fra Turbinenplatz i Zürich (1) viser.

Lys kan bruges til at **SKABE RUM**. Både i dele af byrummet eller ved at formidle en fortælling om det særlige i byrummet. Her er vist et eksempel fra en vej tunnel i Nørresundby (2), hvor væggene har fået hver deres farve.

UPLIGHTS og **LED-LYS** i belægningen vinder indpas mange steder. Denne energibesparende form for belysning kan både bruges til almindelig oplysning samt til effekter og rumdannelse. Ved Storeå i Holstebro (3) ses et godt dansk eksempel på en meget effektiv belysning af rummet, hvor der både er anvendt lys integreret i bygningerne, spots og ledelys.

Uanset hvordan belysningen anvendes, stilles der store krav til **ARMATURERNE**. De skal rumme en lyskilde, men de skal også være robuste nok til at kunne stå ude og modstå slag, klatring og lignende. Og så gør det jo ikke noget, hvis de også er flotte og spændende at se på. Billederne viser forskellige armaturudformninger i henholdsvis Havnefronten i Middelfart (4), Posthustorvet i Skive (5) og Klingenberg i Odense (6).

Møblering af byrum handler om andet end **AT SIDDE**. Møbleringen kan også medvirke til at skabe opdeling og dynamik i byrummet.

Det er vigtigt med siddemuligheder, hvad enten man specifikt ønsker at tilbyde den besøgende en opholdsmulighed eller blot en mulighed for pause og hvile. Siddemøbler designes i mange tilfælde også til andre formål, eller anden inventar designes, så det også kan bruges til at sidde på. Siddemøblet har i nogle tilfælde form som et **MØBELSYSTEM** til byrummet, enten som faste eller flytbare elementer.

SIDDEMØBLET behøver ikke altid være smart og moderne. En mere eller mindre traditionel bænk af træriste, med rygstøtte og armlæn, kan til fulde opfylde behovet.

På Paternoster Square i London (1) anvendes siddemøblet uproblematisk fra begge sider og skaber samtidig en form for opdeling af rummet.

I lommeparken ved Odinsgade i København (2) har man valgt at møblere med traditionelt udformede stole, der er fastmonteret i belægningen. Stolene står tæt, men kan drejes så man kan signalere, om man deltager i fællesskabet eller ej. Den vilkårlige placering skaber dynamik i fladen.

På Turbinenplatz i Zürich (3) anvendes sveller. Svellerne er sat sammen til en bred plade, så de også kan bruges som borde. Der er samtidig monteret et ryglæn, så man også kan ligge på svellerne.

I byrummene på Carlsberg i København (4) anvendes også store sveller, der alle er malede orange i enderne, til afskærmning, til leg og aktiviteter og til siddemøbler. I nogle opstillinger kan svellerne i en snæver vending også bruges som bordplade.

1

3

4

Man kan flere steder vælge at **SIDDE ALENE** eller at **SIDDE SAMMEN**. I St. Etienne i Frankrig (5) er det eneste element i et ellers ubearbejdet og lidt kedeligt byrum et antal orange plasticuber, som både liver op og giver siddemuligheder. Afhængig af, hvordan man orienterer sig på kuberne, kan man være alene eller sammen.

Producenten af den stærkt farvede plasticring, der også fås som stykker af en ring, har fokuseret på, at plasticmøblet skal kunne flyttes. Til fastholdelse af elementet fyldes vand eller sand i plastic-kroppen, og så har man en let synlig bænk, som vist her i Østervold i Randers (6).

I Thisted (7) er siddemøblet udformet som en lille skulpturel stålkegle, som indgår i en sammenhæng med andre elementer af samme kunstner. Her står stålkeglerne med sådan en afstand, at der mest lægges op til soloophold.

Betonelementer bruges i Tingbjerg i København (8). Også her tjener elementerne flere formål, både som støtte- og afskærmningsmure og som siddemøbler. Systemets elementer går igen mange steder i boligområdet og er med til at definere de forskellige typer af byrum.

Bænke kan bruges til **AT LIGGE** på. Men i nogle tilfælde kan der være behov for at designe et særligt liggemøbel. Ved flodpromenaden ved Rhone i Lyon (9) kan det være vederkvægende at smide benene op og nyde det forbigående liv. Stolenes hældning hænger sammen med hældningen på muren i et samlet design.

5

6

7

8

9

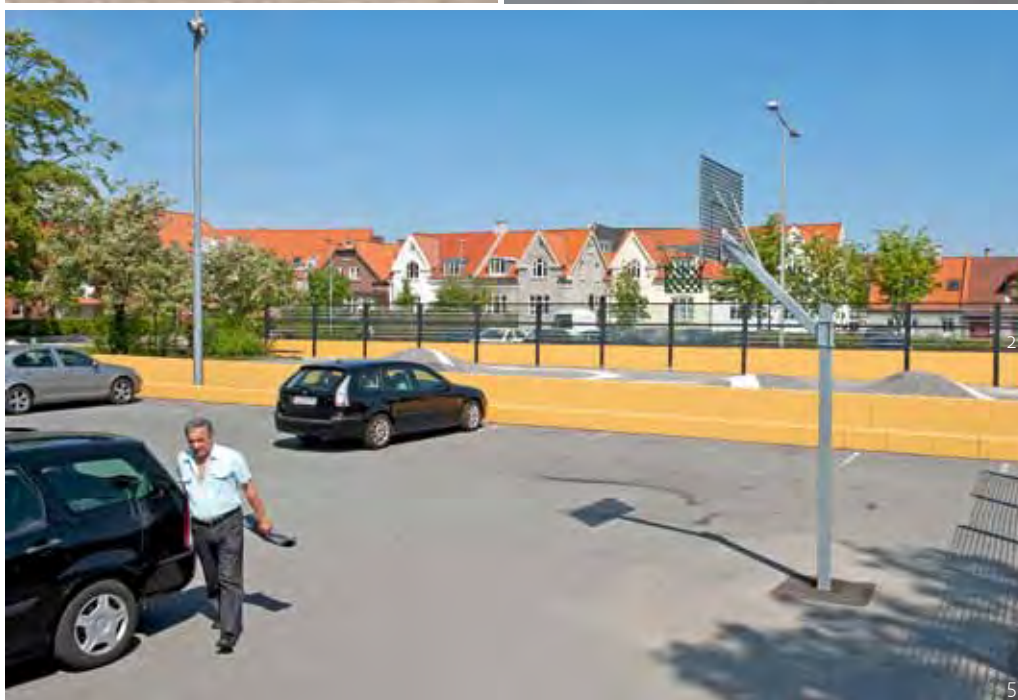
Mange byrum etableres på steder, der er tømt for parkerede biler. Det er da også prisværdigt og fremadrettet at omforme parkeringspladser til mere anvendelige byrum, omend der skal være plads til bilerne et eller andet sted.

En god men kostbar løsning er at gemme **BILERNE AF VEJEN** – under jorden. På den måde slås to fluer med et smæk; bilerne kommer væk og der bliver skabt en ny flade at etablere byrum på. To nye byrum i København, Leifs Plads (1) og Under Elmene (2), er etableret ovenpå underjordiske parkeringsanlæg. Løsningerne er meget forskellige, men viser begge, at det fint kan lade sig gøre at få plads til både biler og beboernes byliv.

Underjordiske parkeringsanlæg er kostbare og mindre omfattende løsninger kan også gøre det. Der findes mange mere pragmatiske løsninger til placering af **BILERNE I BYRUMMET**. En opmærkning af parkeringsbåse kan udføres mere kreativt end blot med hvide striber. Forskellige typer af belægninger, farver i belægningerne, træer, kanter, pullerter, malede prikker eller stålsøm kan medvirke til at skabe den nødvendige orden. Eksemplerne viser spændvidden fra den næsten ordinære men fint udformede løsning i Sjællands-gadekvarteret i Fredericia (3) til den mere sprælske ved Spinderihallerne i Vejle (4).

I Esbjerg (5) er en parkeringsplads indrettet så den kan benyttes til aktivitetsformål, når der ikke er biler på pladsen. Her er mulighed for at skate og spille bold og selvfølgelig bare hænge ud. Løsningen kræver, at p-pladsen med sikkerhed kan holdes fri for biler i de tidspunkter, hvor andre end bilisterne skal have mulighed for at udfolde sig.

Eksemplet fra Rønne (6) viser en bearbejdning af parkeringsproblematikken, hvor der ikke bare er gjort noget ud af selve parkeringen, men også af forbindelserne fra den parkerede bil og ud i bymidten – en sammenhængende og integreret parkeringsløsning i en mindre by.

Vejen fra et sted til et andet kan være et godt byrum, som kan være et mål og en opholdsmulighed i sig selv, eller ramme for en underholdende spadseretur. Men uanset hvilket formål promenaden har, bør der være noget at se på og glædes over i både detaljen og i udsigten.

STRANDPROMENADEN i Hjerting (1) er skabt som promenade. Her formidles overgangen mellem by og strand, men det fine trædæk tjener også som underlag for en længere gåtur. Og der er sørget for siddepladser med passende mellemrum.

Havnefronten i Middelfart (2) er eksempel på en velindrettet og meget velfungerende **HAVNEPROMENADE**. Her er det muligt at spadsere langs vandet i hele byens længde. Et af de mest attraktive steder undervejs på turen er ved en privat boligbebyggelse tæt på vandet. Her er boligernes friarealer på terrænet gjort til en del af promenadens fællesskab.

På Frederiksberg er Kilen (3) en klassisk promenade – en vigtig **FORBINDELSE** i byen, hvor mange tusinde mennesker færdes til og fra hver dag. I kraft af naboskabet til den store undervisningsinstitution CBS bruges Kilen også som pausested for mange studerende. Mulighederne for at slå sig ned i det grønne er mange.

Sønder Boulevard i København (4) repræsenterer en anden udgave af promenaden. Her er i et midterareal indlagt en række muligheder for **OPLEVELSER OG AKTIVITET** undervejs. Hvis det blot handler om at komme hurtigt langs promenaden, kan man med fordel bruge vej og fortov.

Langs floden Rhone i Lyon (5) er havnerelaterede erhvervsområder erstattet af lange rekreative promenader. En differentieret og forfinet bearbejdning af kajkanterne har skabt et væld af forskellige opholdsmuligheder og samtidig er der lagt vægt på at bevare de gode **LANGE KIG**.

Beplantning er et vigtigt element, som kan bruges til at skabe afgrænsede rum, læ og skygge i byrum. Brugt begavet kan der skabes både liv, hygge og oplevelser med planter. Når det bløde sættes imod hårde materialer skabes kontraster, der ofte beriger oplevelsen af rummet.

I Manchesters gamle centrum (1) er et byrum udformet med belagte arealer og vandflader omkring et cirkelformet område med en bølget græsplæne og spinkle birketræer – et velfungerende samspil mellem netop **HÅRDT OG BLØDT**.

Et byrum med store befæstede flader kan oplødes med **KRUKKER** med grønne planter. I Odense er det en løsning, der med held er valgt i byrummet ved Flakhaven (2).

Planter kan bruges til at etablere **GRØNNE RUM**. På Place de la Bourse i Lyon (3) er der med enkle midler og god beplantning skabt en fin, grøn oase i den indre by.

På havnefronten i Holbæk (4) er det valgt at anvende beplantninger, der kendes fra maritime miljøer, dels som et genkendeligt og oplevelsesrigt tema, og dels fordi havnemiljøet er hårdt ved beplantningen og ikke alle planter vil kunne klare sig her.

I Madrid ved Caixa Forum (5) er det grønne rum skabt i form af en **PLANTEVÆG**, hvor en gavl er tæt beplantet, og giver et roligt fristed lige op ad en meget trafikeret vej.

Optræden i byrummet kan give mange gode oplevelser. Er der plads, kan det være en ide at opbygge en scene, eventuelt med overdækning, og med plads til tilskuere. En sceneopbygning kan med sin størrelse og placering være med til at skabe samling og identitet i byrummet.

I Castlefields i Manchester (1) er der ved en kanal-kaj opbygget et **AMFIEFORMET ANLÆG** med en række sejloverdækninger. Sejlene dækker over siddepladserne, så rummet, hvor der optrædes, kan overdækkes særskilt fra arrangement til arrangement.

I Ishøj er der på Klydens Plads (2) opført en fast **OVERDÆKNING** over et mindre felt og rundt om dette felt løber en lang beton-siddemur. Under overdækningen er der plads til optræden.

Det meget store byrum i Oerliker Park i Zürich (3) rummer også en **STOR SCENE**. En rødmalet betonbygning danner et meget fornemt og synligt scenerum, som samtidig er et centralt fikspunkt i det store byrum.

I Kulturcenteret Sct. Nicolai i Kolding (4) har man valgt at etablere **PLADS TIL TILSKUERNE** i stedet for at opbygge en scene. I en halvcirkelformet konstruktion af cortenstål sidder tilskuerne på en måde, så der skabes en intim atmosfære.

1

2

3

4

Foto: Kolding Kommune

Skateranlæg fylder meget, men er meget populære. De findes både i rendyrket form, hvor de næsten har karakter af idrætsanlæg i et rå miljø, der sjældent appellerer til andre end skaterne selv og de findes som del af større anlæg med plads til andre funktioner.

DET STORE ANLÆG i Västra Hamnen i Malmø (1) er fyldt af liv og der tilbydes spektakulære tricks at kigge på for alle, der finder forbi.

Langs Rhonefloden i Lyon (5) er skaterfaciliteterne **INTEGRERET** i byrummet. Her indgår et par mindre stålgyder til skaterne i et større, samlet promenade-anlæg.

På Carlsberg i København (2) er der gjort plads til skaterne på Boblepladsen. De har ikke pladsen for sig selv, men har dog fået rimelig plads til deres udfoldelser. Anlægget har en størrelse, der også gør det velegnet for børn på løbehjul og rulleskøjter.

Det er også muligt med helt **ENKLE MIDLER** at skabe mulighed for skatere. I Glamsbjerg (3) har man inviteret de unge skatere til at bruge byens nye torv – på lige fod med andre brugere. Nogle af granitplintene har en skrå overflade og sammen med kanter og sceneopbygning giver det gode muligheder for at øve sig før de store baner indtages.

Skaterne er kendt for at kunne bruge de fleste byrum, og nogle steder er de mere velkomne end andre. Diskrete stålbojler i forkanten på en bænk eller plint – som her i Promenade of Light i London (4) – kan være et brugbart redskab til at holde **UØNSKET SKATERAKTIVITET** væk fra et byrum.

1

2

3

4

5

Nogle byrum kan med fordel skærmes af – enten for at lukke fx støj ude, for at afgrænse byrummet imod omverdenen, for at give læ på forblæste steder eller for at skabe hyggelige kroge.

Et markant eksempel på en afskærmning, der **RAMMER BYRUMMET IND** ses i Sct. Nicolai Kulturcenteret i Kolding (1). Et gennemgående materiale i komplekset er corten-stål, og dette er også anvendt som skærm imod nabogrundenes forskellige baggårde med ikke særligt attraktive hegn og mure.

En hyppigt anvendt skærm er den **TRANSPARENT VÆG**, der nok afskærmer, men ikke udelukker. Byrummet Under Elmene i København (2) anvender en fint udført skærm af lodretstående trælister til at lukke af imod den trafikerede Amager Boulevard. Som et ekstra raffinement er der opsat fuglekasser på skærmen.

PERGOLAER OG ESPALIERS ses mange steder som den typisk transparente væg. Variationsmulighederne i forhold til at lukke af er mange, enten i konstruktionen eller ved beplantningen. MFO pladsen i Zürich (4), der er domineret af en enorm, begrønnet stålkonstruktion, er et specielt eksempel, mens pergolaen på havnefronten i Aalborg (3) hører til de mere traditionelle.

Byrummets vægge kan i sig selv anvendes til udsmykning. Når væggen bemales eller udsmykkes på anden vis, fremstår **VÆGGEN SOM KUNST**. Graffiti-maleriet ved Charlotte Amundsens Plads i København (5) er et eksempel på en udsmykning, der kan ses mange steder.

1

2

3

4

5

Trafik og byrum er ofte uløseligt sammenbundet. Enten fordi trafikken indgår i et byrum eller fordi etableringen af byrummet medfører ændringer i den eksisterende trafikstruktur.

TRAFIKSIKKERHEDEN er væsentlig i byrummet. Norups Plads i Silkeborg (1) blev bl.a. anlagt fordi kommunen kunne få løst et problem med voldsom trafik på Hostrupsgade. Stedet blev forvandlet fra et stort vejkryds og vejen er nu i stedet ført blødt og smukt gennem en ny plads.

Motalavej i Korsør (4) er fordelingsgade i en stor almen boligbebyggelse. Her var det nødvendigt at udføre hastighedsdæmpende foranstaltninger, hvor fodgængerovergangene er specielt markerede.

SHARED SPACE er et forholdsvist nyt begreb i trafikplanlægningen. Ideen er den gode, at der skal være ligeværdig plads til alle trafikarter. På den måde bringes trafikanterne til at færdes forsigtigt og passe på hinanden. I Klingenberg i Odense (2) har cyklerne og de gående fået særlig god plads i en samlet trafikal løsning.

Byrummet kan også etableres som led i en **GÅGADE**. Arealet foran Sjællandsgade skole i København (3) var tidligere ret trafikeret med gennemkørende biltrafik og den blev flittigt anvendt til parkering. Med etablering af byrummet er gade-stumpen gjort til gågade, hvor ærindekørsel er tilladt.

1

2

3

4

En trappe kan i sig selv være et byrum. Andre steder er byrummet udformet med en trappe som det dominerende element. Endelig kan trappen blot indgå som et møbel eller et delelement i byrummet.

Langs Rhone-floden i Lyon (1) ses et eksempel på **TRAPPEN SOM BYRUM**. Her er byrummet et stort slået anlæg i trin orienteret mod udsigten over floden mod syd. I eksemplet fra Helsinki (3) er trappen det dominerende element, som i smukt samspil med den granitbelagte flade står flot og indbydende, både for den spadserende og de sidende.

Eksempler på trappen som **BYRUMSMØBEL** ses mange steder. På Stortorvet i Thisted (2) danner trappen en skulpturel overgang mellem to niveauer, og bruges både til forbindelse, ophold og leg. Trinene er suppleret af en vandtrappe, som det også ses i eksemplet fra London Exchange Square (4). Her midt i Londons hektiske finansdistrikt er trappen et populært sted at indtage sin frokost-sandwich.

Ved Charlotte Amundsens Plads i København (5) er det meste af pladsen udlagt til boldspil, skate-re og anden fysisk udfoldelse. Men der er også sørget for plads til tilskuere i et lille trappeanlæg. De enkle, men elegante bænke er fint lagt på betonrinnene.

Træer er en integreret del af de fleste byrum. Uanset i hvilken form de anvendes, tilfører træer noget positivt til byrummet; pynt, læ, skygge, fugleliv eller lignende. Der er mange forskellige slags træer, og der er mange forskellige måder at plante dem – og dermed bruge dem på. Det skal indtænkes i udformningen – det rigtige træ i den rette beplantning.

På Turbinen Platz i Zürich (1) er plantet birketræer i en let **SKOVBEVOKSNING**. Træerne står forholdsvis spredt på den store plads, men giver en fantastisk fin effekt, når lyset flimrer igennem det lette løv.

Foran kunstmuseet Tate Modern i London (2) er også brugt birketræer. Her er de sat så tæt, at der mere bliver tale om en afskærmende, skulpturel birkeskov.

Foran børsen i Lyon (3) er skabt et **GRØNT RUM**. Talrige ahorntræer danner et tæt og næsten helt overdækket rum, der suppleres af hække og buske sat i store krukker.

Ved Platanpladsen i Odense (4) er træerne brugt til at markere rummet. Med et par meters afstand i kanten af det sparsomt møblerede byrum står en række træer og definerer dermed et velproportioneret rum.

På Schweizerpladsen i Slagelse (5) er der også brugt platantræer. I den ene ende af pladsen er sat en gruppe mindre træer og i den modsatte ende er plantet et enkelt større **SOLITÆRT TRÆ**, der fungerer som samlende element på pladsen.

Vand er et af de mest fascinerende elementer at bruge i et byrum. Hvad enten vandet udnyttes i sin naturlige forekomst – ved en å, sø eller havn – eller i bearbejdet form, har det tiltrækningskraft på mange planer. Børn elsker at pjaske og lege i og med vand, og alle holder af at kigge på det.

Ved **BYRUM VED HAVET** er det vigtigt at tage hensyn til de klimatiske forhold. Det blæser ofte og der skal sørges for læpladser, samtidig med at der skal være mulighed for kontakt med vandet.

På Havnefronten i Middelfart (1) er der etableret et mindre bassin tæt på kajkanten. Det er et populært soppebassin og trapperne på de tre sider af bassinet benyttes som siddepladser.

I Hjerting (2) er der etableret et badebassin og en stor flydende ponton, hvorfra havets skiftende tilstand kan udforskes.

Badeanlægget ved havnefronten i Aalborg (3) er skulpturelt udformet og en legeplads for brugere i alle aldre.

NEDSIVNING AF REGNVAND bør så vidt muligt indtænkes i byrumsdesignet. Et regnvandsbassin har ikke bare en funktion, men også en attraktion, også selvom det ofte står tørt. I Malmøs Västra Hamnen (4) ses flere frodige eksempler på regnvandsnedsivning integreret i byrumsudformningen.

På Turbinenplatz i Zürich (5) er regnvandsbassinet et markant og bæredygtigt indslag i pladsens møblering.

1

2

3

4

5

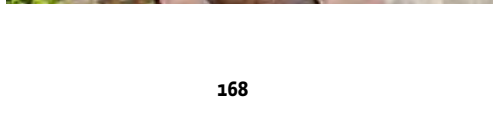
VANDDYSER er populære. Det er også en forholdsvis enkel måde at bruge vandet til at skabe liv og dynamik i byrummet. Og en evig kilde til udfordrende leg. Vanddyser giver en god plaskende lyd, som er med til at understrege en god atmosfære. Posthustorvet i Skive (6) viser en fin integration af vanddyser i belægningen.

En **VANDRENDE** i belægningen kan være et berigende element i byrummet. Man skal være opmærksom på at udforme renden, så ingen kommer til skade ved at træde ned i den. På Torvet i Varde (7) er der opnået en fin effekt med den smalle, snoede rende, der løber over hele pladsen. På Schweizerpladsen i Slagelse (8) er renden noget bredere, på kanten til et langstrakt bassin.

Hvis der er mulighed for det, er en **DRIKKEVANDSFONTÆNE** en god idé til møbleringen – som det her er vist i Sundby Have i København (9).

VANDTRAPPEN i Ishøj Byhave (10) har et meget naturligt udtryk, og medvirker til at give anlægget en aura af østens haver.

BASSINET i Manchester (11) indgår i et fint grønt anlæg, hvor det spiller flot sammen med græs og belægninger. Bassinet udgør samtidig base for et par markante skulpturer.

MINISTERIET FOR BY, BOLIG OG LANDDISTRIKTER

Gammel Mønt 4, 1117 København K

Telefon: 33 92 29 00

www.mbbi.dk